

Rond dood en verdriet

Rouw en verdriet verzameld in de periode 23-09-2025 - 21-01-2026

VERDRIET

In één enkele nacht is uit mijn borst
ontkiemd, omhooggeschoten, groot
gegroeid de boom verdriet.
Mijn botten heeft hij opzij geduwd,
mijn vlees verscheurd, tot mijn hoofd toe
is zijn hoogste loot gestegen.

Over mijn schouders, over mijn rug
heeft hij lover en takken geschoten.
Binnen drie dagen was ik bedolven,
vervulde hij mij als mijn bloed.
Waar voelen ze nu aan mij om?
Waar heb ik een arm om te reiken
die niet een arm van verdriet is?

Ik ben, als de wolken rook,
geen vlam meer, geen gloeiende kolen.
Deze spiraal, dat ben ik, deze liane,
deze warreling dichte rook.

De mensen die bij mij komen,
zij noemen me nog bij mijn naam,
zij zien nog wel mijn gezicht,
maar ik, verdrinkend, ik zie mijzelf
als een boom verteerd en rokend,
nachtdonker, uitgebrande kolen,
dichte jeneverboom, leugencypres,
voor de ogen vast, aan de vingers vervlogen.

In één, één nacht heeft mijn verdriet
het labrynt van mijn lichaam vervuld,
ben ik in walm bedolven,
nacht en rook, verdriet genaamd,
die mij omwikkelt, die mij blind maakt.

Mijn laatste boom staat niet in de aarde,
geen boom uit zaad, van hout is hij.
niet geplant, niet besproeid met water.
Ikzelf ben mijn cipres,

mijn schaduw en mijn omtrek,
mijn lijkwa zonder naden,
mijn slaap, langs de wegen gaande,
boom van rook, en de ogen open.

In de tijd van één nacht
is mijn zon verzonken, verlopen mijn dag,
is mijn vlees een rookwolk geworden
waar een kind met de hand doorheensnijdt.

De kleur verschoot uit mijn kleren,
het wit, het blauw vluchtten heen,
ik vond mijzelf in de ochtend
als een pijnboom van smeulwalm weer.

Een pijnboom van rook zien de mensen lopen,
ze horen mij praten achter mijn rook
en zwaar zal het hun gaan worden
mij lief te hebben,
te eten, te wonen
beneden die duistere driehoek,
die een drogbeeld is, aan het kruis geslagen,
die geen hars meer geeft,
die wortels meer heeft noch knoppen.
Eén kleur door alle seizoenen,
één enkele flank van rook,
en nooit meer een pijnappeltros
om het vuur te stoken
om het maal te bereiden en het geluk.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

NA ZOVEEL BLINDELINGS verspilde tijd,
zoveel in duisternis doorwaakte nachten;
na zoveel steeds dezelfde jammerklachten
en zoveel zuchten van zwaarmoedigheid;

na zoveel dat niet was wat ik verwachtte,
zoveel verdriet en zoveel zelfverwijt;
na zoveel tranen, vruchteloos geschreid,

en zoveel tochten die mij nergens brachten,

heb ik ten langen leste niets in handen
dan dat ik het -goedkoop bedrog doorschouw
waar elk verlangen op is doodgelopen.

Nu zie ik hoe door schade en door schande
de ziel van dag tot dag met diep berouw
de vreugde dezer wereld moet bekopen.

Francisco de Quevedo

Vertaling J.P. Rawie

HET TWEEDE DOOPSEL

De sneeuwstorm heeft mijn deur geopend,
zodat de kou het huis beving,
en ik in een nieuw sneeuwen doopvont
het tweede doopsel onderging.

En in een nieuwe wereld leerde.
ik mensen, dingen te verstaan,
en dat gemeenlijk de verkeerden
de brede weg ten hemel gaan.

De liefde moe leef ik verbitterd
in dit steeds kouder. wordend land.
Op mijn bevroren voorhoofd schittert
een sneeuwvlok als een diamant.

De trots van een opnieuw gèdoopte
veranderde mijn hart in ijs.
Waar wou je nog dat ik op hoopte?
Wat maak je mij voor lente wijs?

Kijk toch hoe blij ik ben van binnen,
sinds sneeuw de hemel voor mij sloot!
Geen lente hoeft meer te beginnen:
het derde doopsel is de dood.

Aleksander Blok

Vertaling J.P. Rawie

La Lune offensée

O Lune qu'adoraient discrètement nos pères,
Du haut des pays bleus où, radieux sérail,
Les astres vont te suivre en pimpant attirail,
Ma vieille Cynthia, lampe de nos repaires,

Vois-tu les amoureux, sur leurs grabats prospères,
De leur bouche en dormant montrer le frais émail?
Le poète buter du front sur son travail?
Ou sous les gazons secs s'accoupler les vipères?

Sous ton domino jaune, et d'un pied clandestin,
Vas-tu, comme jadis, du soir jusqu'au matin,
Baiser d'Endymion les grâces surannées?

»– Je vois ta mère, enfant de ce siècle appauvri,
Qui vers son miroir penche un lourd amas d'années,
Et plâtre artistement le sein qui t'a nourri!«

Charles Baudelaire

Die Kränkung der Luna

O Luna deren Dienst nun Tote wahren
Kannst du von droben wo bei steifen Feiern
Die Sterne mit dir ziehn in Strahlenschleiern
Betagte du mit der wir munter waren

Auf ihrer Streu die Liebenden gewahren
Wenn schlummernd sie den reinen Mund entschleiern
Und wie des Dichters Haupt von Mühen bleiern
Und wie im trocknen Gras sich Vipern paaren?

Bliebst du in deinem gelben Domino
Endymions verbuhlter Anmut froh
Bei der du dich bis in den Tag verpaßt?

– »Jüngst wies als deine Mutter ich bestrahlte

Ihr Spiegel wie sie die bejahrte Last
Des Busens der dich nährte sorgsam malte.«

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

De stramme winter liet de teugels vieren,
het jaar bloeit op in nieuwe levenskracht,
de dorre tak herkrijgt zijn bladerpracht
terwijl de jonge bloemen welig tieren.

Van vorst verlost bezingen de rivieren
om strijd de vrijheid die hun is gebracht;
de aarde kleedt zich weer als in smaragd,
de hemel tooit zich weer als met saffieren.

Zo volgen de seizoenen en de jaren
elkander één na één en om en om,
en geen weet 's zomers hoe de winters waren.

Maar komt de winter van de ouderdom
voor ons, met trage tred, besneeuwde haren,
dan keert de mei van vroeger nooit weerom.

Bernardo Morando

Vertaling J.P. Rawie

DERNIER ESPOIR

Sonnet.

Il est un arbre au cimetière
Poussant en pleine liberté,
Non planté par un deuil dicté, -
Qui flotte au long d'une humble pierre.

Sur cet arbre, été comme hiver,
Un oiseau vient qui chante clair
Sa chanson tristement fidèle.

Cet arbre et cet oiseau c'est nous :

Toi le souvenir, moi l'absence
Que le temps - qui passe - recense...
Ah, vivre encore à tes genoux !

Ah, vivre encor ! Mais quoi, ma belle,
Le néant est mon froid vainqueur...
Du moins, dis, je vis dans ton coeur ?

Paul Verlaine

HET GESPREK

Na de eerste weken heb ik niet geklaagd,
Want uit dat donkere verlies van dood
Is mij een overwacht bezit gedaagd:
De stilling van mijn langste, diepste nood.

Wat gij, zolang gij hier waart, niet kondt zijn,
Zijt gij mij nu: de onmisbre middelaar,
Die blik noch vinger raken kan, maar mijn
Meer dan ooit vroeger, en voor altijd daar.

Een goddelijke figuur van God, een licht
Uit licht, een vorm en zichtbaarheid van geest,
Een mens, op wiens verheerlijkt aangezicht
Mijn hart de waarborg van zijn opgang leest.

Gij komt tot mij en maakt mij vol van u,
Uzelf en Die in u verschijnt, die heer
Van mens en aarde en sterren is en nu
Oorsprong en doel van ons geluksverkeer.

Zo, in de droom-besloten lichternis
En stilte van dit woordeloos gesprek,
Dat sinds uw dood mijn dagelijks wonder is,
Wies dank uit klacht, en rijkdom uit gebrek.

P.N. van Eyck

Totenreue

Wenn du entschlafen bist o Haupt voll Gram
Ausruhest unterm Stein von schwarzem Glimmer
Zum Bette dir verblieb und schmalen Zimmer
Die Gruft um die nur Regenrauschen kam

Beschwert der Stein den Busen voller Scham
Den matten Schoß in der Vergängnis Schimmer
Des Herzens Schlag und Drang verwehrt auf immer
Um Abenteuer ward dein Jagen lahm

Dann spricht das Grab aus meinem tiefen Leid
(Denn Dichtersprache sprechen Grabesgründe)
In langer Nächte schlummerloser Zeit

Was soll nun scheue Priesterin der Sünde
Daß du nicht wußtest um der Toten Klagen
Wie Reue wird der Wurm dein Herz benagen

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

Steeds als gij deze tempel binnenschrijdt
en al uw lieflijkheid aanschouwen laat,
waar, Lidia, met opgemaakt gelaat
gij pralend van uw prille luister zijt,

herinnert mij de menselijke staat
aan de uws ondanks naderende tijd
waarop gij, liefde en natuur ten spijt,
hier weer, maar niet als vroeger, binnengaat.

Die kwade dag - ik roer het bevend aan -
zult gij hier weer, wanneer de dood u met
zijn grafpraal schamper opmaakt, binnengaan.

Schamele mensheid, wat voor zin heeft het,
oneindig schoon zijn, goddelijk in waan,\nEn sterven naar onsterfelijke wet?

Tommaso Guadiosi

Vertaling J.P. Rawie

Wat men verlangt, verandert met de tijd,
hoezeer vertrouwd, verandert ieder ding;
de wereld wentelt rond verandering,
en wisselt telkens van hoedanigheid. ·

Steeds zien wij ons gesteld voor een nieuw feit
dat al waarop gehoopt werd onderving;
verdriet schrijnt voort in 'de herinnering,
geluk, indien al, was slechts grond voor spijt.

Een groen kleed ligt over de velden heen,
die ooit in koude sneeuw waren gehuld,
en eens bezong ik wat ik thans beween.

Maar daarvan afgezien, word ik door één
verandering het meest' van vrees vervuld: .
dat niets meer zo verandert als voorheen.

Luís de Camões

Vertaling J.P. Rawie

LAS UVAS DEL TIEMPO

Madre: esta noche se nos muere un año.
En esta ciudad grande, todos están de fiesta;
zambombas, serenatas, gritos, ¡ah, cómo gritan!;
claro, como todos tienen su madre cerca...
¡Yo estoy tan solo, madre,
tan solo!; pero miento, que ojalá lo estuviera;
estoy con tu recuerdo, y el recuerdo es un año
pasado que se queda.

Si vieras, si escucharas esta alboroto: hay hombres
vestidos de locura, con cacerolas viejas,
tambores de sartenes,
cencerros y cornetas;
el hálito canalla

de las mujeres ebrias;
el diablo, con diez latas prendidas en el rabo,
anda por esas calles inventando piruetas,
y por esta balumba en que da brincos
la gran ciudad histórica,
mi soledad y tu recuerdo, madre,
marchan como dos penas.

Esta es la noche en que todos se pone
en los ojos la venda,
para olvidar que hay alguien cerrando un libro,
para no ver la periódica liquidación de cuentas,
donde van las partidas al Haber de la Muerte,
por lo que viene y por lo que se queda,
porque no lo sufrimos se ha perdido
y lo gozado ayer es una pérdida.

Aquí es de la tradición que en esta noche,
cuando el reloj anuncia que el Año Nuevo llega,
todos los hombres comen, al compás de las horas,
las doce uvas de la Noche Vieja.
Pero aquí no se abrazan ni gritan: «¡Feliz año!»,
como en los pueblos de mi tierra;
en este gozo hay menos caridad; la alegría
de cada cual va sola, y la tristeza
del que está al margen del tumulto acusa
lo inevitable de la casa ajena.

¡Oh nuestras plazas, donde van las gentes,
sin conocerse, con la buena nueva!
Las manos que se buscan con la efusión unánime
de ser hormigas de la misma cueva;
y al hombre que está solo, bajo un árbol,
le dicen cosas de honda fortaleza:
«¡Venid compadre, que las horas pasan;
pero aprendamos a pasar con ellas!»
Y el cañonazo en la Planicie,
y el himno nacional desde la iglesia,
y el amigo que viene a saludarnos:
«feliz año, señores», y los criados que llegan
a recibir en nuestros brazos
el amor de la casa buena.

Y el beso familiar a medianoche:
«La bendición, mi madre»

«Que el Señor la proteja...»

Y después, en el claro comedor, la familia
congregada para la cena,
con dos amigos íntimos, y tú, madre, a mi lado,
y mi padre, algo triste, presidiendo la mesa.
¡Madre, cómo son ácidas
las uvas de la ausencia!

¡Mi casona oriental! Aquella casa
con claustros coloniales, portón y enredaderas,
el molino de viento y los granados,
los grandes libros de la biblioteca
—mis libros preferidos: tres tomos con imágenes
que hablaban de los reinos de la Naturaleza—.
Al lado, el gran corral, donde parece
que hay dinero enterrado desde la Independencia;
el corral con guayabos y almendros,
el corral con peonías y cerezas
y el gran parral que daba todo el año
uvas más dulces que la miel de las abejas.

Bajo el parral hay un estanque;
un baño en ese estanque sabe a Grecia;
del verde artesonado, las uvas en racimos,
tan bajas, que del agua se podría cogerlas,
y mientras en los labios se desangra la uva,
los pies hacen saltar el agua fresca.

Cuando llegaba la sazón tenía
cada racimo un capuchón de tela,
para salvarlo de la gula
de las avispaas negras,
y tenían entonces
una gracia invernal las uvas nuestras,
arrebujadas en sus talas blancas,
sordas a la canción de las abejas...

Y ahora, madre, que tan sólo tengo
las doce uvas de la Noche Vieja,
hoy que exprimo las uvas de los meses
sobre el recuerdo de la viña seca,
siento que toda la acidez del mundo
se está metiendo en ella,
porque tienen el ácido de lo que fue dulzura
las uvas de la ausencia.

Y ahora me pregunto:

¿Por qué razón estoy yo aquí? ¿Qué fuerza pudo
más que tu amor, que me llevaba
a la dulce aninomia de tu puerta?
¡Oh miserable vara que nos mides!
¡El Renombre, la Gloria..., pobre cosa pequeña!
¡Cuando dejé mi casa para buscar la Gloria,
cómo olvidé la Gloria que me dejaba en ella!

Y esta es la lucha ante los hombres malos
y ante las almas buenas;
yo soy un hombre a solas en busca de un camino.
¿Dónde hallaré camino mejor que la vereda
que a ti me lleva, madre; la verdad que corta
por los campos frutales, pintada de hojas secas,
siempre recién llovida,
con pájaros del trópico, con muchachas de la aldea,
hombres que dicen: «Buenos días, niño»,
y el queso que me guardas siempre para merienda?
Esa es la Gloria, madre, para un hombre
que se llamó fray Luis y era poeta.

¡Oh mi casa sin cítricos, mi casa donde puede
mi poesía andar como una reina!
¿Qué sabes tú de formas y doctrinas,
de metros y de escuela?
Tú eres mi madre, que me dices siempre
que son hermosos todos mis poemas;
para ti, soy grande; cuando dices mis versos,
yo no sé si los dices o los rezas...
¡Y mientras exprimimos en las uvas del Tiempo
toda una vida absurda, la promesa
de vernos otra vez se va alargando,
y el momento de irnos está cerca,
y no pensamos que se pierde todo!
¡Por eso en esta noche, mientras pasa la fiesta
y en la última uva libo la última gota
del año que se aleja,
pienso en que tienes todavía, madre,
retazos de carbón en la cabeza,
y ojos tan bellos que por mí regaron
su clara pleamar en tus ojeras,
y manos pulcras, y esbeltez de talle,
donde hay la gracia de la espiga nueva;

que eres hermosa, madre, todavía,
y yo estoy loco por estar de vuelta,
porque tú eres la Gloria de mis años
y no quiero volver cuando estés vieja!...

Uvas del Tiempo que mi ser escancia
en el recuerdo de la viña seca,
¡cómo me pierdo, madre, en los caminos
hacia la devoción de tu vereda!
Y en esta algarabía de la ciudad borracha,
donde va mi emoción sin compañera,
mientras los hombres comen las uvas de los meses,
yo me acojo al recuerdo como un niño a una puerta.
Mi labio está bebiendo de tu seno,
que es el racimo de la parra buena,
el buen racimo que exprimí en el día
sin hora y sin reloj de mi inconsciencia.

Madre, esta noche se nos muere un año;
todos estos señores tienen su madre cerca,
y al lado mío mi tristeza muda
tiene el dolor de una muchacha muerta...
Y vino toda la acidez del mundo
a destilar sus doce gotas trémulas,
cuando cayeron sobre mi silencio
las doce uvas de la Noche Vieja.

Madrid, medianoche del 31 de diciembre de 1923.

Andrés Eloy Blanco

DE DRUIVEN VAN DE TIJD

Moeder: Vanavond sterft er een jaar.
In deze grote stad viert iedereen feest;
tamboerijnen, serenades, geschreeuw, oh, wat schreeuwen ze!;
natuurlijk, want iedereen heeft zijn moeder in de buurt...
Ik ben zo alleen, Moeder,
zo alleen!; maar ik lieg, ik wou dat ik dat was;
Ik ben bij jouw herinnering, en de herinnering is een jaar
dat voorbij is en blijft.

Als je kon zien, als je deze commotie kon horen: er zijn mannen

gekleed in waanzin, met oude potten,
trommels gemaakt van pannen,
koebellen en bugels;
de verdorven adem
van dronken vrouwen;
de duivel, met tien brandende blikken aan zijn staart,
loopt door deze straten en verzint pirouettes,
en door dit tumult waarin de grote hysterische stad springt,
marcheren mijn eenzaamheid en jouw herinnering, Moeder,
als twee smarten.

Dit is de nacht waarop iedereen een blinddoek omdoet,
om te vergeten dat iemand een boek sluit,
om de periodieke afrekening te vermijden,
waar de boekingen naar de Doodskrediet gaan,
voor wat komen gaat en voor wat overblijft,
want wat we niet lijden is verloren,
en wat we gisteren genoten hebben is een verlies.

Hier is het traditie dat op deze nacht,
wanneer de klok de komst van het nieuwe jaar aankondigt,
alle mannen, op het ritme van de uren,
de twaalf druiven van oudejaarsavond eten.
Maar hier omhelzen ze elkaar niet en
roepen ze niet "Gelukkig Nieuwjaar!",
zoals in de dorpen van mijn geboorteland;
in deze vreugde is minder naastenliefde;
ieders geluk is eenzaam, en de droefheid
van hen die aan de zijlijn van de drukte staan, onthult
de onvermijdelijkheid van het huis van de ander.

O, onze dorpspleinen, waar mensen heengaan,
zonder elkaar te kennen, met het goede nieuws!
De handen die zich uitstrekken met de eensgezinde uitstorting
van mieren uit dezelfde grot;
en tegen de man die alleen onder een boom staat,
zeggen ze dingen van diepe kracht:
"Kom, vriend, want de uren gaan voorbij;
maar laten we leren ermee mee te gaan!"
En het kanonschot op de vlakte,
en het volkslied uit de kerk,
en de vriend die ons komt begroeten:
"Gelukkig Nieuwjaar, heren," en de bedienden die komen
om in onze armen te ontvangen
de liefde van een goed thuis.

En de familiekus om middernacht:

"Zegen, Moeder"

"Moge de Heer u beschermen..."

En dan, in de lichte eetkamer, het gezin

verzameld voor het avondeten,

met twee goede vrienden, en jij, Moeder, aan mijn zijde,

en mijn vader, enigszins bedroefd, aan tafel.

Moeder, wat zijn de druiven van afwezigheid toch zuur!

Mijn oosterse landhuis! Dat huis

met zijn koloniale kloostergangen, poort en wijnranken,

de windmolen en de granaatappelbomen,

de grote boeken in de bibliotheek –

mijn favoriete boeken: drie delen met illustraties

die spraken over de rijken der natuur.

Ernaast de grote omheining, waar het lijkt alsof

er sinds de onafhankelijkheid geld begraven ligt;

de omheining met guave- en amandelbomen,

de omheining met pioenrozen en kersen,

en de grote wijnrank die het hele jaar door druiven droeg,

zoeter dan honing.

Onder de wijnranken ligt een vijver;

een duik in die vijver smaakt naar Griekenland;

van het groene cassetteplafond hangen de druiventrossen,

zo laag dat je ze zo uit het water kunt plukken,

en terwijl de druif op je lippen bloedt,

spatten de koele druppels water op je voeten.

Toen het seizoen aanbrak,

had elke tros een stoffen kapje,

om hem te beschermen tegen de vraatzucht

van de zwarte wespen,

en toen hadden onze druiven

een winterse gratie,

gehuld in hun witte schillen,

doof voor het gezang van de bijen...

En nu, Moeder, nu ik alleen nog maar

de twaalf druiven van oudejaarsavond heb,

terwijl ik vandaag de druiven van de maanden uitknijp

op de herinnering aan de droge wijngaard,

voel ik alle zuurheid van de wereld

erin sijpelen,

want de druiven van afwezigheid dragen
de zuurheid in zich van wat ooit zoet was.
En nu vraag ik me af:

Waarom ben ik hier? Welke kracht zou kunnen zegevieren
over jouw liefde, die mij
naar de zoete anonimiteit van jouw deur trok?
O ellendige roede die ons meet!
Roem, glorie... wat een armzalig klein ding!
Toen ik mijn huis verliet om glorie te zoeken,
hoe vergat ik de glorie die ik achterliet!

En dit is de strijd tegen slechte mensen
en tegen goede zielen;
Ik ben een man alleen, zoekend naar een pad.
Waar vind ik een beter pad dan het pad
dat me naar jou leidt, Moeder; de waarheid die dwars door
de boomgaarden snijdt, geschilderd met droge bladeren,
altijd vers beregend, met tropische vogels, met dorpsmeisjes,
mannen die zeggen: "Goedemorgen, kind,"
en de kaas die je altijd voor me bewaart als tussendoortje?
Dat is glorie, Moeder, voor een man
die Fray Luis heette en een dichter was.

O, mijn huis zonder citrusbomen, mijn huis waar
mijn poëzie als een koningin kan ronddwalen!
Wat weet jij van vormen en doctrines,
van metrische vormen en scholen?
Jij bent mijn moeder, die me altijd vertelt
dat al mijn gedichten mooi zijn;
voor jou ben ik groot; Als je mijn verzen reciteert,
weet ik niet of je ze reciteert of bidt...
En terwijl we een absurd leven uit de druiven van de Tijd persen,
wordt de belofte
elkaar weer te zien steeds langer,
en nadert het moment van ons vertrek,
en denken we niet dat alles verloren is!
Daarom denk ik vanavond, terwijl het feest voorbijgaat
en ik de laatste druppel
van het voorbijgaande jaar uit de laatste druif drink,
dat je nog steeds, Moeder,
stukjes kool in je haar hebt,
en ogen zo mooi dat ze voor mij
hun heldere, hoge vloed in je donkere kringen stortten,
en nette handen, en een slanke taille,

waar de gratie van de nieuwe korenaar te zien is;
Je bent nog steeds prachtig, Moeder,
en ik verlang ernaar terug te keren,
want jij bent de glorie van mijn jaren
en ik wil niet terugkeren als je oud bent!...

Druiven van de tijd die mijn wezen uitstort
in de herinnering aan de dorre wijngaard,
hoe verlies ik mezelf, Moeder, op de paden
naar de toewijding van jouw weg!
En in dit rumoer van de dronken stad,
waar mijn emotie zonder gezelschap ronddwaalt,
terwijl de mensen de druiven van de maanden eten,
klamp ik me vast aan de herinnering als een kind aan een deur.
Mijn lippen drinken uit jouw borst, die de tros is van de goede wijnstok,
de goede tros die ik perste op de dag
zonder uur en zonder klok van mijn onderbewustzijn.

Moeder, vanavond sterft er een jaar voor ons;
Al deze heren hebben hun moeders in de buurt,
en naast me draagt mijn stille verdriet
de pijn van een dood meisje...
En alle bitterheid van de wereld kwam
om zijn twaalf trillende druppels te distilleren,
toen de twaalf druiven van oudejaarsavond op mijn stilte vielen.

Madrid, middernacht, 31 december 1923.

Andrés Eloy Blanco

"Snoeien: Gedichten 1921/1928" (1934)

Steffi huilt

Het geeft niet Poes
het geeft niet dat we
sterven
Want weet je Poes
dood is het landgoed dat
we bij geboorte erven
Het geeft niet Poes ook al
is het om te huilen
Het is ons slot: leven opent het

en wij sluiten.

Astrid Roemer (1947-2026)

uit: Ik ga strijden moeder (In de Knipscheer, 2021)

Wie de top van het geluk bereikt
stuit op iets zachts

de bodem van verdriet is
het en onbegrijpelijk als een
zwart gat

net als het licht stroomt het
geluk naar een oord
waar alles verdwijnt
er is geen weg terug voor wie
helemaal gelukkig
is
(geweest).

Astrid Roemer (1947-2026)

uit: Ik ga strijden moeder (In de Knipscheer, 2021)

DE BEENDEREN VAN DIE GESTORVEN ZIJN

De beenderen van die gestorven zijn
doen ijs op de monden regenen
van hen die hebben lietgehad,
zij kunnen geen kussen meer geven.

De beenderen van die gestorven zijn,
zij blijven hun bleek wit werpen
met scheppen vol op de levensvlam,
de vuurgloed moet ervan sterven.

De beenderen van die gestorven zijn
zijn sterker dan 't vlees der levenden:
verbrokkelend smeden ze boeien nog
waarmee ze als slaven ons ketenen.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

Mijn gedachten zijn zwaar
sneller dan licht gaan ze naar doelen
die ik bedenk
nog voor ik uitspreek dat ik
het wil lig je naast me in bed
ik wil zeggen
ik begeer je zo maar je
hebt het reeds vernomen
zo gaat het bericht van mijn dood
ook voor me uit
het omsingelt je met gedachten
aan mij een soort slapeloosheid die rede-
loos maakt

sneller dan licht kom je en
verwekt me opnieuw

Astrid Roemer (1947-2026)

uit: Ik ga strijden moeder (In de Knipscheer, 2021)

Herbstgesang

I

Bald werden wir in kalte Nebel fahren
Schon hör ich überall in dumpfen Scharen
Die Scheiter in die breiten Höfe fallen

Ganz wird der Winter meinen Sinn bedecken
Mit Haß und Schauder Zorn und arger Not
Und wie die Sonne in der Pole Schrecken
Erstarrt mein Herz zum Block von eisigem Rot

Mit Frösteln hör ich fallen jeden Ast
Nicht dumpfer tönt die Richtstatt die man baut
Mein Geist fällt wie der Wartturm vor der Last
Des Widderstoßes der ihn täglich haut

Mir aber ist gewiegt wie im Geläute
Man nagelt einen Sarg im Erdenschoß
Für wen? War gestern Sommer Herbst ist heute
Dies trübe Raunen klingt wie Aufbruch groß.

II

Wie ist deiner Augen grünlicher Schimmer mir wert
Sanfte Schöne, doch heute brennt alles mich sehr
Und deine Liebe nicht, nicht Gemach oder Herd
Kommen der Sonne mir gleich wenn sie strahlt auf das Meer.

Dennoch sei du mir Mutter, mein Wesen, sei gut
Bleib es dem Undankbaren, ja bleib es dem Bösen;
Schwesterlich oder entbrannt, sei die flüchtige Glut

In die Herbst und sinkende Sonne sich lösen.
Nicht auf lange! Das Grab steht wartend bereit
Nimm meine Stirn, überlaß mich zu deinen Füßen
Trauervoll denkend der weißen der sengenden Zeit
Nun dem Strahle des Spätjahrs, dem gelben und süßen!

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

Reisverhaal

Clary, daar waren eens twee erg-jonge mannen:
de een was eerder klein, de ander eerder groot;
de ander sprak dikwijls over de dood,
de een bleef onbewust wat eeuwigheid verlangen.

Niet zo heel lang geleden waren zij hier:
zij kwamen met een boemeltreintje uit Toscane;
het is moeilijk te zeggen waarom zij juist hier kwamen,
laat ons zeggen: het was hun goed-plezier.

De ander, die dikwijls sprak over de dood,
roemde de natuur, doorzocht alle hoeken,
en ademde diep; de een las in boeken
gedachten van derden, zijn dagelijks brood.

En schreef ook wel brieven, maar sommige uren
van de dag liep hij toch met de ander langs het meer.
Het is moeilijk dit verhaal nog langer te doen duren,
want, alles welbeschouwd, zij deden niet veel méér.

De zon was bleek en koud, het water hard en strak;
zo wil 't de waarheid, dus: je mag mij niets verwijten.
Je vroeg mij een verhaal, je weet, het vlees is zwak.
De zon is rijp en geel en stroomt door al de ruiten.

Arona, Lago Maggiore

E. du Perron (1899-1940)

ANIMA MEA

Plots stond de Dood in volle lengte daar,
ja, als een slang, pal voor mijn aangezicht,
die sliep en zich opeens heeft opgericht
vlak voor de voeten van een wandelaar.

Of een bacchant zijn grafsteen had gelicht!
Woest zijn gelaat, vergramd zijn ogenpaar!
Ik vroeg: 'Verwatene, waar haak je naar,
ontheemde wolf, wiens vraatzucht nimmer zwicht?'

'Vrees niet,' sprak hij (een spottende grimas
vertrok zijn mond, meedogenloos en kil,
wat een nog méér bloedstollend schouwspel bood).

je lijf begeer ik niet ... Zo'n inzet was
zelfs mij te hoog ... Je ziel is wat ik wil.'
Ik antwoordde: 'Mijn ziel - die is al dood!'

Antero de Quental

Vertaling J.P. Rawie

De weg staat niemand meer voor ogen
geboren in een doffe tijd.
Wij - Ruslands wreedste eeuw onttoegen

wij kennen geen vergetelheid.·

De jaren die tot as vergaan zijn!
In waanzin soms, in hoop verdaan?
Een bloedrood schijnsel kleeft ons aanschijn
sinds oorlog en bevrijding aan.

Wij zijn verstomd- een nood sirene
snoert allen met geloei de mond.
Waar elke geestdrift is verdwenen
ligt leegte slechts op 's harten grond.

En gaan ook krijgend zwermen kauwen
boven ons doods bed straks tekeer, -
Uw Rijk, Heer, mogen zij aanschouwen
die waardiger dan wij zijn, Heer.

Aleksander Blok

Vertaling J.P. Rawie

Ik wil niet worden als een pop van was
ten prooi aan schimmel, wormen en verworping,
ik wil niet dat ik met het zodengras
tussen de zerken uit het donker doordring.

Op een wit kerkhof bloeit de wilde vlier,
op een wit kerkhof viel de koele avond,
en ik blijf roerloos, als men zegt: 'Ziehier
de groeve waar Ivanov ligt begraven ... '

En wanneer jij - weer iets wat ik niet wil -
met rozen hiernaartoe komt mijnentwege,
en tranen stort - weet ik al geen verschil
meer tussen woorden, tranen, wind en regen.

Georgi Ivanov

Vertaling J.P. Rawie

Frohsinn des Toten

In fettem Erdreich das voll Schnecken steckt
Will ich mir selbst die tiefe Gruft bestellen
Wo ich den Schlaf der meine Knochen streckt
Im Nichtsein schlummre wie ein Hai in Wellen.

Ich hab nicht Grab noch Erbschrift im Respekt;
Eh ich besorgte daß mir Tränen quellen
Lud ich noch heute wenn ich einst verreckt
Die Raben meinem Aas sich zu gesellen.

O Würmer! augenlose schwarze Freunde ihr
Euch naht ein Toter leicht und froh in mir;
Bedachte Schlemmer, Söhne der Zersetzung

Durchquert mein Haus von Skrupeln unbedroht
Und sagt mir ob noch fernerhin Verletzung
An den Kadaver rührt der nun mit Toten tot.

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

Die Zerstörung

Ohn Ruh noch Rast der Dämon mich berennt
Er schwimmt um mich gleich leerem Hauch abgründig
Ich saug ihn ein der meine Lungen brennt
Füllt sie mit Sehnen ewiglich und sündig

Bisweilen wählt kund großer Lieb zur Kunst
Er die verführerischste Form der Frauen
Und unter Sprüchen liebt scheinheilger Gunst
Gemeine Tränke meinem Mund zu brauen

Er führt mich so weitab vom Aug des Herrn
Den Stöhnenden vom Schlaf Zerbrochnen fern
Zum Anger Langerweil öd und geheim

Und wirft in meine Augen voll Betörung
Befleckt Gewande offner Wunden Schleim
Und blutenden den Schemen der Zerstörung.

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

HET KIND

Voor Alfonsina Storni

I

Een kind ! Een kind! Een kind! Een kind van jou en mij
heb ik gewenst, toen, in die dagen van vervoering,
toen zelfs nog mijn gebeente beefde van jouw stem
en wijd een lichtkrans groeide om mijn voorhoofd

Een kind! Ik zei 't, zoals een boom, doorschokt van lente,
zijn nieuwe twijgen hoger naar de hemel heft.
Een kind met grote ogen, ogen als van Christus,
een voorhoofd vol verbazing, lippen vol verlangen,

Zijn armen als een bloemkrans om mijn hals gelegd,
mijn leven een rivier die vruchtbaar tot hem daalde,
mijn moederhart een reukwerk dat, waar hij zou lopen,
de heuvels van de wereld heerlijk zalven zou.

Als wij, met onze liefde gaande door 't gewoel,
een zwangere vrouw passeerden, keken wij haar aan
met onze lippen trillend, vragend onze ogen.
't Zacht kijken van een kind liet ons als blinden achter.

's Nachts lag ik wakker, van gezichten en geluk,
maar niet de wellust daalde laaiend op mijn bed;
naar 't kind dat komen ging, in liederen gekleed,
stak ik mijn arm uit, boog ik aan mijn borst een holte.

De zon leek mij niet warm genoeg om hem te baden;
als 'k naar mezelf keek, haatte ik mijn grove knieën;
mijn hart was bang, onthutst van 't weergaloos geschenk,
de tranen van de deemoed liepen langs mijn wangen.

En 'k duchtte niet de schunnige ontbinder, dood:
het kind zou met zijn ogen jou van 't niets bevrijden,
en naar de morgenluister of 't onzeker licht

zou ik, beschenen door die blik, geschreden zijn ...

II

Nu ben ik dertig. Langs mijn slapen heeft voortijdig
de dood zijn as gesprenkeld. Op mijn dagen drupt
- zoals de eeuwige regen in het poolgebied -
de zilte, kille bitterheid met trage tranen.

Terwijl de pijnhoutblokken vlammen en bedaren,
peins ik, mijn hart beziende, wat een zoon van mij
geweest zou zijn, een kind met mijn vermoeide mond,
mijn bitter hart, mijn stem die klinkt naar nederlaag.

En met jouw hart, zo diep vergeven van venijn,
jouw lippen, die opnieuw verloochend zouden hebben:
geen veertig manen had hij aan mijn borst gerust
zonder - zijn vaders zoon - mij in de steek te laten.

In welke bloementuin, aan welke lentestromen
had hij mijn martelpijn gewassen uit zijn bloed,
mijn triestheid in verlaten en in milde landen?
Geen schone avond, of ik had in hem gesproken!

En dan die gruwel dat hij eens, hittig van wrok
zijn mond, mij 't zelfde zeggen zou als ik mijn vader:
Waarom is jouw mistroostig vlees vruchtbaar geweest
en zijn de borsten van mijn moeder volgestroomd?'

Ik voel een wrange vreugd dat jij nu daarbeneden
slaapt in je aarden bed, en dat geen zoon mijn hand
kan wiegelen: ik mag ook gaan slapen, zonder leed
of wroeging, wilde bramenstruiken boven mij.

Want 'k zou mijn ogen daar niet dichtdoen, 'k zou verwilderd
luisteren door de dood heen, rijzen overeind
op mijn ontkrachte knieën, met mijn scheve mond,
als 'k hem zag langsgaan, met mijn koorts op zijn gezicht.

Godsvrede zou nooit over mij zijn neergedaald:
de bozen zouden in 't onschuldig vlees mij wonden
en eeuwig zouden ze mijn bloed doen stromen over
mijn kinderen met hun verrukte aangezichten.

Gezegend zij mijn borst, grafkuil van mijn geslacht !

Gezegend zij mijn schoot waarin de mijnen sterven!
Mijn moeders aanschijn zal niet meer de wereld doorgaan,
geen wind draagt meer het Miserere van haar stem.

Het woud, tot as verbrand, zal honderdmaal herrijzen
en honderdmaal, volgroeid, weer vallen voor de bijl.
Ik zal in 't oogsttij vallen om niet op te staan:
met mij gaan al de mijnen de nacht in, voorgoed.

Alsof ik afbetaal de schuld van heel een stam,
doorsteekt een bijenzwerm van pijnen mij de borst.
In elk uur dat voorbijgaat leef ik een heel leven,
als een rivier naar zee gaat bitter-brak mijn bloed.

Mijn arme doden zien de zon, de avondluchten,
met diepe pijn: ze zijn in mij al blind aan 't worden.
Mijn lippen worden mat van 't vurig bidden dat zij,
voordat ik ga verstommen, in mijn liedren doen.

Niet voor mijn eigen schuur heb ik gezaaid, les gevend
geen arm gezocht die mij in 't eind zou troosten,
wanneer mijn vege hals mij niet meer dragen kan
en over 't beddelaken tastende mijn hand schuift.

Andermans kindren heb 'k geweid, hun schuur heb ik
met hemelgraan gevuld. Mijn hoop zijt gij alleen nu,
Vader die in de hemel zijt. Omvat mijn hoofd
mijn bedelarme hoofd, wanneer ik sterf vannacht.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

FOLTERING

Al twintig jaar zit in mijn vlees gestoken
-en de dolk is heet -
een mateloos groot vers, een vers met golven
als hoge zee.

Vernederd huisvest ik 't, mijn ingewanden
murw van zijn majesteit:
met deze povere mond die heeft gelogen

wil dāt gezongen zijn?

De afgeleefde woorden van ons mensen
missen de brand
van zijn vuurtongen, 't levende vibreren
van die klank.

Gelijk een kind houdt het zichzelf in leven
met wrongel van mijn bloed
Geen kind heeft uit een vrouw meer bloed gedronken
dan dit vers doet.

Gruwlijke gave! Grote schroeiwond! Schreeuwen
moet ik van pijn!
Hij die het in mijn lichaam heeft genageld
moge genadig zijn!

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

ZIJN GLIMLACH

Romsey. Zondag-namiddag. Uit de poort
Statige kerk-muziek. Buiten wat groen,
Fletsig, maar overal, mild, op groen en steen,
't Ontroerend licht van late najaarsdag.
Daar, op 't reliëf van de gekruisigde,
Grijs in de buitenmuur van 't ruig transept,
Zag ik de glimlach, - nooit vergeten sinds,
Tot hij mijn beeld der heilsbelofte werd,
Van zijn, en aller blijdschap. Beeld, dat nu,
Een voorjaarsdag, en morgen, licht gefloerst,
Mij, die het zie en lang reeds heb doorpeinsd,
Tot dichten dringt, -dit ingetogen vers
Van eerbied, lief de, trouw en zekerheid,
Waar, hoop ik, ook een ander 'tin zal zien,
Zo, als mijn hart deed, in doorpeinzen kan.

P.N. van Eyck

MYSTERIUM GOLGOTHANUM

Toen hij reeds lang aan 't kruis hing, dicht nabij
Het negende uur al, duisternis rondom

Het schandehout, de berg, 't kaal, bultig land,
Donker hij zelf voor hen, die om hem heen
In de eindeloze desolatie van die dag,
De plaats, hun hart stonden en, zwaar en stom,
Verslagen wachtten op 't geschuwde slot,
Zag één, vlak onder 't kruis, een jonge man,
Een ónverslagene, met vaste blik
(Hel door de lichtkracht van zijn hoge ziel,
Die 't alom machtig duister overwon)
Gespannen naar dat zacht en sterk gezicht,
't Groot-bleke, dat hij liefhad, -altijd door
In de oren 't woord over de blijdschap nog,
Die hij van hém had, en die blijven zou
Omdat dit woord gesproken was, Ja zelfs,
Maar enkel door onwankelbare trouw,
Als eigen blijdschap eens vervuld zou zijn.
De uren van angst, smart, smaad, verbijstering dóor,
Na al de ellende van 't gerecht, het kruis,
Geen vraag in hem, of aan dat schrikkelijk hout
Werkelijk de zelf de meester hing, uit wie
Gister, tijdens het maal, 't bevrijdend woord
Van liefde klonk. Geen vraag, maar zekerheid,
Ook nu, nu 't haast verwrongen smart-gelaat
Een raadselig masker scheen van smart, die méer
Dan aardse smart was, maar, achter die smart,
Ofschoon aldoor bevroed, zijn peilend oog
Niets zien kon van de blijdschap, die zijn ziel
Trillen deed, toen dat woord de boodschap sprak.
Zekerheid, nog, toen kort daarna, alsof
Iédere smart, mensen-smart, wereld-smart,
Onduldbaar saam trok in 't verengd besef
Van 't lijdend ik aan 't kruis, 't gemarteld lijf
Zó veel niet droeg en, met één schrille kreet,
Die elks gemoed doorsneed, de eenzaamste man,
Die ooit op aarde heeft geleefd, zijn wee
Tot Hém uitklaagde, die 't had opgelegd.
Zelfs toen niet schemerde de helle blik
Naar 't smart-gelaat, dat niemand zag dan hij,
Horend, zijn weten hecht in 't vrije hart,
Doorhéen de ontzetting van die kreet alreeds

Nieuwe geboorte, van geluk, en licht,
Die aanstonds ook 't geschonden hoofd doorscheen.
Want, toen de kreet geslaakt was, en zwart-stil
De zware lucht rondom weer, wyl 't gelaat
Plotseling, in de doodskramp, met een ruk
Aardewaarts neeg, zag hij, een ogenblik,
Een glimlach op dat stervend aangezicht,
Waar alle smart in was verglansd, waarvoor,
Eén enkele en ondeelbare oogwenk ook,
De wereld staan bleef: stille licht-triomf
Der zekerheid in 't sterke, hoge hart,
Dat, heel de dag door, zonder één moment
Van twijfel, op de glimlach had gewacht.
Zo stierf de man aan 't kruis. Hij, Jan, alleen,
Heeft het gezien, - hij alleen niet geweend.

P.N. van Eyck

NACHT

Een laatst en stilst verwachten fluistert,
Ik heb maar één geluk ontbeerd;
Te zijn, in 't avondrood dat duistert,
De vreemdeling die huiswaarts keert.

Een schip dat schemerend huiswaarts glede,
Door drift van wind en golf verweerd,
Straks in de sterdoorschenen rede,
Dood, in uw vrede vastgemeerd.

P.N. van Eyck

EL FUTURO

Y sé muy bien que no estarás.
No estarás en la Cali, en el murmullo que brota de noche
de los postes de alumbrado, ni en el gesto
de elegir el menú, ni en la sonrisa
que alivia los completos de los subtes,
ni en los libros prestados ni en el hasta mañana.

No estarás en mis sueños,
en el destino original de mis palabras,
ni en una cifra telefónica estarás
o en el color de un par de guantes o una blusa.
Me enojaré amor mío, sin que sea por ti,
y compraré bombones pero no para ti,
me pararé en la esquina a la que no vendrás,
y diré las palabras que se dicen
y comeré las cosas que se comen
y soñaré las cosas que se sueñan
y sé muy bien que no estarás,
ni aquí adentro, la cárcel donde aún te retengo,
ni allí fuera, este río de calles y de puentes.
No estarás para nada, no serás ni recuerdo,
y cuando piense en ti pensaré un pensamiento
que oscuramente trata de acordarse de ti.

Julio Cortázar

DE TOEKOMST

En ik weet heel goed dat je er niet zult zijn.
Je zult niet op straat zijn, in het gemurmel dat 's nachts opstijgt
van de lantaarnpalen, noch in het gebaar
van het kiezen van de menukaart, noch in de glimlach
die de drukte in de metro verlicht,
noch in de geleende boeken, noch in het "tot morgen".

Je zult niet in mijn dromen voorkomen,
niet in de oorspronkelijke bestemming van mijn woorden,
noch in een telefoonnummer,
of in de kleur van een paar handschoenen of een blouse.
Ik zal boos worden, mijn liefste, maar niet vanwege jou,
en ik zal chocolaatjes kopen, maar niet voor jou,
Ik zal op de hoek staan waar jij niet komt,
en ik zal de woorden zeggen die gezegd worden,
en ik zal eten wat gegeten wordt,
en ik zal dromen wat gedroomd wordt,
en ik weet heel goed dat jij er niet zult zijn,
noch hier binnen, de gevangenis waar ik je nog steeds gevangen houd,
noch daarbuiten, deze rivier van straten en bruggen.
Je zult er helemaal niet zijn, je zult zelfs geen herinnering meer zijn,
en wanneer ik aan je denk, zal ik een gedachte hebben

die vaag probeert je te herinneren.

Julio Cortázar

Bij klare hemel zag ik regen vallen,
en helderheid die uit het duister kwam,
en laaiend vuur gestold tot ijskristallen,
en koude sneeuw opeens in vuur en vlam,

en zoetigheden die de smaak vergallen,
en gal die plots een zoete smaak aannam,
en vijanden eendrachtig als vazallen,
en tussen vrienden louter wrok en gram.

Maar dit is niets bij Liefde vergeleken:
zij wondt mij, en geneest mij door mijn wonden;
zij dooft het vuur dat mij verteert met vuur.

Zij geeft mij leven in mijn stervensuur,
zij doet mijn as opnieuw in vuur ontsteken;
zij laat mij los, en houdt mij vastgebonden

Giacome da Lentini

Vertaling J.P. Rawie

DE TOREN Waar van mijn gouden twaalf paleizen geen voldoet,
geen dag mijn koninklijk gemoed nog kan bekoren,
heb op een avond ik mijn marmren troon voorgoed
doen plaats en op het hoogste van mijn hoogste toren.

En daar; onttoegen aan de mens en het gedrang,
leef ik alleen in 't stil azuur, en onbewogen
aanschouw ik hoe zonsopgang en zonsondergang
zich spiegelen in 't verlaten water van mijn ogen.

Ik leef verbleekt, de smaak van sterven in mijn mond.
Onder mijn voeten slaapt de Aarde als een hond,
terwijl mijn handen 's nachts tussen de sterren waren.

Niets heeft mijn eeuwig starende ogen afgeleid;

niets heeft mijn lege hart vervuld, waar wijd en zijd
slechts dromen op de zee van mijn verveling varen;

de Leegte heeft mijn ziel doen worden als de hare.

Albert Samain

Vertaling J.P. Rawie

Ik moet hier weg, ik wil mij niet meer horen:
mijn stemgeluid weergalmt in elk geluid,
verzoening blijft wanneer ik zondig uit,
berouw komt geen vertrouweling ter ore.

Ik vind niets menselijks dat mij kon schoren
buiten mijzelf waar ik op niets meer stuit;
als zich tot slot mijn kerker niet ontsluit
ga ik in dit luchtledige verloren.

Je meent dat je de medemens omgeeft
en blijkt je tussen spiegels te bewegen,
in bittere vereenzaming, ontheemd.

Na zoveel sterven van mijzelf vervreemd
kom ik mij slechts in spiegelbeelden tegen,
beseffend dat ik nimmer heb geleefd.

Miguel de Unamuno

Vertaling J.P. Rawie

DE DENKER VAN RODIN

Voor Laura Rodig

De kin omlaaggezonden in de harde hand,
beseft de denker dat hij vlees is voor de grafkuil,
gedoemd vlees dat het noodlot naakt te woord moet staan,
vlees dat de dood haat, en dat heeft gebeefd om schoonheid

en heeft gebeefd om liefde, heel zijn laaiend voorjaar,

en thans, bij herfst, verdrinkt in waarheid en in treurnis.
Het vonnis 'Sterven moeten wij' vaart langs zijn voorhoofd,
in scherp gebeiteld brons, nu dat de nacht begint.

In die beklemming scheuren, diep gekweld, zijn spieren,
lopen de voren van zijn vlees vol wilde angst.
Hij breekt, zoals het herfstblad, voor de Heer vol macht,

die in het brons hem roept. Geen boom vindt gij, geteisterd
door zongloed op de vlakke, geen gewonde leeuw,
zó krom gekrampt als deze mens die aan de dood denkt.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

Der Tod der Liebenden

Es werden tief im Dufte stehn die Betten
Divane wo wir wie in Gräbern wohnen
Und seltn Blumen auf erhöhten Stätten
Für uns erschlossne unter schönen Zonen

Zur Lust verleuchtend ihre Glut die letzte
Zwei Herzen werden große Feuer sein
In deren Glut gedoppelt sich benetzte
Der Zwillingsspiegel Geist im Widerschein

Ein Abend Rosa baut und heimlich Blauen
Wir werden tauschen jenes helle Schauen
Wie letztes Schluchzen das den Abschied beut

Später ein Engel in der Türen Spalten
Eintreten wird belebt treu und erfreut
Spiegel so blind und Flammen die erkalten.

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

Jij bleef gelijk, door al die jaren:

streng, schoon en stralend als voorheen;
een beetje gladder slechts je haren,
en soms glanst er wat grijs doorheen.

Maar ik werd oud, en zit gebogen
over een boek dat voor me ligt;
met het onvatbare voor ogen
zie ik de rust van je gezicht.

Wij leven voort, zoals we deden.
De tijd heeft ons niet aangetast;
het fabelachtige verleden,
wij hielden het, gedenkend, vast.

De as bleef in de urn behouden.
Een blauwe mist omvangt de geest.
Steeds wonderbaarlijker, steeds blauwer
herdenken wij wat is geweest.

Aleksander Blok

Vertaling J.P. Rawie

MAAR DAN - WANT NOOIT KAN STERVEN, WAT EENS DIEP,
Diep uit tijdeloze afgrond van mijn Wezen
Naar 't golvend vlak van 't schijn-Ik is gerezen,
Maar 't zinkt naar de oorsprong, waar het heilig sliep,,

Tot verre herinnering het wakker riep
Naar schomm'lende balans van hoop en vrezen:
Dus vind ik 't, als 'k van 't leven ben genezen .
Dat wereldschijn uit smart en sterren schiep.

Zoals 'k me vaak door 't Zelfbesef verlaten
Om lege werkelijkheid van drukke straten
Met stille Poolster troost, al zie 'k hem niet,

Zo voel 'k na dood van liefde en moeder beiden .
Van heel ver in mijn denken binnenglijden
De rust van Mahler's Kindertotenlied.

Johan Dèr Mouw

Alles op aarde - moeder, jeugd-moet sterven,
je vrouw bedriegt je; je verliest je vriend.
Maar zoek een nieuwe zoetheid te verwerven,
het koude poolgebied rondom beziend.

Ga scheep, richt naar de verre pool de steven
langs wand na-wand uit ijs - en stil, vergeet
wat ginds in haat én hartstocht is gebleven ...
Vergeet het oude land van lief en leed.

En leer in huivering en trage koude
je uitgeputte ziel hoe op het eind
hier niets is wat haar vast zal kunnen houden,
wanneer het licht van gene zijde schijnt.

Aleksander Blok

Vertaling J.P. Rawie

TERESA PRATS DE SARRATEA

Zij is niet hier meer. En bij zoveel zon en lente
ben ik in waarheid armer dan een bedelvrouw.
Al staan in februari hoog met graan de velden,
De zon is minder zon, de aren minder glans.

Zij was zo zacht, zo zwijgzaam en zo weggedoken,
en van ons vlees droeg zij de zichtbaarheid alleen,
maar als zij sprak, dan maakte zij het leven dieper;
't bestaan werd schoon voor wie haar in de wereld wist.

Enorme ogen had zij, die het hart onthutsten,
tragische bressen van 't oneindige. Ik denk
dat die daarboven onverwonderd opengingen:
alles was hun vertrouwd, van 't klein tot 't mateloos.

Dieper vermoeid was zij dan een die dertig eeuwen
de steppe onder barre zon was doorgedaan.
Een - en - al bron was zij, en zij heeft dorst geleden;
zij was de bron en toch was zij een stervende.

Ik vraag nu niet: is zij tot lamp of as geworden?
Ik weet: zij is verheerlijkt. Snikkend loof ik haar,
maar dat ik schrei, 't is om mijzelf, zo arm, zo willoos,
besmeurd wanneer ik val en wanklend waar ik ga.

Haar graf geeft zoeter geur dan deze felle lente.
Zij heeft het klaar gelaat van een die eindlijk ziet.
Ik weet: keert zij 't mij toe, dan wordt mijn ziel gezuiverd;
slaat zij haar ogen op, dan brengt ze mij tot Christus.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

CLAUDE LORRAIN

Verkoren geest, door de natuur gewijd
tot priester om als avondofferande
met reine hand de wierookhars te branden
wanneer de zon al naar de einder glijdt.

Wat raakte je niet in het leven kwijt
tot je, ontkomen aan de noodlotsbanden,
met nimfen bij de bosrand samenspande
en lieflijke godinnen van de tijd.

Vandaar het diep verlangen dat wij voelen
naar kalm geluk, als je de blik geleidt
voorbij aan hoge, altijdgroene eiken,

paleis en tempel bouwt, en lommerrijke
landouwen openvouwt, en wijd dat zoele
namiddagwaas over het water spreidt.

Jacob Burckhardt

Vertaling J.P. Rawie

Vandaag, vriend, is het vijftien jaar geleden
sinds die gezegende, fatale dag
waarop zij mij haar hartstocht heeft beleden

en heel haar wezen voor mij openlag.

En al een jaar, zonder verwijt of klagen,
draag ik mijn lot, al nam het alles af:
eenzaam tot-aan het einde mijner dagen,
zo eenzaam als ik·zijn zal in het graf .. .

Fjodor Tjoettsjev

Vertaling J.P. Rawie

Onmetelijker nog is mijn verdriet
dan ik je ooit zou kunnen openbaren.
Een diepe onrust is in mij gevaren,
en waar ik aarden moet, ik weet het niet.

Ontheemd slijt ik mijn trieste levensjaren,
en·zoek mijn heil·alleen in het verschièt;
daar waar ik niet ben; ligt het mooist gebied;
de lucht· die ik niet adem is de ware.

Zelfs als ik op iets zuiver lieflijks stuit;
een bloeiend heuvelland; een bron, een weide,
put ik er sombere gedachten uit.

Jij bent niet bij ·me: alles wat mij kwelt
valt tot die ene kwelling te herleiden,
en wordt je door mijn tranen slechts verteld.

Vittorio Alfieri

Vertaling J.P. Rawie

Dezelfde boeken, waar ik steeds uit leer,
die ik verslind, de Lethestroom ten spijt,
verslinden anderen na dezen weer
in hún gevecht tegen vergetelheid.

In deze woning, waar ik keer op keer
een toevlucht vind die mij van zorg bevrijdt,
strijken straks anderen op hun beurt neer,

zolang getij nog na getij verglijdt.

En in dit bed, waar ik ter leniging
's nachts iets van rust zoek voor mijn moe gemoed,
rust na verloop van tijd een vreemdeling.

Evenveel kwelling die mijn hart doorwroet,
bij de gedachte dat een zielloos ding
mag voortbestaan, terwijl ik sterven moet!

Federico Meninni

Vertaling J.P. Rawie

DOODSALLEGORIE

Op zijn gemak zag ik de Dood eens gaan
dwars door een massa die hem niet aanschouwde.
Zich nergens van bewust strompelden ouden
van dagen links en rechts tegen hem aan.

De jongeren, die op hun jeugd vertrouwden,
vreesden geen Dood -en zagen hem niet staan.
Als blind gaf geen van allen hem ruim baan;
hij bleef ze allen in zijn blikveld houden.

Dan heeft hij, zonder kijken, aangelegd:
hij schoot maar raak. Ik zag zijn ondoordachte
gedrag en schreeuwde: 'Laat dat, moordenaar!'

Hij wendde zich: 'Wat wou je: een gevecht
waar jullie mij geen oogwenk waardig achten,
en ik wél. mijn -omzichtigheid bewaar?'

Francisco Manuel de Melo

Vertaling J.P. Rawie

DE DORPSONDERWIJZERES

Voor Federico de Onís

De onderwijzeres was kuis. De hoveniers
-zo was haar woord - van deze tuin, die Jezus' tuin is,
moeten hun ogen en hun handen zuiver houden,
hun olie helder, om een helder licht te geven.

De onderwijzeres was arm. Haar koninkrijk is
geen mensenrijk (Israëls droeve zaaier lijkt zij).
Gruwelijke jurken droeg zij, aan haar hand had zij
geen sieraad, maar haar ziel was één enorm juweel.

En vrolijk was ze. Arme, diepgewonde vrouw!
Haar glimlach was een soort zacht schreien van haar goedheid;
boven de stukkende sandaal met rode vlekken
droeg zij die glimlach: edele bloem van heiligheid.

Lieftalig wezen! Aan haar volle stroom van honing
hebben de tijgers van 't verdriet rijkuit gedronken.
De zwaarden die haar edelmoedig hart doorstieten
braken in haar de kloven van de liefde breder.

Jouw zoontje, boer, heeft van haar lippen afgeluisterd
zijn lied en zijn gebed, maar jij zag nooit de glans
van de gevangen ster, die in haar lichaam brandde;
zonder een kus ging jij haar bloeiend hart voorbij.

En jij, boerin, weet jij nog, hoe je soms haar naam
met domme of gemene roddelpraat beklad hebt?
Honderd keer keek je naar haar, nooit werd kijken zien.
En toch, je zoon is grond die meer van haar dan jou bergt.

Zij heeft die akker met haar fijne ploeg doorsneden,
de voren blootgewoeld voor't zaad van de volmaaktheid.
De blanke sneeuw van deugden die hij stilaan draagt,
het is haar werk. En jij vraagt geen vergiffenis?

Schaduw voor heel een woud gaf haar gescheurde eik,
die dag dat haar de dood kwam roepen om te gaan.
Zij dacht aan hoe haar moeder op haar wachtte, slapend:
willig gaf zij zich over aan de Diepe Ogen.

En in haar God sliep zij toen in, de maan haar peluw,
en met haar slapen aan een sterrenbeeld gevlijd.
De Vader zingt zijn wiegeliedjes nu voor haar,
en vrede valt in rijke regen op haar hart.

Gelijk een volle vaas heeft zij haar ziel gedragen,
die ambrozijn moest geven heel de eeuwigheid
Haar mensenleven was een van die brede bressen
die vaak de Vader voor zich breekt om licht te werpen.

En daarom voedt het stof van haar gebeente steeds nog
purperen rozelaars met felle vlammengloed,
en doet de tuinman van het kerkhof mij verhalen
van voeten die, haar graf voorbijgaand, geurig worden.

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

OP DE DOOD VAN NICEA

Wreed troffen mij uit laffe hinderlagen
de pijlen van de liefde en de dood;
maar ook al is mijn leed onmeetbaar groot,
in stomme smart slijt ik mijn levensdagen.

Waar elke ongelukkige zijn nood
luidkeels en tegen iedereen kan klagen,
moet ik in het verborgene verdragen
wat mij tot in mijn diepste ziel verdroot.

En als ik dan tenminste aan het graf
waarin haar lieve leden zijn gelegd
mijn tranen vrijelijk kon laten stromen; -

maar zelfs die ene troost wordt mij ontzegd:
Al wat ik liefheb heeft het lot genomen,
en ook de klacht neemt mij het lot nog af.

Ciro di Pers

Vertaling J.P. Rawie

Ik klaag mijzelf in mijn beklemd gemoed
wegens de overvloed van zonden aan,

die ik met ieder zintuig heb begaan,
en met mijn hartenbloed betalen moet,

nu het berouw in mijn geweten wroet
over het vele dat ik heb misdaan;
verzoening schoof ik op de lange baan
en heb mijn schuld beleden noch geboet.

Nu keer ik weer tot u, waarachtig Heer
die alles hebt geschapen wat bestaat,
en leg mij neer bij mijn gerechte straf;

maar ook al grieden u mijn zonden zeer,
geef dat mijn ziel niet mee te gronde gaat,
wanneer dit lichaam wegzinkt in het graf.

Pieraccio Tedaldi

Vertaling J.P. Rawie

NU SLAAPT ZE IN BRAHMAN, VEILIG VOOR ALTIJD;
En 'kweet dat, blij, haar mijn terugkomst vindt,
Als eens de dood, Bronwaarts stormende wind,
Mijn ziel, een druppel God, voor goed bevrijdt

Van zweven tussen aarde en eeuwigheid,
Als 't Wezen schijn van splitsing overwint,
En 'k voor altoos ben bij mijn sprookjeskind,
Tot zalig één aan 't hart van God gevlijd.

Nu zwerft de weemoed van mijn mens'lijk zelf,
Zilv'ren herinn'ring, door 't verleden rond,

En zoekt, angst' ge komeet in zwart gewelf,
De sterrewoorden van haar sprookjesmond,

En 'k tracht te vinden in oudheilig boek,
Wat eens door haar ik had; en 'k zoek - ik zoek -

Johan Dèr Mouw

Heer Juan, het bloed raakt enkel nog verhit
wanneer de koorts erin wordt opgedreven;
je voelt het door verkalkte aders beven,
omdat je haast geen hartslag meer bezit;

de eens zo wilde haren zijn sneeuwwit,
het zwakke zicht blijkt in de nacht gebleven,
je krachten gaan het één voor één begeven,
de loop der jaren plundert je gebit;

leef dus maar toe naar je begrafenis
en koester kuil en tombe die' je wachten,
waar levend sterven hoogste wijsheid is.

Het grootste deel des doods zijn waangedachten
en holle vreugden zonder heugenis,
en slechts over het kleinste hoort men klachten.

Francisco de Quevedo

Vertaling J.P. Rawie

RONDEDANS VAN DE ECUATORIAANSE CEIBA

Voor Emma Ortiz

*In de wereld is het licht,
in het licht, daar staat de ceiba,
in de ceiba brandt de groene
laaivlam van Amerika!*

Ea, ceiba, ea, ea!

Boom-ceiba is niet geboren
en wij zien haar aan voor eeuwig,
niet geplant door Quito-indios,
niet besproeid door waterstromen.

Kronklend rekt zij naar de hemel
twintig echte cobraslangen;
als de winden haar doorwaaien
zingt ze liederen als Debora.

Ea, ceiba, ea, ea!

't Grazend vee kan haar niet krijgen
en de pijl kan haar niet raken.
Viees bevangt de bijl voor haar en
laaiend vuur doet haar geen letsel.

In haar takken raakt zij eensklaps
in verrukking, bloedrood wordt zij,
en in slierten en in vlokken
valt haar heilige melk dan neerwaarts.

Ea, ceiba, ea, ea!

Onder haar reuzinneschaduw
Komen alle meisjes dansen,
en de moeders die al dood zijn
dalen neer om mee te dansen.

Ea, ceiba, ea, ea!

En elkanders handen vattend,
levende en dode vrouwen,
draaien wij nu rond en draaien,
wij de vrouwen en de ceiba's ...

*In de wereld is het licht,
in het licht, daar staat de ceiba,
in de ceiba brandt de groene
laaivlam van de Aarde!*

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

Tauriges Madrigal

I

Was kann mir gelten deine Heiterkeit
Schön und betrübt sei du den Wangen
Sind zarte Tränen ein Geschmeid
So wie ein Strom dem Lande breit
Nach Wettern sieht man Blumen prangen

Ich liebe dich will Heiterkeit verhauchen
Auf deiner Stirne die zur Qual erlesen
Dein Herz sich ewig in Entsetzen tauchen
Und über deine Gegenwart sich bauchen
Die grause Wolke des »Gewesen«

Ich liebe dich wenn nie der Strom versiegt
Aus deinem großen Auge heiß wie Blut
Und wie auch meine Hand dich wiegt
Die schwere Bängnis dir obsiegt
Aufstöhnt wie Todeswut

Ich schlürfe wie gewaltige Lüste
Dich große Hymne die erfreut
Die Seufzer alle deiner Brüste
Weiß daß dein Herz erstrahlen müßte
Von Perlen die dein Auge streut

Charles Baudelaire

Vertaling Walter Benjamin

DE VREEMDE

Voor Francis de Miomandre

'Haar praten smaakt nog naar wildvreemde zeeën
met 'k weet niet wat voor wieren, wat voor zand.
De God tot wie zij bidt heeft vorm noch zwaarte,
en oud is zij, alsof ze zó ging sterven.
De tuin hier heeft ze vreemd voor ons gemaakt
door er steekgras en cactus in te planten.
Haar ademtocht is wind van de woestijn,
en liefgehad, zij heeft het met die hartstocht
die wit zengt; nooit praat zij er ons over,
maar praatte zij erover, 't zou voor ons
iets als de landkaart van een andere ster zijn.
Tachtig jaar zal ze wonen in ons midden
en altijd nog als pas aankomend zijn,
pratende in een taal die hijgt en kermt
en die alleen door dieren wordt verstaan.
En in ons midden zal zij nog eens doodgaan

- een nacht dat zij het diepste leed doorstaan zal -
met als hoofdkussen enkel maar haar lot,
en 't zal een stille dood zijn en een vreemde.'

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

TOT EEN LIJK

Gij ligt verstard, ocharm, ik lig verstard,
u heeft de dood, de liefde mij bevangen;
lijkleek gelijk de mijne zijn uw wangen,
gelijk de fakkels óm u gloeit mijn hart.

Uw doodsbed is met rouwsluiers omhangen,
mijn ziel omvángt het allerdiepste zwart;
de windselen waardoor gij wordt benard
zijn als de wrede ketens die mij prangen.

Gij echter zwijgt, ik kan van smart niet zwijgen
en wenend laat ik weten wat mij deert.
Mijn geest verzengt, gij zijt niet warm te krijgen

En waar gij straks tot stof en as verkeert,
ben ik, bij zoveel vlammen die mij dreigen,
een eeuwig vuur dat nooit zichzelf verteert.

Giovan Battista Marino

Vertaling J.P. Rawie

Wat zit je daar, Matthijs, voor je plezier
gelijk de ouden in klassieke maat
gezangen vorm te geven? En wat baat
je al dat waken boven het papier?

Roem is maar een gerucht dat komt en gaat.
Een luchtbel in een vluchtige rivier
is de gelogen eer die ons de lier
belooft, een gaaf die zich niet geven laat.

Toch mijmer je in zoete dwaling voort.
Geloof je dat je tijd en dood ontvlieft
door middel van het dichterlijke woord?

Het is een dwaze droom die je bekoort:
niet voor een pralend en gekunsteld lied,
voor goede werken wijkt de Hemelpoort.

Maffeo Barberini (Urbanus VIII)

Vertaling J.P. Rawie

NU ZÁL ER STILTE ZIJN, MIJN LEVEN LANG;
De tijd zal, voorzichtig, zijn vlucht vertragen,
Dat niet zijn ijste suizen mocht verjagen,
Wat dwaas ik koos boven haar sprookjeszang:

Stilte, als toen moeder dood was weggedragen
Met vreemd geschuifel door eind'loze gang,
En door het huis mijn halfbewuste drang
Rondliep om haar te zoeken, hele dagen.

Als in een winkel zag 'k de meubels staan,
En boven één stoel, pijnlijk zichtbaar, hing

Leegte, waarin mijn blik gestadig viel,
Nog niet gedragen door herinnering.

Zo kijkt, als uit een boek, mij~ denken me aan,
En 'k voel me een vreemd'ling in mijn eigen ziel.

Johan Dèr Mouw

DE RAMPZALIGE

Verbijsterd uitbrekend in wild geklaag,
Wierp hij zich neer over moeders grafsteen.
En uit echo's op de nachtwind klonk, snijdend,
Haar antwoord aan 't schrill misbaar:
Vraag geen antwoord, -die dood zijn, zwijgen.

P.N. van Eyck

ZINGENDE OPVAART

Zijn sterfdag. Wist hij 't? Wist hij 't niet? Hij was,
Die ganse morgen, helder, onbezwaard,
En met zijn geest alleen. HtJ dacht, en las,
'De Vogels', zeldzaam vredig en verklaard.

Slechts na de noen de lichte ontstemming, toen,
Bij 't spel der vreemde, dromerig aangehoord,
Want hij was moe van zwakte en 't vroeg seizoen,
Eén valse toon de saamklank had verstoord.

Een gril van 't lot, en dra voorbij geweest,
Maar hem, de man, die 't Zijn vereerd had, tot,
Door 't staag verdiepen van zijn rijke geest,
Hij 'tin zijn grijsheid kende als zichtbre god:

De zuivere lichtgestalte van 't Heelal,
En oorsprong van die koele, heilige gloed,
Die, als zijn orde ons ooit regeren zal,
Ook staat en enkeling doordringen moet;

Hem, die dit droomde, en hoorde in wat hij zag
Van 't allerkleinste tot de hoogste sfeer,
De eeuwige vormen-heil, die 't horen mag' —
Saam-klinken tot een hymne, 't Zijn ter eer:

Wetend die goddelijke harmonie
Waar álle dingen van doorzongen zijn,
Het kostbaarste in elks eigen melodie —
Deed iedere inbreuk op haar schoonheid pijn.

Doch later, toen de dag naar de avond neeg,
't Vertrek vol schaduw reeds, zijn geest weer licht,
Dacht hij-de merel in 't plataanloof zweeg —
Nog eens aan dat verrukkelijk droomgezicht:

Hoe, naar de gulle wek-roep van de hop,
't Lied van de gaal (schoonheid, die eeuwig leeft!)
In hunkerende opvlucht naar de hemeltop,

Phoibos' vervoerend antwoord tegenstreeft.

Toen, plotseling, voelde hij, dat de oude kooi
Naar boven openging, en driftig-snel,
Wit blinkend in zijn zuivere lentetooi,
Een sterke vogel opvloog, juichend fel

Naar 't licht, dat in zijn flonkerende ogen scheen,
En glinsterend op zijn vlugge vleugels lag,
Wijl snel hij, door de dunne dampkring heen,
Steeg, of hij ginds de jonge god al zag:

Zingend, in 't stijgen zó onstuimig luid,
Dat voor die zangdrift zelfs de vogel-vaart
Te langzaam was en, vrij, zijn vlucht vooruit,
't Lied recht omhoog schoot, - haastend, hemelwaart,

Naar hem toe, die 't van ver al had gehoord
En, de eigen rijke schijn om 't blonde haar,
De hoge goden-jongeling, hel bekoord,
Zingend zijn citer sloeg, dat stem en snaar

Saamklonken tot muziek die neerwaarts vloog,
Lijnrecht dat andere zingen tegemoet,
't Aardse, dat steeds nog, pijl-snel, steil omhoog,
Steeg, gretig, door de heldere ether-gloed,

Tot de eerste heerlijkheid van 't goden-lied
't Omtrilde, en sneller repte 't, de ether dóor,
Zijn goddelijke oorsprong in: - reeds wist het niet,
Hoe 'ter mee één werd, in 't geluk teloor. —

Roerloos de wijze. 't Einde van de dag
Ruiste in 't verdonkerd lommer der plataan:
Waar straks, door de schaduw heen, nog zonlicht lag,
Schemerde vaag wat schijn der lentemaan. ,

P.N. van Eyck

GRAFSTEEN VAN EEN DOCHTER VOOR HAAR MOEDER

Dicht gedrukt aan de droge spleet
van de grafnis wou ik dit tot u zeggen:

Lieve borsten, die mij hebt gezoogd
met melk zo levend als geen andere,
gedoofde ogen die mij hebt gezien
met blikken die mij zacht omvingen,
en brede schoot, die warmte afstoof
uit ovenvuur dat nooit verkilde,
en kleine hand die mij hebt aangeraakt
en rakende mij weg doen smelten -
herrijst uit de dood, herrijst uit de dood
als het uur is gekomen, de dag vaststaat :
dat Christus u dan herkennen zal
en gij een ander land moogt gaan verblijden !
Dan zal mijn Aartsengel* u weerbetalen
gestalte, bloed en melk, aan mij gegeven.
En in het eind zult gij dan opgenomen worden
in het grote, heilige koor
der oude moeders: de Makkabese,
Anna, Elizabeth, Lea en Rachel!

Gabriela Mistral

Vertaling Gerard Wijdeveld

DE TAAK

Dag neigde. Ik talmde, stil
Met neergewend gezicht
En zonder droom noch wil,
In 't donkerend middaglicht.

Ik faalde. Ik wist mijn nood.
Toen kwaamt ge en zaagt mij aan.
Eerst na, ja dóor uw dood
Heb ik u gans verstaan.

Die dood - u maakt hij vrij
Meester, geeft mij mijn taak:
Een zware schat in mij,
Waar 'k slechts beschroomd aan raak:

Eén uur nog van beraad, —
Ik peil zijn diepste zin.
Straks, vóór het nacht is, gaat

Mijn nieuwe leven in.

P.N. van Eyck

EEN GESTORVENE

Daar scheen een licht als de aarde niet kon geven,
't Was bijna hemels, zo verklaard en rein.
Wij gingen, zij en ik, langs vreemde dreven,
Zwijgend en peinzend door die ijle schijn.

Toen hield ik stil en toef de, 't hart in beven:
'Wat is dit? en wie zijt gij?' vroeg ik, klein.
'De schoonheid ben ik van uw aardse leven,
Ik voer uw pleit voor 'tvorstelijk baldakijn.'

'Uw liefelijkheid uit mijn aards lot geweven, —
Arm lot, doorwoeld van wrangheid, zonde en pijn?'
'Smartelijk gelaat! de glans van edeler streven
Blonk uit de groef van leeds wreed-scherp burijn.'

'Te laat! Waartoe niet eer u zo beschreven?
Gij bleeft, ónvindbaar, in uw ver domein!' —
'Toch kwam mijn roep soms naar u overzweven:
Dan wist gij niet, hoe 'tu zó goed kon zijn.'

't Verklonk, helaas, maar heugenissen bleven,
Helende troost voor mijn gekwelde brein.' —
Toen, de ogen had ik tot haar opgeheven,
Zag zij mij aan, en werd haar schoonheid mijn.

Daar scheen een licht, als de aarde niet kon geven,
Ja, bijna hemels, zo verklaard en rein.
Zij ging, ik volgde, door die vreemde dreven,
Naar dieper licht, achter deze ijle schijn.

P.N. van Eyck

'K WEET DAT VLAK BIJ ME, IN 'T HART VAN GOD GEDOKEN

De grote liefden van mijn leven wonen:

Daar staan ze, veilig, stil als anemonen,
Door geen orkaan van 't oppervlak gebroken.

Ik weet dat liefdewoorden, ongesproken,
Het wonder van de Godheid rijker tonen,
Dan perken van bliksemende Orionen,
Tot tijdelozen uit Zijn, kiem ontloken.

Voor mij, wiens twijfel wegdacht, wat 'k bezat,
Was 't diepste van de wereld veel te heilig;

Maar 'k weet: daar, waar mijn hart is, is mijn schat;
In Brahman is mijn hart: mijn schat is veilig.

In dromen ben 'k mijn rijkdom mij bewust;
'K zie, stil, mijn anemonen. - Ik heb rust.

Johan Dèr Mouw

'K ZIE NU AL HOE 'K, ALS JIJ GESTORVEN BENT;
Zal zitten, kijkend naar je stil gezicht;
Wel vol verleden, toch pijnlijk verlicht,
Dat jij ten minste geen verdriet meer kent.

Mijn handen zullen, vroeger lang gewend,
Van zelf aaien je haar, waar levend ligt,
Als vroeger, nog het diep glanzende licht,
Dat uit de dood mij jouw vergeving zendt.

'T is alles tevergeefs: nu weet ik al,
Dat 'k dan, mijn hartje, niet begrijpen zal,
Hoe 'k jou geen liefde gaf, mijzelf geen rust;

Zelfkwellend zal 'k je, herrezen, zien staan,
Jong, als toen ik 't geluk voorbij liet gaan,
Die ene nacht, toen 'k je niet heb gekust.

Johan Dèr Mouw

ER ZIT EEN SCHIM, WANNEER WE ALS VROEGER PRATEN.
Hij ziet ons aan; wij doen, als zien we hem niet;

En de een kijkt steeds naar de and're, of hij hem ziet,
En de ander antwoordt met niet-merken-laten;

We horen 't, als hij zwijgt hoe w'e eenmaal zaten,
Net zo, maar anders; en verwond'ring schiet
IJl door ons heen, hoe mensen ooit 't verdriet
Om dood van liefde eerst, dan van smart vergaten.

En daarom praten we, afwezig en druk:
We zien en horen hem slechts, laatst geluk
Vol zelfverwijt, en nooit hardop beleden;

En als we dood zijn, zal hij met ons gaan
Naar hemel of naar hel, en zien ons aan,
En zwijgen, heilig diep, van 't opd verleden.

Johan Dèr Mouw

IK WEET, HOE LATER, ALS IK DOOD ZAL ZIJN,
Jij onze meubelties goed onderhoudt.
... weert de worm uit 't hout,
De mot uit :vloerkleed en gordijn.
Dan is 't, als ga je in je verleden rond.
Je denkt: toen kreeg 'k die stoel - en toen die kast,
En aan elk ding zit een herinnering vast,
Of heel je leven in-de kamer stond.
En niet heel vlug gaat dan 't vertrouwde werk,
Want iedre kamer spreekt zijn eigen taal,
En iedre kamer doet ie zijn verhaal,
En iedre kamer is een andre kerk.
Een lang
verleden is niet gauw doordacht.

Johan Dèr Mouw

Himno a los voluntarios de la República

Voluntario de España, miliciano
de huesos fidedignos, cuando marcha a morir tu corazón,
cuando marcha a matar con su agonía
mundial, no sé verdaderamente

qué hacer, dónde ponerme; corro, escribo aplaudo,
lloro, atisbo, destrozo, apagan, digo
a mi pecho que acabe, al bien, que venga,
y quiero desgraciarme;
descúbrome la frente impersonal hasta tocar
el vaso de la sangre, me detengo,
detienen mi tamaño esas famosas caídas de arquitecto
con las que se honra el animal que me honra;
refluyen mis instintos a sus sogas,
humea ante mi tumba la alegría
y , otra vez, sin saber qué hacer, sin nada, déjame,
desde mi piedra en blanco, déjame,
solo,
cuadrumano, más acá, mucho más lejos,
al no caber entre mis manos tu largo rato extático,
quiebro contra tu rapidez de doble filo
mi pequeñez en traje de grandeza !

Un día diurno, claro, atento, fértil
¡oh bienio, el de los lóbregos semestres suplicantes,
por el que iba la pólvora mordiéndose los codos!
¡Oh dura pena y más duros pedernales!
¡Oh frenos los tascados por el pueblo !
Un día prendió el pueblo su fósforo cautivo, oró de cólera
y soberanamente pleno, circular,
cerró su natalicio con manos electivas;
arrastraban candado y a los déspotas
y en el candado, sus bacterias muertas...
¿Batallas? ¡No! ¡Pasiones! Y pasiones precedidas
de dolores con rejas de esperanzas,
¡de dolores de pueblo con esperanzas de hombres!
¡Muerte y pasión de paz, las populares!
¡Muerte y pasión guerreras entre olivos, entendámonos!
Tal en tu aliento cambian de agujas atmosféricas los vientos
y de llave las tumbas en tu pecho,
tu frontal elevándose a primera potencia de martirio.

El mundo exclama: « ¡Cosas de españoles! » Yes
verdad. Consideremos,
durante una balanza a quema ropa,
a Calderón, dormido sobre la cola de un anfibio muerto,
o a Cervantes, diciendo: « Mi reino es de este mundo, pero
también del otro » : ¡punta y filo en dos papeles!
Contemplemos a Goya, de hinojos y rezando ante un espejo,
a Coll, el paladín en cuyo asalto cartesiano

tuvo un sudor de nube el paso llano,
o a Quevedo, ese abuelo instantáneo de los dinamiteros,
o a Cajal, devorado por su pequeño infinito o, todavía
a Teresa, mujer, que muere porque no muere,
o a Lina Odena, e n pugna en más de un punto con Teresa...

(Todo acto o voz genial viene del pueblo
y va hacia él, de frente o trasmitidos
por incesantes briznas, por el humo rosado
de amargas contraseñas sin fortuna).
Así tu criatura, miliciano, así tu exangüe criatura,
agitada por una piedra inmóvil,
se sacrifica, apártase;
decae para arriba y por su llama incombustible sube,
sube hasta los débiles,
distribuyendo españas a los toros,
toros a las palomas...

Proletario que mueres de universo, ¡en qué frenética armonía
acabará tu grandeza, tu miseria, tu vorágine impelente,
tu violencia metódica, tu caos teórico y práctico, tu gana
dantesca, españolísima, de amar, aunque sea a traición,
a tu enemigo!
Liberador ceñido de grilletes,
sin cuyo esfuerzo hasta hoy continuaría sin asas la extensión,
vagarían acéfalos los clavos,
antiguo, lento, colorado, el día,
¡nuestros amados cascos, insepultos!

Campesino caído con tu verde follaje por el hombre,
con la inflexión social de tu meñique,
con tu buey que s e queda, con tu física,
también con tu palabra atada a un palo
y tu cielo arrendado
y con l a arcilla inserta en tu cansancio
y l a que estaba en tu uña, caminando!
Constructores
agrícolas, civiles y guerreros,
de la activa, hormigueante eternidad: estaba escrito
que vosotros haríais la luz entornando
con la muerte vuestros ojos;
que, a la caída cruel de vuestras bocas,
vendrá en siete bandejas la abundancia, todo
en el mundo será de oro súbito
y el oro,

fabulosos mendigos de vuestra propia secreción de sangre,
y el oro mismo será entonces de oro!

Se amarán todos los hombres
y comerán tomados de las puntas de vuestros pañuelos tristes
y beberán en nombre
de vuestras gargantas infaustas!
Descansarán andando al pie de esta carrera,
sollozarán pensando en vuestras órbitas, venturosos
serán y al son
de vuestro atroz retorno, florecido, innato,
ajustarán mañana sus quehaceres, sus figuras soñadas
y cantadas!

Unos mismos zapatos irán bien al que asciende
sin vías a su cuerpo
y al que baja hasta la forma de su alma!
Entrelazándose hablarán los mudos, los tullidos andarán!
Verán, ya de regreso, los ciegos
y palpitando escucharán los sordos!

Sabrán los ignorantes, ignorarán los sabios!
Serán dados los besos que no pudísteis dar!
Sólo la muerte morirá! La hormiga
traerá pedacitos de pan al elefante encadenado
a su brutal delicadeza; volverán
los niños abortados a nacer perfectos, espaciales,
y trabajarán todos los hombres,
engendrarán todos los hombres,
comprenderán todos los hombres!

Obrero, salvador, redentor nuestro,
¡perdónanos, hermano, nuestras deudas!
Como dice un tambor a l redoblar, en sus adagios:
¡qué jamás tan efímero, tu espalda!
¡qué siempre tan cambiante, tu perfil!

oluntario italiano, entre cuyos animales de batalla
un león abisinio va cojeando!
Voluntario soviético, marchando a la cabeza de tu pecho
universal!
Voluntarios del sur, del norte, del oriente
y tú, el occidental, cerrando el canto fúnebre del alba!
Soldado conocido, cuyo nombre desfila en el sonido
de un abrazo!

Combatiente que la tierra criara, armándote
de polvo,
calzándote de imanes positivos,
vigentes tus creencias personales,
distinto de carácter, íntima tu férula,
el cutis inmediato,
andándote tu idioma por los hombres
y el alma coronada de guijarros!

Voluntario fajado de tu zona fría,
templada o tórrida,
héroes a la redonda,
víctima en columna de vencedores:
en España, en Madrid, están llamando
a matar, voluntarios de la vida!

Porque en España matan, otros matan
al niño, a su juguete que se para,
a la madre Rosenda esplendorosa,
al vicjo Adán que hablaba en alta voz con su caballo
y al perro que dormía en la escalera.
Matan al libro, tiran a sus verbos auxiliares,
a su indefensa página primera!

Matan el caso exacto de la estatua,
a l sabio, a su bastón, a su colega,
al barbero de al lado - me cortó posiblemente,
pero buen hombre y, luego, infortunado;
a l mendigo que ayer cantaba enfrente,
a la enfermera que hoy pasó llorando,
al sacerdote a cuestras con la altura tenaz de sus rodillas...

Voluntarios,
por la vida, por los buenos matad
a la muerte, matad a los malos!
Hacedlo por la libertad de todos,
del explotado y del explotador,
por la paz indolora - la sospecho
cuando duermo al pie de mi frente
y más cuando circulo dando voces
y hacedlo, voy diciendo,
por el analfabeto a quien escribo,
por el genio descalzo y su cordero,
por los camaradas caídos,
sus cenizas abrazadas a l cadáver de un camino!

Para que vosotros,
voluntarios de España y del mundo, viniérais,
soñé que cra yo bueno, y era para ver
vuestra sangre, voluntarios...
De esto hace mucho pecho, muchas ansias,
muchos camellos en edad de orar.
Marcha hoy de vuestra parte el bien ardiendo,
os siguen con cariño los reptiles de pestaña imanente
y, a dos pasos, a uno,
la dirección del agua que corre a ver su límite antes que arda.

César Vallejo

HYMNE AAN DE VRIJWILLIGERS VAN DE REPUBLIEK

Vrijwilliger van Spanje, milicien
met geloofwaardige beenderen, als je hart opstapt om te sterven,
als het opstapt om te moorden met zijn mondiale
doodsstrijd, weet ik echt niet
wat te doen, waar te gaan staan; ik loop, schrijf, applaudiseer, ween,
bespied, verscheur, ze doven, ik zeg
tot mijn borst dat het moet ophouden, tot het goede, dat het moet komen,
en ik wil mijzelf schade toebrengen;
ik ontdek mijn onpersoonlijke voorhoofd totdat ik het bloedvat
aanraak, ik houd mij tegen,
tegengehouden wordt mijn grootte door deze fameuze architectevallen
waarmee het dier" zich eert dat mij eert;
mijn instincten vloeien terug naar hun koorden,
de vreugde walmt voor mijn graf
en, andermaal, zonder te weten wat gedaan, zonder iets, laat mij,
vanop mijn onbeschreven steen, laat mij,
alleen,
vierhandig, dichterbij, veel verder,
want je ruime extatische ogenblik past niet tussen mijn handen,
tegen jouw snelheid met dubbele snede breek ik
mijn kleinheid in groot ornaat!
Op een dagelijkse, heldere, waakzame, vruchtbare dag
Och tweejaarlijkse tijd, die van de naargeestige smekende semesters,
waarlangs het kruit ging bijtend op zijn ellebogen!
Och harde inspanning en hardere vuurstenen!
och de door het volk afgeknaagde remmen!
Opeen dag ontstak het volk zijn gevangen lucifer, het bad van woede

en soeverein volwaardig, cirkelvormig besloot het zijn
geboortedag met verkiezingshanden";
de despoten sleepten reeds het hangslot mee
en in het hangslot, hun dode bacterieën...

Veldslagen? Neen! Passies. En passies voorafgegaan
door pijnen met hoop betralied,
door pijnen van volkeren met hoop van mensen!
Dood en passie voor vrede, die van het volk!
Dood en passie krijgshaftig tussen olijfbomen, laten we elkaar begrijpen!
Zo veranderen in je adem de winden van atmosferische naalden
en van sleutel de graven in je borst,
terwijl je voorhoofd zich opricht tot de eerste martelaarsmacht.
De wereld roept uit: 'Een zaak voor Spanjaarden!' En het is waar. Laten we
kijken,
een balanstijd lang, op korte afstand,
naar Calderón, ingeslapen op de staart van een dode amfibie
of Cervantes, zeggend: Mijn rijk is van deze wereld, maar
ook van de andere: punt en snede in twee rollen!
Laten we Goya bekijken, geknield en biddend voor een spiegel,
Coll", de paladijn in wiens Cartesiaanse aanval
de egale tred een zweet van wolk bezat
of Quevedo, deze ogenblikkelijke grootvader van de dynamiteurs
of Cajal, verteerd door zijn kleine oneindigheid, of nog steeds
Teresa, vrouw, die sterft omdat ze niet sterft,
of Lina Odena", op meer dan een punt in strijd met Teres.
(Elke daad of geniale stem komt uit het volk
en gaat naar hem, rechtstreeks of overgedragen
door onophoudelijke vezels, door de roze rook
van bittere onfortuinlijke wachtwoorden.)
Zo je schepsel, milicien, zo offert je bloedeloze schepsel,
opgezweept door een onbeweeglijke steen,
zich op, neemt afstand,
takelt af naar boven en stijgt langs zijn onbrandbare vlam, stijgt tot de
zwakken,
deelt Spanjes uit aan de stieren,
stieren aan de duiven...

Proletariër die sterft aan universum, in welke frenetieke harmonie
zal je grootheid eindigen, je ellende, je stuwende kolking
je methodisch geweld, je theoretische en praktische chaos,
je Danteske, zeer Spaans verlangen, om, zelfs met verraad, je vijand te
beminnen!
Bevrijder omgord door kettingringen,

zonder wiens inspanning de extensie tot op vandaag hengselloos zou voortduren,
de spijkers koploos zouden ronddolen,
oud, traag, roodkleurig, de dag,
onze geliefde helmen, onbegraven!
Boer met je groene gebladerte voor de mens gevallen,
met de sociale buiging van je pink,
met je os die blijft, met je fysiek,
ook met je woord gebonden aan een paal
en je verpachte hemel
en met de klei in je vermoeidheid opgenomen
en met die onder je nagel, stappend!

Bouwers

van de landbouw, burgerlijke en oorlogvoerende bouwers,
van de actieve, wriemelende eeuwigheid: het stond geschreven
dat Jullie het licht zouden maken, jullie ogen
half sluitend met de dood;
dat, naar de wrede val van jullie monden,
op zeven dienbladen de overvloed zal komen, alles
op de wereld zal van plots goud zijn
en het goud,
fabelachtige bedelaars van jullie eigen bloedafscheiding,
en het goud zelf zal dan van goud zijn!

Alle mensen zullen elkaar liefhebben
en ze zullen eten zich vasthoudend aan de punten van jullie droevige
zakdoeken
en ze zullen drinken in naam
van jullie rampzalige kelen!
Ze zullen uitrusten stappend aan de voet van deze weg,
ze zullen zuchten denkend aan jullie banen, gelukkig
zullen ze zijn en op de klank
van jullie gruwelijke terugkeer, in bloei, aangeboren,
zullen ze morgen hun taken afwerken, hun gedroomde en gezongen figuren!
Dezelfde schoenen zullen passen voor wie opklimt
zonder wegen naar zijn lichaam
en voor wie afdaalt naar de vorm van zijn ziel!
Zich in elkaar verstrengelend zullen de doven spreken, de kreupelen zullen
lopen!"
De blinden, op de terugweg, zullen zien
en tastend zullen de doven horen!"
De onwetenden zullen weten, onwetend zullen de wijzen zijn! ?
De kussen die jullie niet konden geven zullen gegeven worden!
Alleen de dood zal sterven! De mier
zal stukjes brood brengen naar de olifant geketend

aan zijn brutale teerheid; de geaborteerde
kinderen zullen perfect herboren worden, ruimtelijk
en alle mensen zullen werken,
alle mensen zullen verwekken,
alle mensen zullen begrijpen!

Arbeider, redder, onze verlosser,
vergeef ons, broeder, onze schulden!
Zoals een trom zegt als zij roffelt, in haar adagio's:
wat een kortstondig nooit, je rug.
wat een veranderlijk altijd, je profiel!

Italiaanse vrijwilliger, tussen wiens strijddieren
een Abessijnse leeuw kreupelt!
Sovjetvrijwilliger, stappend aan het hoofd van je universele borst!
Vrijwilligers uit het zuiden, het noorden, het oosten
en jij, de westerling, sluitend de dodenzang van de dageraad!
Bekende soldaat, wiens naam
defileert in het geluid van een omhelzing!
Strijder die de aarde zal voortbrengen, je wapenend
met stof,
je schoeiend met positieve magneten,
krachtdadig je persoonlijke overtuigingen,
verschillend van karakter, intiem je roede,
onmiddellijk de huid van je gezicht,
je taal op de schouders dragend
en de ziel gekroond met kiezels!
Vrijwilliger omgord met je koude, lauwe
of hete zone,
helden in het rond,
slachtoffer in overwinnaarscolonne:
in Spanje, in Madrid, roepen ze op
om te moorden, vrijwilligers van het leven!

Want in Spanje moorden ze, anderen vermoorden
het kind, zijn speelgoed dat stilgelegd wordt,
de stralende moeder Rosenda,
de oude Adam die met luide stem tot zijn paard sprak
en de hond die op de trap lag te slapen.
Ze vermoorden het boek, schieten op zijn hulpwerkwoorden,
op zijn weerloze eerste bladzijde!
Ze vermoorden het juiste geval van het standbeeld,
de wijze, zijn stok, zijn collega,
de kapper van hiernaast - mogelijk knipte hij me,
maar een goede man, en, dan, ongelukkige;

de bedelaar die gisteren hier tegenover zong,
de verpleegster die vandaag wenend voorbijkwam,
de priester ruggelings onder de taaie hoogte van zijn knieën...

Vrijwilligers,
voor het leven, voor de goeden, vermoord
de dood, vermoord de slechten!
Doe het voor de vrijheid van allen,
van de uitgebuite en de uitbouter,
voor de pijnloze vrede - ik vermoed haar
als ik slaap aan de voet van mijn voorhoofd
en meer nog als ik schreeuwend rondloop-
en doe het, blijf ik zeggen,
voor de analfabeet die ik aanschrijf,
voor het blootvoetse genie en zijn lam,
voor de gevallen kameraden,
hun as omhelzend het lijk van een weg!

Opdat jullie,
vrijwilligers van Spanje en van de wereld, zouden komen,
ik droomde dat ik goed was, en het was om jullie bloed
te zien, vrijwilligers...
Daaruit komt veel moed, veel beklemmingen,
veel kamelen op bidleeftijd.
Aan jullie kant stapt vandaag het brandend goede op,
de reptielen met immanente wimpers volgen jullie met liefde
en, op twee stappen, op een,
de richting van het water dat stroomt om zijn grens te zien voordat het
brandt.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

Hymne auf die Freiwilligen der Republik

Freiwilliger Spaniens, Milizsoldat
mit glaubwürdigen Knochen, wenn dein Herz sich auf den Weg
macht, um zu sterben,
wenn es aufbricht, zu töten mit seiner welthaften Agonie,
ich weiß wahrhaftig nicht,
was tun, wohin mich stellen; ich laufe umher, ich schreibe,
zolle Beifall,
heule, späh umher, ich vernichte, sie schalten das Licht ab,

ich sage zu meiner Brust, daß sie Schluß machen soll, zum Guten,
daß es komme,
und ich will mich umbringen;
ich entblöße meine unpersönliche Stirn, bis ich die Schlagader
des Blutes berühre, ich zaudere,
meine Größe halten diese berühmten, wie vom Architekten
gemachten Stürze zurück,
mit denen man das Tier rühmt, das mich rühmt;
zurückfließen meine Instinkte an ihren Zügeln,
vor meinem Grab dampft die Freude
und, nochmals, ohne zu wissen, was tun, ohne alles, laß mich
in Ruh,
von meinem weißen Stein her, laß mich in Ruh,
allein,
Vierhänder, herwärts, viel weiter entfernt,
da dein großer ekstatischer Zeitraum nicht in meine Hände paßt,
zerbreche ich an deiner Schnelligkeit mit doppelter Schneide
meine Kleinheit im Kleid der Größe!

Einen alltäglichen Tag, hell, achtsam, fruchtbar,
o zweijähriger Zeitraum, der der düstren flehenden Halbjahre,
auf dem, in die Ellbogen sich beißend, das Pulver marschiert!
O harte Pein und noch härtere Kiesel!
O Zaumgebiß, auf das das Volk beißt!
Eines Tages entzündete das Volk seinen gefesselten Phosphor,
betete vor Zorn
und, ganz Machtvollkommenheit, vollkommen wie ein Kreis,
es verbot seinen Geburtstag mit wählenden Händen;
die Despoten hatten das Hängeschloß bereits fortgeschleppt
Und im Hängeschloß ihre toten Bakterien ...
Feldschlachten? Nein! Leidenschaften! Und leidenschaften, denen
Schmerzen mit Gittern der Hoffnung vorangegangen,
Schmerzen des Volkes mit großer menschlicher Hoffnung!
Tod und Friedenssehnsucht, beide des Volkes!
Tod und Kriegerleidenschaft unter Oliven, das ist alles!
Also wechseln in deinem Atem mit atmosphärischen Kompaßnadeln
die Winde
Und mit dem Schlüssel die Grüfte in deiner Brust,
dein Stirnband erhebt sich zur ersten Macht des Martyriums.

Die Welt meint: „Typisch für die Spanier!“ Und das stimmt.
denken wir doch in einer schnellen Bilanz
an Calderon, der auf dem Schwanz einer toten Amphibie schläft,
oder an Cervantes, der sagt: „Mein Reich ist von dieser Welt, aber
auch von der andern“: Spitze und Schneide in zwei Rollen!

Schauen wir Goya an, auf den Knien und im Gebet vor einem Spiegel.

Coll, den Paladin, in dessen carthesianischen Angriff
eine Wolke aus Schweiß freien Durchgang hatte,
oder Quevedo, diesen augenblicklichen Vorfahr der Dynamiteros,
oder Cajal, verschlungen von seinem kleinen Unendlichen, oder
immer wieder Therese, weibliches Wesen, das stirbt, weil es stirbt,
oder Lina Odena, im Streit in mehr als einem Punkt mit
Santa Teresa....

Jedes Werk, jede geniale Stimme kommt aus dem Volk
und zielt auf es, direkt oder übermittelt
durch unablässige Splitter, durch den rosigen Rauch
bitterer unzufälliger geheimer Kennzeichen.)
So du Geschöpf, Miliziano, so du entkräftetes Geschöpf,
von einem unbewegten Stein bewegt,
es opfert sich, es zieht sich zurück;
es fällt nach oben zu, und durch seine unverzehrbare Flamme
steigt es,
steigt es auf bis zu den Schwachen,
Schlachtrufe an die Stiere verteilend,
Stiere an die Tauben ...

Prolet, der du stirbst aus Begierde zum All, in welcher toller
Harmonie
wird deine Größe enden, dein Elend, dein antreibender Schlund,
dein planmäßiges Ungestüm, dein theoretisches und praktisches
Chaos, deine danteske
höchst spanische Lust, deinen Feind, und sei es hinterrücks, zu lieben!
Befreier, an Fußketten gebunden,
ohne dessen tapferes Bemühen würde bis heute ohne Handhabe die
Ausdehnung dauern,
würden die Nägel kopflos herumirren,
uralt, langsam, geschminkt der Tag,
unsre geliebten Schädel unbegraben!

Bauer, der du fielt mit deinem grünen Laub für den Menschen,
mit der sozialen Verkrümmung deines kleinen Fingers,
mit deinem Ochsen, der zurückbleibt, mit deinem Naturell,
auch mit deinem an einen Pfahl gebundenen Wort
und deinem gepachteten Himmel
und mit dem in deine Müdigkeit eingefügten Lehm,
und dem, der beim Gehen unter deinem Fußnagel war!
Ihr Erbauer,
bäuerliche, bürgerliche und soldatische,

der tätigen allseits bewegten Ewigkeit: geschrieben stand,
daß ihr erbauen würdet das Licht, indem ihr eure Augen
etwas auftun würdet im Tode;
dass, beim grausamen Sturz eurer Münder,
kommen wird auf sieben Kredenztellern die Fülle, alles
in der Welt sein wird aus jähem Gold
und auch Gold,
märchenhafte Bettler, die ihr bittet um euer eigenes Blut,
und das Gold selber dann wird sein von Gold!

Lieben werden sich alle Menschen,
und werden essen, verknüpft durch die Ecken eurer traurigen
Tücher,
Und sie werden trinken im Namen
euer unglücklichen Kehlen!
sie werden ausruhn beim Gehen anseiten dieser Landstraße,
sie werden schluchzen, wenn an eure Aughöhlen sie denken,
Glückliche werden sie sein, und beim Schall
euer schrecklichen blühenden ein-geborenen Rückkehr
werden sie morgen aufeinander abstimmen ihre Verrichtungen,
ihre geträumten und besungenen Gestalten!

Ein und dieselben Schuhe werden wohl hingehen zu dem,
der weglos aufsteigt zu seinem Leib,
und dem, der niedersteigt bis zur Gestalt seiner Seele!
Einander umschlingend, die Stummen werden reden, die
Gelähmten gehen!
Es werden, bereits zurückgekehrt, die Blinden sehen,
Und unter Herzklopfen werden zuhören, die taub sind

Die Unwissenden werden wissen, und nicht wissen die
Weisen !
Die Küsse, die ihr nicht geben konntet, sie werden gegeben!
Sterben wird allein der Tod! Die Ameise
wird dem an seine wilde Zartheit gefesselten Elefanten
kleine Brotstückchen bringen, zurückkehren werden,
um vollkommen geboren zu werden, ohne Fehl, die abge-
triebenen Kinder,
und arbeiten werden alle Menschen,
zeugen werden alle Menschen,
voll Verständnis werden alle Menschen sein!

Arbeiter, du Retter, Erlöser unser,
vergib uns, Bruder, unsre Schuld!
Wie sagt eine Trommel doch beim Wirbelschlagen mit ihren

nie mehr sei so vergänglich deine Schulter! [Refrains:
immer sei so wandelbar dein Profil!

Freiwilliger Italiens, zwischen jenen Tieren der Schlacht
hinkt ein abessinischer Löwe!

Freiwilliger der Sowjetunion, du marschierst an der Spitze
deiner Weltenbrust!

Freiwillige aus dem Süden, dem Norden, dem Orient
und du des Westens, einsperrst du den Trauergesang der
Frühe!

Bekannter Soldat, dein Name zieht vorbei in Reih und Glied
beim Laut einer Umarmung!

Krieger, den die Erde hervorbringen wird, bewaffne dich
bewehre deinen Fuß mit positiven Magneten. [mit Pulver,
setze deine persönlichen Anschauungen in Kraft,
unterschiedlich im Charakter, verinnerliche deine Grundsätze,
die unmittelbare menschliche Haut,
lass deine Sprache durch die Menschen gehen
und die kieselgekrönte Seele!

Freiwilliger, der du umgürtet bist von deinem kalten,
deinem milden oder glutheißen Erdstrich,
ihr Helden ringsum,
Opfer du in der Sieger Kolonne:
in Spanien, in Madrid, rufen sie auf
zu töten, Freiwillige des Lebens!

Weil in Spanien man tötet, töten andere
das Kind, sein Spielzeug, das stillhält,
die herrliche Mutter Rosenda,
den alten Adam, der mit erhobener Stimme mit seinem
Pferde sprach,
und den Hund, der auf der Treppe schlief.

Sie töten das Buch, zielen auf seine Hilfsverben,
auf seine wehrlose erste Seite!
Sie töten die Genauigkeit der Bildsäule,
den Weisen, seinen Spazierstock, seinen Kollegen,
den Friseur von nebenan - womöglich schnitt er mich einmal,
aber ein guter Kerl, und dann unglücklich;
den Bettler, der hier gegenüber gestern gesungen hatte,
die Krankenschwester, die heute weinend vorbeiging,
den Priester, z u seiner Last die stete Höhe seiner Knie ...

Freiwillige,

für das Leben, für die Guten tötet ihr
den Tod, tötet ihr die Bösen!
Macht es für die Freiheit aller,
des Ausgebeuteten wie des Ausbeuters,
für den leidlosen Frieden - ihn ahne ich,
wenn ich schlafe neben meiner Stirn
und mehr noch, wenn ich um Hilfe rufend umherlaufe,
und macht es, sage ich,

für den Analphabeten, dem ich schreibe,
für den barfüßigen klugen Mann und sein Schaf,
für die gefallenen Kameraden,
ihre Aschen umarmen den Staubgewordenen eines Weges!

Auf daß ihr,
Freiwillige Spaniens und der Welt, kommt,
träumte ich, daß ich gut war, und es war,
um euer Blut zu sehen, Freiwillige ...
Das war lange vor vielen Leben, vielen Sehnsüchten,
vielen Kamelen im Gebetsalter.
Heute schreitet in eurem Namen das Gute voran, glühend,
euch folgen in Liebe die Reptilien mit immeroffner Wimper,
und zwei Schritte zurück, oder einen,
die Richtung des Wassers, das fließt, um seine Grenze
zu sehen, bevor es brennen würde.

César Vallejo

Vertaling Erich Arendt

Masa

Al fin de la batalla,
y muerto el combatiente, vino hacia él un hombre
y le dijo: «¡No mueras; te amo tanto! »
Pero el cadáver ¡ay! siguió muriendo.

Se le acercaron dos y repitiéronle:
« ¡No nos dejes! ¡Valor! ¡Vuelve a la vida!»
Pero el cadáver ¡ay! siguió muriendo.

Acudieron a él veinte, cien, mil, quinientos mil,
clamando: «¡Tanto amor, y no poder nada contra la muerte!»

Pero el cadáver lay! siguió muriendo.

Le rodearon millones d e individuos,
con un ruego común: «Quédate hermano!»
Pero el cadáver jay! siguió muriendo.

Entonces, todos los hombres de la tierra
le rodearon; les vio el cadáver triste, emocionado:
incorporóse lentamente,
abrazó al primer hombre; echóse a andar...

César Vallejo

XII

MASSA

Aan het einde van de slag
en dood de strijder, kwam een mens naar hem toe
en zei hem: 'Sterf niet, ik heb je zo lief?'
Maar het lijk, helaas, bleef sterven.

Twee kwamen bij hem staan en herhaalden:
'Verlaat ons niet! Moed! Keer tot het leven terug!'
Maar het lijk, helaas, bleef sterven.

Twintig, honderd, duizend, vijfhonderdduizend liepen op hem toe,
smekend: Zoveel liefde en niets tegen de dood kunnen doen!'
Maar het lijk, helaas, bleef sterven.

Miljoenen individuen verenigden zich rond hem,
met een gemeenschappelijk verzoek: 'Blijf, broeder!'
Maar het lijk, helaas, bleef sterven.

Toen verenigden alle mensen van d e wereld zich rond hem;
verdrietig, aangedaan zag het lijk hen aan;
langzaam kwam het overeind,
omhelsde de eerste mens; het begon te stappen...

10 nov. 1937

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

Die Vielen

Am Ende der Schlacht,
und der Krieger war tot, trat ein Mann auf ihn zu
und sagte zu ihm: „Stirb nicht; denn du bist mir lieb!“
Ach, der Leichnam starb weiter.

Und es kamen zwei Männer herbei und sprachen ihm zu:
„Verlaß uns nicht! Schöpf Mut! Kehr zu uns zurück!“
Ach, der Leichnam starb weiter.

Und es kamen zwanzig, hundert, tausend zu Hilfe,
fünfhunderttausend
und riefen: „Soviel Liebe, und sie vermag nichts gegen
den Tod!“
Ach, der Leichnam starb weiter.

Und es umgaben ihn viele Millionen
und es baten ihn alle: „Bleib, Bruder, bleib !“
Ach, der Leichnam starb weiter.

Endlich umringten ihn alle Menschen der Erde;
der traurige Leichnam sah es und war bewegt;
richtete sich sehr langsam auf,
umarmte den ersten besten, stand auf und ging...

César Vallejo

Vertaling Hans Magnus Enzensberger

Wie zijn lijden eeuwige noodzaak heeft bevonden
Vraagt geen heul voor zijn gekneusde menselijkheid,
Kan niet klagen om de smart der onverbonden,
Zonder deernis in zijn ziel geslagen wonden,
Aan wier scherpe pijn zijn deel der wereld lijdt.

Lijdt het lijden dat hem eigen is gegeven
Stil volhardend, zonder opstand, tot de dood,
Want hij weet zich zelf uit dit bewogen leven

Tot die broederschap van vrede in leed geheven,
Die het hart doorgrondt in 't diepste van zijn nood.

En wie eenmaal tot dit weten is gekomen,
Kent geduld in leed zijn menselijke plicht.
Als hij nóg verlangt om van geluk te drómen,
Gaaf hij heen tot waar de wijde wateren stromen,
Naar het eenzaam sterven van 't ontzaglijk licht,

Als de zon sterft, in de dood der hoge gloeden,
Leert hij sterk en groot te wezen zonder loon;
Roerloos uitziend over spiegellende vloeden,
Voelt hij stil het wereldhart in zich verbloeden
En berustend prijst hij 't zwáre leven schoon

P.N. van Eyck

O dood, geheime nachtegaal
Die in de donkere hagen zingt
Uw nooit ontraadselbaar verhaal
Dat tot in 't diepst der harten dringt,

En lokt ons beiderzijds van 't pad
Over het dompe dove mos
Voort van de wemellichte stad
Naar 't ver en stil en duister bos, -

Ik volg u, dood, zing gij mij voor,
Ik zal niet talmen aan de zoom,
Dat ik de laatste sterregloor
Ontvinge voor mijn laatste droom.

Wat is herinnering van licht?
Ik ben tot duisternis bereid.
Onhoorbaar sluit de nacht zich dicht. ..
Mijn ziel wordt vol van eeuwigheid.

P.N. van Eyck

Gras hooi

Ach mijn zachte
van je woorden
zijn de gedachte
zo goed als gehoorde
als ongehoorde
als ongedachte

dat ik je wil
en nog kan kussen
ach daar tussen
is ook geen verschil
want door te leven
zijn onze lijven
zo samengewreven
dat zij de dood
plat zullen wrijven
plat als papier
dun als dit schrijven

Ik geloof voortaan
niet meer in tijd
maar eeuwig aan
de eeuwigheid
van ons bestaan

en dat gelieven
uiteengescheiden
tot vage lijken
nog samen praten
elkaar bereiken
in veel te late
te uitgebreide
vergeelde brieven

en dat wij beiden
minder weten
dan het oerbeest dat
wij samen vormen
geest zonder gat
om in te eten
voor de wormen

dat wie nog leeft
of levend is
en wie ontleedt

of doodslaap heeft
daar geen gemis
of winst van weet

dat er niets waar is
dan gevoel
want ik bedoel
dit alles maar
ik weet het niet
ben nooit een echter
mens geweest
dan voor de rechter
die dit leest

maar de geur van hooi
is dood zo mooi
als dorrend vel
of groeiend gras
vroeger was
dat weet ik wel

Brooklyn, 5 oktober 1968

Leo Vroman (1915-2014)

DE LAAN IN, UIT WESTLIJKE WOLKENSLUIS,
Stuwt-op 't oranje licht; 't gewelf van toppen
Lijkt, vastgeklonken met fel kop'ren knoppen,
Geelgroene naad van z'acht hellende buis.

Ik freewheel over licht; langwerp' ge droppen
Trillen op 't stuur; en 'k luister naar 't geruis
Achter me in 't dorre blad, en naar 't gedruis
Bij sprong of droog geknap van beukedoppen.

Tot streep smelt saam 't versneld metaalgetikkel.
Hard gonst de nobel-koele wind. Op 't nikkel
Schittert een dubbelster, oranjerood"

Aan 't einde van de laan, om me op te vangen,
Staat, groot, de zon. Voort vlieg 'k, in vreemd verlangen
Naar iets - onzegbaar, tijdloos: liefde-en-dood

Johan Dèr Mouw

I

Wit hing en stil de dauw over de weiden. -
Onwereldlijk, onwezenlijk, een schim,
Stond, hoog, in 't west wit licht boven'de kim. -
Niets werk'lijks was er meer, niets dan wij beiden.

En op die heuvel, op die bank van ons,
Boven de dauw, zaten we als op een eiland;
En 't wit doorschijnend licht, het witte weiland
Leek stilte; en de stilte was als dons.

Boven de wereld zaten we; en we schrokken,
Als om ons in besliste vaart een tor
Een kromme draad trok van donker gesnor,
Wegbuigend in dempende nevelvlokken.

Jouw haar, rood in de schem'ring, aaide ik glad: ·
Mijn ziel was in mijn lippen en mijn handen,
En deed mijn handen en mijn lippen branden .
Op jou, die ik het diepst heb liefgehad.

II

Je haar was vochtig: toen je door de weiden,
Verlangend, mijn verlangen stillen kwam,
Had 't nevelvolk - nachtvinders om een vlam -
Van 't roodstralende blond niet kunnen scheiden:

En kleine dropjes lagen, wit en koel,
Over je haar, net dunne zilv'ren koordjes:
'T rood lichtte erdoor, zoals door kleine woordjes
Heen licht 't vergeefs verborgen groot gevoel.

En 'kaaide 't met mijn handen en mijn lippen
Tot gouden spiegel, en mijn dromend oog
Zag een wit lichtplekje, als ik 't hoofd bewoog,
Net als een duif langs zonnig koornveld glippen.

En 't scheen, als~f in 't schimmig westen hing .
Een geest, die stil keek over vroegere aarde;
En 't scheen, ik was al oud, heel oud, en staarde
Terug naar dit - heiligste herinnering.

III

En 't scheen,· ik was aan 't einde van mijn leven,
En jij was dood;· mijn liefde,. lang lang dood.
En 'k dacht: Dat zachte haar,- hoe is 't zo rood
In schemering van dag en tijd gebleven?

En 't wit werd grijs; en 't grijs zonk naar de kim. -
De werk'lijkheid hield op, toen~ voor ons beiden: ,
Je ging. - Wegnev'len zag 'k je over de weiden,
Onwereldlijk, onwezenlijk, een schim.

Johan Dèr Mouw

EN AAN DIE MAN, DIE DOOD OP DE OEVER GLEED,
Dood, dood náást 't ijs - terwijl de veerman sprak -
In stervend oor klepelend hoefgeklak,
In dichte keel vergeefs gewilde kreet,

Denkt vaak, wie langzaam oud werd in veel leed:
Zijn leven ziend, begrijpt hij niet, dat 't strak, .
gespannen, door de smart ge bonsde vlak
Van 't breekbaar denken ·niet tot waanzin spleet.

Hij luistert, weerloos: oude herinnering
Mummelt van· Toen, en Toen. En 't is, als viel

Over zijn Ik late angst en duizeling
Om wat er loerde in de afgrond van zijn ziel.

Hij luistert; en zijn hand, weifelend, strijkt
Over zijn voorhoofd. En hij zit; en kijkt.

Johan Dèr Mouw

En suma, no poseo

En suma, no poseo, para expresar mi vida sino mi muerte. Y después de todo, al cabo de la escalonada naturaleza y del gorrión en bloque, me duermo mano a mano con mi sombra.

Y, al descender del acto venerable y del otro gemido, me reposo pensando en la marcha imperterrita del tiempo.

Por qué la cuerda, entonces, si el aire es tan sencillo? Para qué la cadena, si existe el hierro por sí solo?

César Vallejo, el acento con que amas, el verbo con que escribes, el vientecillo con que oyes sólo saben de ti por t u garganta.

César Vallejo, póstrate, por eso, con indistinto orgullo, con tálamo de ornamentales áspid y exagonales ecos.

Restitúyete al corpóreo panal, a la beldad; aroma los florecidos corchos, cierra ambas grutas al sañudo antropoide; repara, en fin, tu antipático venado; tente pena.

¡Que no hay cosa más densa que el odio en voz pasiva, ni más misera ubre que el amor!

¡Que ya no puedo andar, sino en dos has

¡Que ya no me conoces, sino porque te sigo instrumental, prolijamente !

¡Que ya no doy gusanos, sino breves!

¡Que ya te implico tanto, que medio que te afilas!

¡Que ya llevo unas timidas legumbres y otras bravas!

Pues el afecto que quíebrase de noche en mis bronquios, lo trajeron de día ocultos deanes y, si amanezco pálido, es por mi obra; y si anochezco rojo, por mi obrero. Ello explica, igualmente, estos cansancios míos y estos despojos, mis famosos tíos. Ello explica, en fin, esta lágrima que

brindo por la dicha de los hombres.

¡César Vallejo, parece
mentira que así tarden tus parientes,
sabiendo que ando cautivo,
sabiendo que yaces libre!
¡Vistosa y perra suerte!
¡César Vallejo, te odio con ternura!

César Vallejo

ALLES BIJ ELKAAR,
BEZIT IK OM MIJN LEVEN UIT TE DRUKKEN NIETS'

Alles bij elkaar, bezit ik om mijn leven uit te drukken niets
dan mijn dood.

En, uiteindelijk, aan het eind van de trapsgewijze natuur en
van de bloksgewijze mus, val ik in slaap, hand in hand, met
mijn schaduw.

En, bij het voortkomen uit de eerbiedwaardige daad en uit
het andere gekreun, rust ik uit denkend aan het koelbloedige
verloop van de tijd

Waarom dan de koord, als de lucht zo eenvoudig is?
Waar toe de ketting, als het ijzer enkel voor zich bestaat?

César Vallejo, het accent waarmee je bemint, het woord waar-
mee je schrijft, het briesje waarmee je hoort, slechts door je
keel hebben zij weet van jou.

César Vallejo, werp je ter aarde, daarom, met onverschillige
hoogmoed, met een huwelijksbed van ornamentele adders en
zeshoekige echo's.

Keer terug naar de stoffelijke honingraat, naar de schoonheid;
parfumeer de bloeiende kurken, sluit beide grotten voor de
haatdragende antropoïde; herstel, uiteindelijk, je antipathie-
ke hert; doe je leed.

Want er is niets compacter dan de haat in lijdende vorm,
noch is er vrekiger uier dan de liefde!

Want ik kan niet meer gaan, tenzij op twee harpen!

Want jij kent me niet meer, tenzij omdat ik je instrumentaal,
omstandig volg!

Want ik geef geen wormen meer, tenzij korte!

Want ik betrek je zoveel, dat je je slechts half voorbereidt!
Want reeds draag ik enkele schuchtere groenten en andere
woedende!

Want de emotie die's nachts in mijn bronchiën breekt, werd
overdag door donkere dekens gebracht en, als ik lijkkleek ont-
waak, komt het door mijn werk; en, als ik rood word als de
avond valt, door mijn arbeider. Dit verklaart, evenzo, die ver-
moeidheden van mij en die stoffelijke overschotten, mijn fa-
meuze ooms. Dit verklaart, uiteindelijk, die traan die ik uit-
breng op het geluk van de mensen.

César Vallejo, het lijkt
gelogen dat je bloedverwanten zo lang uitblijven,
wetend dat ik gevangen ga,
wetend dat jij vrij rust in het graf!
Opzichtig en honds lot!
César Vallejo, ik haat je teder!

25 nov. 1937

César Vallejo

Vertaling Bart Vonk

Mit einem Wort

Mit einem Wort, ich habe, mein Leben auszudrücken, nichts als
meinen Tod. Wenn es vorbei ist, am Ende der abgestuften Natur
und des Sperlings im Block, schlaf ich ein Hand in Hand mit mei-
nem Schatten.

Kaum entsprungen dem ehrwürdigen Akt und dem anderen, ge-
stöhnten, setz ich mich hin und denk nach über den unerschrockenen
Gang der Zeit.

Wozu den Strick, wenn die Luft so dünn ist? Wozu die Kette, wenn auch das Eisen für sich allein besteht?

César Vallejo, der Nachdruck deiner Liebe, das Wort, mit dem du schreibst, der kleine lebhafte Wind, mit dem du hörst, kennen dich nur, weil du eine Kehle hast.

César Vallejo, in die Knie mit dir, in den unentschiedenen Stolz, ins Brautbett geschmückter Nattern und sechseckiger Echos!

Nimm dich zurück, gib dich der wahrhaftigen Honigwabe, der Schönheit; gib den abgeblühten Korkhölzern Duft, verschließe beide Höhlen vor dem rasenden Anthropoiden; erschaffe neu zuletzt dein widerspenstiges peruanisches Wild; kenne die Pein!

Nichts ist verschloßner als der Haß in einer gleichgültigen Stimme, Nichts eine elendere Zitze als die Liebe.

Ich kann nicht mehr gehen, oder mit zwei Harfen!

Du kennst mich nicht mehr, es sei denn, ich folge dir mit Musik und andauernd !

Ich geb keine Erdenwürmer mehr, sondern Breviere!

Ich zieh dich schon so sehr ins Spiel, daß ich abmessen kann, wie sehr du dich schärfst!

Ich trag jetzt bei mir etwas zaghaftes Grün und auch wenige frühe Feigen.

Die Zuneigung, die nachts in meinen Bronchien zerbricht, wird mir am Tage von geheimen Dechanten gebracht, und erwache ich und bin blaß, so ist es meines Werkes wegen. Schlafe ich ein und bin rot, so ist es wegen des Arbeiters im Weinberg des Herrn. Das erklärt doch diese Müdigkeiten und meine Verlassenschaften, meine berühmten Oheime. Das erklärt doch am Ende diese Träne, die ich dem Glück der Menschen weihe.

César Vallejo, es ist nicht zu fassen,
daß deine Verwandtschaft noch zögert,
wo sie doch weiß, daß ich gefangen bin,
wo sie doch weiß, daß du frei in der Tiefe liegst!
Inniges und hündisches Glück!
César Vallejo, ich hasse dich zärtlich!

César Vallejo

Vertaling Fritz Rudolf Fries

Kurz, um mein Leben auszudrücken, habe ich nur meinen Tod

Kurz, um mein Leben auszudrücken, habe ich nur meinen Tod.
Und schließlich, am Ende der abgestuften Natur und des Sperlings im
Block schlafe ich ein, Hand in Hand mit meinem Schatten.

Und abgestiegen vom ehrwürdigen Akt und vom anderen Stöhnen, ru-
he ich aus im Gedanken an den unerschütterlichen Lauf der Zeit.
Wozu der Strick, wenn die Luft so einfach ist? Wozu die Kette, wenn
das Eisen für sich allein da ist?

César Vallejo, der Nachdruck, mit dem du liebst, das Wort, mit dem
du schreibst, das Windchen, mit dem du hörst, wissen von dir nur
durch deine Kehle.

César Vallejo, sinke drum mit unbestimmtem Stolz in die Knie, mit ei-
nem Brautbett aus Ziernattern und sechseckigem Echo.
Kehre zurück zur körperlichen Honigwabe, zur Schönheit; durchdufte
die blühenden Korken, verschließe dem erzürnten Menschenaffen bei-
de Grotten; bessere endlich deinen unsympathischen Hirsch aus; schä-
me dich.

Gibt es doch nichts Dumpferes als Haß mit untätiger Stimme, auch
kein armseliges Euter als die Liebe!
Kann ich doch nur noch auf zwei Harfen gehen!
Kennst du mich doch nur, weil ich dir instrumentalisch, weitläufig folge!
Gebe ich doch nicht mehr Würmer, sondern nur noch kurze Silben von mir!

Ich schließe dich bereits so stark ein, daß du fast Schärfe gewinnst!
Schleppe ich doch bereits schüchternes Gemüse und anderes wildes!
Denn die Zuneigung, die sich nachts in meinen Bronchien bricht, wurde
mir tags von versteckten Dechanten gebracht, und wenn ich bleich erwache,
so wegen meiner Arbeit, und wenn ich rot zu Bett gehe, so wegen meines
Arbeiters. Das erklärt gleichfalls meine Müdigkeiten und diese Plünderungen,
meine berühmten Onkel. Das erklärt schließlich diese Träne, die ich als
Trunkspruch auf das Glück des Menschen ausbringe.

César Vallejo, es scheint

kaum glaublich, daß deine Verwandten so lange säumen,
wissend, daß ich gefangen bin,
wissend, daß du frei ruhst!
Welch strahlendes und hündisches Glück!
César Vallejo, ich hasse dich mit Zärtlichkeit!

25. November 1937

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

Quand l'ombre menaça ...

Quand l'ombre menaça de la fatale loi
Tel vieux Rêve, désir et mal de mes vertèbres,
Affligé de périr sous les plafonds funèbres
Il a ployé son aile indubitable en moi.

Luxe, ô salle d'ébène où, pour séduire un roi
Se tordent dans leur mort des guirlandes célèbres,
Vous n'êtes qu'un orgueil menti par les ténèbres
Aux yeux du solitaire ébloui de sa foi.

Oui, je sais qu'au lointain de cette nuit, la Terre
Jette d'un grand éclat l'insolite mystère,
Sous les siècles hideux qui l'obscurcissent moins.

L'espace à soi pareil qu'il s'accroisse ou se nie
Roule dans cet ennui des feux vils pour témoins
Que s'est d'un astre en fête allumé le génie

Stephane Mallarmé

SONNET: 'QUAND L'OMBRE MENAÇA...'

When the shadow with fatal law menaced me
A certain old dream, sick desire of my spine,
Beneath funereal ceilings afflicted by dying
Folded its indubitable wing there within me.

Luxury, O ebony hall, where to tempt a king
Famous garlands are writhing in death,
You are only pride, shadows' lying breath
For the eyes of a recluse dazed by believing.

Yes, I know that Earth in the depths of this night,
Casts a strange mystery with vast brilliant light
Beneath hideous centuries that darken it the less.

Space, like itself, whether denied or expanded
Revolves in this boredom, vile flames as witness
That a festive star's genius has been enkindled.

Vertaling A.S. Kline

Victorieusement fui ...

Victorieusement fui le suicide beau
Tison de gloire, sang par écume, or, tempête !
Ô rire si là-bas une pourpre s'apprête
A ne tendre royal que mon absent tombeau.

Quoi ! de tout cet éclat pas même le lambeau
S'attarde, il est minuit, à l'ombre qui nous fête
Excepté qu'un trésor présomptueux de tête
Verse son caressé nonchaloir sans flambeau,

La tienne si toujours le délice ! la tienne
Oui seule qui du ciel évanoui retienne
Un peu de puéril triomphe en t'en coiffant

Avec clarté quand sur les coussins tu la poses
Comme un casque guerrier d'impératrice enfant
Dont pour te figurer il tomberait des roses.

Stephane Mallarmé

SONNET: 'VICTORIEUSEMENT FUI LE SUICIDE...'

Victoriously the grand suicide fled
Foaming blood, brand of glory, gold, tempest!

O laughter if only to royally invest
My absent tomb purple, down there, is spread.

What! Not even a fragment of all that brightness
Remains, it is midnight, in the shade that fetes us,
Except, from the head, there's a treasure, presumptuous,
That pours without light its spoiled languidness,

Yours, always such a delight! Yours, yes,
Retaining alone of the vanished sky, this
Trace of childish triumph as you spread each tress,

Gleaming as you show it against the pillows,
Like the helmet of war of a child-empress
From which, to denote you, would pour down roses.

Vertaling A.S. Kline

L'Azur

De l'éternel Azur la sereine ironie
Accable, belle indolemment comme les fleurs,
Le poète impuissant qui maudit son génie
À travers un désert stérile de Douleurs.

Fuyant, les yeux fermés, je le sens qui regarde
Avec l'intensité d'un remords atterrante,
Mon âme vide. Où fuir ? Et quelle nuit hagarde
Jeter, lambeaux, jeter sur ce mépris navrant ?

Brouillards, montez ! versez vos cendres monotones
Avec de longs haillons de brume dans les cieux
Que noiera le marais livide des automnes,
Et bâtissez un grand plafond silencieux !

Et toi, sors des étangs léthéens et ramasse
En t'en venant la vase et les pâles roseaux,
Cher Ennui, pour boucher d'une main jamais lasse
Les grands trous bleus que font méchamment les oiseaux.

Encor! que sans répit les tristes cheminées
Fument, et que de suie une errante prison
Éteigne dans l'horreur de ses noires traînées

Le soleil se mourant jaunâtre à l'horizon !

— Le Ciel est mort. — Vers toi, j'accours ! donne, ô matière,
L'oubli de l'Idéal cruel et du Péché
À ce martyr qui vient partager la litière
Où le bétail heureux des hommes est couché,

Car j'y veux, puisque enfin ma cervelle, vidée
Comme le pot de fard gisant au pied d'un mur,
N'a plus l'art d'attifer la sanglotante idée,
Lugubrement bâiller vers un trépas obscur...

En vain ! l'Azur triomphe, et je l'entends qui chante
Dans les cloches. Mon âme, il se fait voix pour plus
Nous faire peur avec sa victoire méchante,
Et du métal vivant sort en bleus angelus !

Il roule par la brume, ancien et traverse
Ta native agonie ainsi qu'un glaive sûr ;
Où fuir dans la révolte inutile et perverse ?
Je suis hanté. L'Azur ! l'Azur ! l'Azur ! l'Azur !

Stephane Mallarmé

Het azuur

Schoon als de eenzelve, onverschillig-schone bloemen
kwelt van het eeuw'ge azuur sereen de spotternij
den machtelozen dichter, zijn genie verdoemend
doorheen de dorheid van een smartenwoestenij.

Vluchtend, met de ogen toe, voel 'k hoe met eendre krachten
als een neervellende wroeging het staag beloert
mijn leed'ge ziel. Waar vlucht 'k? En welke waanzinsnachten,
lompen, werpen op die verachting die mij roert?

Neev'len, stijgt op! en strooit uw doods-eentonige asse
met lange lompen mist over de heemlen uit,
om te versmoren de loodbleke herfstmoerassen
en welft een zoldring wijd en wars van elk geluid...

En gij, lieve Verveling, rijst uit lethe-grauwe
poelen, met lijkwit riet en slib verward geraakt,

en stop met nooit vermoeide hand de grote blauwe
gaten kwaadaardig door de vogelen gemaakt.

Voorts, dat ononderbroken de schoorstenen smoken
en dat een dolende gevangenis van roet
dove in de afschuwelijkheid van zwarte, sliert'ge roken
de zon ter kim zieltogend in een gele gloed.

-Dood is de hemel - 'k Spoed tot u, stof, stort het wrede
Ideaal en de Zonde in de vergetelheid
voor mij, den martelaar, die komt ter legerstede
waar zich 't gelukkig vee der mensen nedervlijt.

Want 'k wil er, daar ten laatst mijn brein, het leeggesmeerde,
als de blanketseldoos neerliggend langs een muur,
den opsmuk van de snikkendë idee verleerde,
naargeestig geeuwen naar een duister stervensuur.

Vergeefs! De zege is aan 't azuur en in de klokken
hoor ik zijn zang; mijn ziel, het stolt tot stem van staal,
om met zijn boze zege ons meer nog te doorschokken,
en luidt, blauwe angelus, uit 't levende metaal.

Het rolt doorheen de mist, aloud, uw aangeboren
doodsangst doorklievend als steeds treffend zwaard van vuur;
waar in 't onnut verderf, de opstandigheid, mij smoren?
Het spookt in mij! Azuur! Azuur! Azuur! Azuur!

Vertaling Bert Decorte

DER AZUR

Des ewigen azur gelassne ironie
Bedrückt wie blumen schön und ungerührt und kalt
Den müden dichter der dem eigenen genie
Aus trockner wüste flucht wo ihn der Schmerz umkrallt.

Ich flieh geschlossnen augs und fühle seine blicke
In leerer seele wie der reue wilde kraft
Und übermacht. Wohin? Welch nächtliche geschicke
Verhüllen diesen hohn der mir verzweiflung schafft?

Ihr nebel steigt empor! Giegt eure träge trauer

In langen schwaden aus und hüllt die himmel ein
Ertränkt sie in dem sumpf der herbstlich feuchten schauer
Erbaut ein riesen-dach aus ewgem stillesein!

Und du mein Schmerz tauch aus dem lethe-teiche
Bring deinen schlamm herauf bring schilfgewächse mit!
Mit nimmermüder hand verstopf die blauen reiche
Die böser vögel heer in raschem flug zerschnitt.

Noch mehr! es sollen die kamine traurig rauchen
Des russes irrendes gefängnis lösche sie aus
Mag sie am horizont für immer untertauchen:
Die sonne sterbe gelb in schwarzer schleier graus !

-Nun ist der Himmel tot. -Ich komme staub! gewähre
Dass mir das Ideal das mir die Sünde fremd
Dass ich als dulder mit dem menschenvieh entbehre:
Auf kargem lager schläft sichs froh und ungehemmt

Denn dort wird endlich nun mein hirn so leer und trocken
Wie nur ein farbentopf bei frisch getünchter wand
Das keine kunst mehr kennt ideen anzulocken
Vor trübsinn gähnen bis es finstern frieden fand ...

Umsonst! der Azur siegt ... ich lausche seinem singen.
Die glocken läuten. Lausch o seele diesem schall ·
Sein sieg ist schlimm und wird mich in die kniee zwingen:
Ein angelus tönt blau aus lebendem metall!

Durch wolken rollt das lied · durch alte nebeldämpfe ·
Und wie ein schwert teilt es die tödliche natur ·
Wohin entfliehen? Umsonst die sinnlos eitlen kämpfe:
Ich bin ein Narr! Azur! Azur! Azur! Azur!

Vertaling Carl Fischer

Y si después de tantas palabras

¡Y si después de tantas palabras,
no sobrevive la palabra!
¡Si después de las alas de los pájaros,
no sobrevive el pájaro parado!
¡Más valdría, en verdad,

que se lo coman todo y acabemos!

¡Haber nacido para vivir de nuestra muerte!
¡Levantarse del cielo hacia la tierra
por sus propios desastres
y espiar el momento de apagar con su sombra su
tiniebla!

¡Más valdría, francamente,
que se lo coman todo y qué más da ...!

¡Y si después de tanta historia, sucumbimos,
no ya de eternidad,
sino de esas cosas sencillas, como estar
en la casa o ponerse a cavilar!
¡Y si luego encontramos,
de buenas a primeras, que vivimos,
a juzgar por la altura de los astros,
por el peine y las manchas del pañuelo!
¡Más valdría, en verdad,
que se lo coman todo, desde luego!

Se dirá que tenemos
en uno de los ojos mucha pena
y también en el otro, mucha pena
y en los dos, cuando miran, mucha pena ...
Entonces .. ¡Claro!... Entonces... ¡ni palabra!

César Vallejo

Und wenn nach so vielen Worten

Und wenn nach so vielen Worten
das Wort nicht überlebt!
Wenn nach den Schwingen der Vögel
der stillstehende Vogel nicht überlebt!
Da wäre es wahrhaft besser,
daß alles verschlungen wird und damit Schluß!

Geboren zu werden, um von unserem Tod zu leben!
Sich vom Himmel zur Erde erheben
durch die eigenen Verhängnisse
und auf den Augenblick zu lauern, wo man mit seinem Schatten

seine Finsternis löscht!

Offen gestanden, es wäre besser,
daß alles verschlungen wird, und wenn schon ...!

Und wenn wir nach soviel Geschichte erliegen,
nicht etwa an der Ewigkeit,
sondern an diesen einfachen Dingen, wie
zu Hause zu sein oder nachzugrübeln!
Und wenn wir gleich darauf
ganz plötzlich entdecken, daß wir leben,
nach der Höhe der Sterne zu schließen,
nach dem Kamm und den Flecken im Taschentuch!
Dann wäre es wahrlich besser,
daß alles verschlungen wird, selbstverständlich!

Man wird sagen, wir haben
in einem der Augen viel Kummer
und auch im anderen viel Kummer,
und in beiden, wenn sie schauen, viel Kummer ...
Dann ...! Klar!... Dann ... Kein Wort mehr!

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

Sur les bois oubliés quand passe l'hiver

(Pour votre chère morte, son ami.)

— « Sur les bois oubliés quand passe l'hiver sombre,
Tu te plains, ô captif solitaire du seuil,
Que ce sépulcre à deux qui fera notre orgueil
Hélas ! du manque seul des lourds bouquets s'encombre.

Sans écouter Minuit qui jeta son vain nombre,
Une veille t'exalte à ne pas fermer l'œil
Avant que dans les bras de l'ancien fauteuil
Le suprême tison n'ait éclairé mon Ombre.

Qui veut souvent avoir la Visite ne doit
Par trop de fleurs charger la pierre que mon doigt
Soulève avec l'ennui d'une force défunte.

Âme au si clair foyer tremblante de m'asseoir,
Pour revivre il suffit qu'à tes lèvres j'emprunte
Le souffle de mon nom murmuré tout un soir.

Le 2 novembre 1877.

Stephane Mallarmé

SONNET: 'POUR VOTRE CHERE MORTE, SON AMI...'

(For your dear departed wife, his friend) 2 November 1877

– 'Over the lost woods when dark winter lowers
You moan, O solitary captive of the threshold,
That this double tomb which our pride should hold's
Cluttered, alas, only with absent weight of flowers.

Unheard Midnight counts out his empty number,
Wakefulness urges you never to close an eye,
Before in the ancient armchair's embrace my
Shade is illuminated by the dying embers.

Who wishes to receive visitations often,
Mustn't load with too many flowers the stone
My finger raises with a dead power's boredom.

A soul trembling to sit by a hearth so bright,
To exist again, it's enough if I borrow from
Your lips the breath of my name you murmur all night.'

Vertaling A.S. Kline

Le tombeau d'Edgar Poe

Tel qu'en Lui-même enfin l'éternité le change,
Le Poète suscite avec un glaive nu
Son siècle épouvanté de n'avoir pas connu
Que la mort triomphait dans cette voix étrange !

Eux, comme un vil sursaut d'hydre oyant jadis l'ange

Donner un sens plus pur aux mots de la tribu
Proclamèrent très haut le sortilège bu
Dans le flot sans honneur de quelque noir mélange.

Du sol et de la nue hostiles, ô grief !
Si notre idée avec ne sculpte un bas-relief
Dont la tombe de Poe éblouissante s'orne

Calme bloc ici-bas chu d'un désastre obscur
Que ce granit du moins montre à jamais sa borne
Aux noirs vols du Blasphème épars dans le futur.

Stephane Mallarmé

Grafsteen van Edgar Poe

Zoals hem in Zichzelf de eeuwigheid verkeerde,
Laat de Poeet tenslotte met getrokken zwaard
Zijn tijdperk sidderen daar het niet heeft ontwaard
Dat in die vreemde stem de dood steeds triomfeerde!

Stuiptrekkend als de draak die van de engel leerde
Hoe men de woorden van de stam het puurst bewaart
Zo hebben zij met luider stem geopenbaard
Met welk zwart toverbrouwsel hij zichzelf onteerde.

Hoe gruwelijk de vijandschap van grond en zwerk!
Als onze geest geen halfverheven beeldhouwwerk
Ermee schept om verblindend op Poe's graf te pralen,

Kalm blok omlaag gestort uit duister ongeval,
Laat dit graniet althans voorgoed de grens bepalen
Waarover geen zwart Lasterwoord nog vlerken zal.

Vertaling Paul Claes

THE TOMB OF EDGAR ALLAN POE

Such as eternity at last transforms into Himself,
The Poet rouses with two-edged naked sword,
His century terrified at having ignored

Death triumphant in so strange a voice!

They, like a spasm of the Hydra, hearing the angel
Once grant a purer sense to the words of the tribe,
Loudly proclaimed it a magic potion, imbibed
From some tidal brew black, and dishonourable.

If our imagination can carve no bas-relief
From hostile soil and cloud, O grief,
With which to deck Poe's dazzling sepulchre,

Let your granite at least mark a boundary forever,
Calm block fallen here from some dark disaster,
To dark flights of Blasphemy scattered through the future.

Vertaling a.S. Kline

Das Grab von Edgar Poe

So wie die Ewigkeit ihn in sich selbst verwies
Steht nackten Schwertes nun der Dichter da,
Aufstörend seine Zeit, die schrickt, dass sie nicht sah,
Wie diese Stimme schon der Tod sein eigen hiess.

Sie, eitlen Wahnes, dass nur eine Hydra zischt,
Wenn sich der Engel müht ums Wort, dem Volk zu Danke,
Verschrien sich laut, es sei ein Zauber in dem Tranke,
Den er hinabgestürzt mit Schande, trübgemischt

Aus Boden bös, der Wolke Hass. O Schmerzgewalten!
Will der Gedanke uns daraus kein Bild gestalten,
Womit das Grabmal Poes zu seinem Ruhm sich schmücke,

Granit, herabgestürzt aus dunklem Sternengrund,
Dann stelle dieser Stein für immer doch sein Rund
Dem schwarzen Flügelschlag entgegen künftiger Tücke.

Vertaling: Fritz Unsinger

Le tombeau de Verlaine

Le noir roc courroucé que la bise le roule
Ne s'arrêtera ni sous de pieuses mains
Tâtant sa ressemblance avec les maux humains
Comme pour en bénir quelque funeste moule.

Ici presque toujours si le ramier roucoule
Cet immatériel deuil opprime de maints
Nubiles plis l'astre mûri des lendemains
Dont un scintillement argentera la foule.

Qui cherche, parcourant le solitaire bond
Tantôt extérieur de notre vagabond —
Verlaine ? Il est caché parmi l'herbe, Verlaine

À ne surprendre que naïvement d'accord
La lèvre sans y boire ou tarir son haleine
Un peu profond ruisseau calomnié la mort.

Stephane Mallarmé

Jaargetijde - januari 1897

Grafsteen

Zwart rolt het rotsblok in de vrieswind zo vol toorn
Dat het zelfs onder vrome handen niet stil staat
Die tasten naar gelijkenis met menselijk kwaad
Alsof dit jammerlijk model hen kon bekoren.

Haast altijd als de ringduif haar gekir laat horen
Drukt die onstoffelijke rouw een bruidsgewaad
Op 't rijp gesternte van de nieuwe dageraad
Dat zilverig de menigte zal overgloren.

Wie zoekt, de sprong volgend van onze vagebond
Die eenzaam en uitwendig was voor deze stond -
Verlaine? Hij ligt in het gras verstopt, Verlaine

Om te verrassen slechts als argeloos deelgenoot
De lip zonder eraan te drinken of te kwijnen
Een heel ondiepe beek die wordt gehoond de dood.

Vertaling Paul Claes

TOMB (OF VERLAINE)

Anniversary – January 1897

The black rock enraged that the north wind rolls it on
Will not halt itself, even under pious hands, still
Testing its resemblance to human ill,
As if to bless some fatal cast of bronze.

Here nearly always if the ring-dove coos
This immaterial grief with many a fold of cloud
Crushes the ripe star of tomorrows, whose crowd
Will be silvered by its scintillations. Who

Following the solitary leap
External once of our vagabond – seeks
Verlaine? He's hidden in the grass, Verlaine

Only to catch, naïvely, not drying with his breath
And without his lip drinking there, at peace again,
A shallow stream that's slandered, and named Death.

Vertaling A.S. Kline

Das Grabmal

Der schwarze Block im Zorn, das Wind ihn rolle,
hält sich nicht auf, selbst unter frommer Hand,
die tastend Menschenleid ihn ähnlich fand,
als oh sie arge Gussform segnen solle.

Hier immer fast heim Gurn des Taubers drückt
dies Trauern ohne Stoff mit manchem Falt
der Mannbarkeit den reifen Stern von bald,
des Schimmer einst die Menge silbern schmückt.

Wer sucht, den einsam er im Sprung gefunden,
im grad noch äussern, unsern Vagabunden -
Verlaine? Er ist im Gras versteckt, Verlaine,

um zu erspähn, verständigt, wie sichs bot,
am Mund, dem atemlos nicht trinkenden,
kaum tiefen Bach, verleumdeten, den Tod.

Vertaling Rainer Maria Rilke

Dobla el dos de Noviembre

Estas sillas son buenas acogidas.
La rama del presentimiento
va, viene, sube, ondea sudorosa,
fatigada en esta sala.
Dobla triste el dos de Noviembre.

Difuntos, qué bajo cortan vuestros dientes
abolidos, repasando ciegos nervios,
sin recordar la dura fibra
que cantores obreros redondos remiendan
con cáñamo inacabable, de innumerables nudos
latientes de encrucijada.

Vosotros, difuntos, de las nítidas rodillas
puras a fuerza de entregaros,
cómo aserráis el otro corazón
con vuestras blancas coronas, ralas
de cordialidad. Sí. Vosotros, difuntos.

Dobla triste el dos de Noviembre.
Y la rama del presentimiento
se la muerde un carro que simplemente
rueda por la calle.

César Vallejo

LXVI

Het luidt twee november.

Deze stoelen bieden goed onthaal.
De tak van het voorgevoel
gaat, komt, stijgt, golft klam,

vermoeid in deze kamer.
Droevig luidt het twee november.

Overledenen, hoe laag snijden jullie afgedane
tanden, blinde zenuwen opwrijvend,
zonder te denken aan de harde vezel
die zingende ronde arbeiders oplappen
met eindeloze hennepdraad, met ontelbare knopen
bonzend van kruispunt.

Jullie, overledenen, met de scherpe knieën
zuiver van jullie over te geven,
hoe zagen jullie het andere hart
met jullie witte kronen, ijl
van hartelijkheid. Ja. Jullie, gestorvenen.

Droevig luidt het twee november.
En de tak van het voorgevoel
wordt gebeten door een kar die gewoon
door de straat rijdt.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

Zu Grabe läutet der zweite November

Diese Stühle sind eine gute Zuflucht.
Der Zweig der Vorahnung weht,
geht, kommt, schwankt schweißbedeckt,
ermattet durch dieses Zimmer.
Traurig läutet der zweite November zu Grab.

Ihr Toten, wie tief grabt ihr euer Gebiß ein,
das ausgelöschte, bis es den blinden Nerv berührt,
ohne an das harte Gewebe zu denken,
das die runden Arbeiter flicken, singend,
flickten mit endlosem Hanf, Knoten
schlagen und zuckende Kreuzstiche ohne Zahl.

Ihr Toten mit den schimmernden Knien,
durch Ergebung geläutert,
wie schneidet ihr in das andere Herz

mit euren weißen Kränzen. Euch fehlt's
an Herzlichkeit. Ja, ihr Toten.

Traurig läutet der zweite November zu Grab.
Und in den Zweig der Vorahnung
verbeißt sich ein Karren, der einfach
die Straße heraufgerollt kommt.

César Vallejo

Vertaling Hans Magnus Enzensberger

LXVI

Es läutet der zweite November.

Diese Stühle sind eine gute Zuflucht.
Der Zweig der Vorahnung
geht, kommt, steigt, wellt schwitzend,
ermüdet in diesem Raum.
Traurig läutet der zweite November.

Tote, wie tief schneiden eure abgeschafften
Zähne und prüfen blinde Nerven,
ohne an die harte Faser zu denken,
die runde Arbeitersänger
mit endlosem Hanf flicken und zahllosen
von Kreuzstichen zuckenden Knoten.

Ihr Toten mit leuchtenden
und kraft eurer Hingabe reinen Knien,
wie zersägt ihr das andere Herz
mit euren weilen, vor Herzlichkeit
schütterten Kränzen. Ja. Ihr Toten.

Traurig läutet der zweite November.
Und in den Zweig der Vorahnung
verbeißt sich ein Karren, der
einfach durch die Straße rollt.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

Le tombeau de Charles Baudelaire

Le temple enseveli divulgue par la bouche
Sépulchrale d'égout bavant boue et rubis
Abominablement quelque idole Anubis
Tout le museau flambé comme un aboi farouche

Ou que le gaz récent torde la mèche louche
Essuyeuse on le sait des opprobres subis
Il allume hagard un immortel pubis
Dont le vol selon le réverbère découche

Quel feuillage séché dans les cités sans soir
Votif pourra bénir comme elle se rasseoir
Contre le marbre vainement de Baudelaire

Au voile qui la ceint absente avec frissons
Celle son Ombre même un poison tutélaire
Toujours à respirer si nous en périssons.

Stephane Mallarmé

Grafsteen van Charles Baudelaire

De in de grond verborgen tempel spreidt robijnen
en modder uit de grafmond kwijlend van riool
vol gruwel heel de muil van enigwelk idool
Anubis waaromheen woest blaffend vlammen deinen

of dat nieuw gaslicht de verloenste koordlont twijne
uitvaagster welbekend van schandedracht frivool
jaagt brand het in een schaam waarin geen sterven school
welks vlucht lantaarngewijs de slaap zoekt buiten 't zijne

welk loof in steden zonder de beloofde nacht
gedroogd zal kunnen zegenen als zij weer zacht
neerzitten aan het marmer loos van Baudelaire

ten sluier bevend in afwezig Haar omslaan
Diegeen wier Schaduw zelf een gifstof ten verwere

steeds in te ademen al sterven wij eraan.

Vertaling Petrus Hoosemans

Grafsteen van Charles Baudelaire

De diep bedolven tempel laat de grafmond gapen
Van een riool dat modder en robijnen braakt
Waar gruwelijk een god Anubis uit ontwaakt
Om zijn laaiende bek met woest geblaf te schrapen

Of heeft het nieuwe gas de loense dot herschapen
Die om gij weet het welke schandvlek wordt gewraakt
Tot een schel licht waarin een eeuwig schaambeen blaakt
Waarvan de vlucht met de lantaarn mee vreemd gaat slape

Welk loof verdroogd in avondloze steden bidt
Zo vroom voor zijn gedachtenis als zij er zit
Tegen het marmer tevergeefs van Baudelaire

AfWezig uit de sluier huiverend om haar
Deze zijn Schaduw zelf een gift te zijner ere
Altijd door ons te ademen zelfs met lijfsgevaar.

Vertaling Paul Claes

THE TOMB OF CHARLES BAUDELAIRE

The buried shrine shows at its sewer-mouth's
Sepulchral slobber of mud and rubies
Some abominable statue of Anubis,
The muzzle lit like a ferocious snout

Or as when a dubious wick twists in the new gas,
Wiping out, as we know, the insults suffered
Haggardly lighting an immortal pubis,
Whose flight roosts according to the lamp

What votive leaves, dried in cities without evening
Could bless, as she can, vainly sitting
Against the marble of Baudelaire

Shudderingly absent from the veil that clothes her
She, his Shade, a protective poisonous air
Always to be breathed, although we die of her.

Vertaling A.S. Kline

DAS GRAB VON CHARLES BAUDELAIRE

Versunkner tempel einst aus dessen grabesmunde
Erbrochner auswurf von rubin und unrat bleckt
Entsetzliches idol · Anubis · hingestreckt
Die lefze flammend rot wie eine wilde wunde

Und heut das gaslicht das mit züngeln in der runde
Die ausgegossne schmach beflissen trockenleckt
Und dann mit trübem schein die schande neu bedeckt
Die sich zum flug erhebt um die laternenstunde

Stadt ohne abend · ach wie blass ist doch der glanz
Der eitlen huldigung · der trockne blätterkranz
Auf Baudelaire's grab auf kahlen marmorplatten

Wo tiefverschleiert steht in geisterhaftem wehn
Schutzengel sie und gift · sie selbst · sein eigner Schatten•
Den stets wir atmen auch wenn wir zugrunde gehn.

Vertaling Carl Fischer

A Loud Death

If I die, I want a loud death. I don't want to be just
breaking news, or a number in a group, I want a death
that the world will hear, an impact that will remain
through time, and a timeless image that cannot be
buried by time or place.

—Fatima Hassouna, Gaza photo journalist,
on April 15, before her death on April 16, 2025

Like the sound waves in space that tear
the remnants of supernovas, and twist the paths
of light

so maybe this is why some spiral galaxies
like Messier 77 resemble ears.

But also when
sunset splinters its light over the ridgeline and
the fireflies in this ravine cry desperately to save it,

or when the embers from last night's crackling
campfire tremble,

or when our dog begins to fear
the sounds we do not hear,

then we know those waves
have touched us too.

For it is the silence after
the plane's screech or the missile's strike,
a kind of voiceless scream

that her photos captured
even as she stood among the rubble looking up
as if those waves could also signal a moment's
desperate hope.

There is so much we do not hear—
the rumble of shifting sand dunes, the purr and drum
of the wolf spider, the echoes of bats, the explosions
on the sun, the warning cry of the treehopper, but

it's the cry of those buried alive we so often refuse
to hear as too distant or beyond our reach to help,

yet even an elephant's infrasound, which can be
detected by herd members as far as 115 miles
brings them to safety,
which tells us, well,
tells us what?

It was Jesus (Luke 19:40)
who said if these keep silent, then the very stones
will cry out.

Here, the news moves on to the next
loudest story,

or some chat on the phone blares
the latest scandal, score or personal interest.
In Gaza,
one journalist warned, a press vest makes you a target.

In one photo a hand reaches through the rubble as if
it were reaching to speak, 16 April 2025, from Al-Touffah.

In the end, it was the sound of her home collapsing.
In the end, we are all targets in our silences.
In the end, we know her absence the way each syllable
shouts its lament, pleading from inside each of these words.

Richard Jackson

L'amour

Pour le fleuve et la terre
Et la nuit la plus claire
Pour la paix et la guerre
L'amour

Pour les temps à changer
Le boire et le manger
Pour les mains en danger
L'amour

Pour la mer et le ciel
Et le sang et le fiel
Pour la lie et le miel
L'amour

Pour bâbord et tribord
Et l'espoir le plus fort
Pour la vie et la mort
L'amour

(Pierre Seghers)

Toast funèbre

Ô de notre bonheur, toi, le fatal emblème !

Salut de la démence et libation blême,
Ne crois pas qu'au magique espoir du corridor
J'offre ma coupe vide où souffre un monstre d'or !
Ton apparition ne va pas me suffire :
Car je t'ai mis, moi-même, en un lieu de porphyre.
Le rite est pour les mains d'éteindre le flambeau

Contre le fer épais des portes du tombeau
Très simple de chanter l'absence du poète,
Que ce beau monument l'enferme tout entier :
Si ce n'est que la gloire ardente du métier,
Jusqu'à l'heure commune et vile de la cendre,
Par le carreau qu'allume un soir fier d'y descendre,
Retourne vers les feux du pur soleil mortel !

Magnifique, total et solitaire, tel
Tremble de s'exhaler le faux orgueil des hommes.
Cette foule hagarde ! elle annonce : Nous sommes
La triste opacité de nos spectres futurs.
Mais le blason des deuils épars sur de vains murs,
J'ai méprisé l'horreur lucide d'une larme,
Quand, sourd même à mon vers sacré qui ne l'alarme,
Quelqu'un de ces passants, fier, aveugle et muet,
Hôte de son linceul vague, se transmuait
En le vierge héros de l'attente posthume.
Vaste gouffre apporté dans l'amas de la brume
Par l'irascible vent des mots qu'il n'a pas dits,
Le néant à cet Homme aboli de jadis :
"Souvenir d'horizons, qu'est-ce, ô toi, que la Terre ?"
Hurle ce songe; et, voix dont la clarté s'altère,
L'espace a pour jouet le cri : "Je ne sais pas !"

Le Maître, par un oeil profond, a, sur ses pas,
Apaisé de l'éden l'inquiète merveille
Dont le frisson final, dans sa voix seule, éveille
Pour la Rose et le Lys le mystère d'un nom.
Est-il de ce destin rien qui demeure, non ?
Le splendide génie éternel n'a pas d'ombre.
Moi, de votre désir soucieux, je veux voir,

Idéal que nous font les jardins de cet astre,
Survivre pour l'honneur du tranquille désastre
Une agitation solennelle par l'air
De paroles, pourpre ivre et grand calice clair,
Que, pluie et diamant, le regard diaphane
Resté là sur ces fleurs dont nulle ne se fane,
Isole parmi l'heure et le rayon du jour !

C'est de nos vrais bosquets déjà tout le séjour,
Où le poète pur a pour geste humble et large
De l'interdire au rêve, ennemi de sa charge :
Afin que le matin de son repos altier,

Quand la mort ancienne est comme pour Gautier
De n'ouvrir pas les yeux sacrés et de se taire,

Surgisse, de l'allée ornement tributaire,
Le sépulcre solide où gît tout ce qui nuit,
Et l'avare silence et la massive nuit.

Stéphane Mallarmé, Le tombeau de Théophile Gautier, 1873

FUNERAL LIBATION (AT GAUTIER'S TOMB)

To you, gone emblem of our happiness!

Greetings, in pale libation and madness,
Don't think to some hope of magic corridors I offer
My empty cup, where a monster of gold suffers!
Your apparition cannot satisfy me:
Since I myself entombed you in porphyry.
The rite decrees our hands must quench the torch
Against the iron mass of your tomb's porch:
None at this simple ceremony should forget,
Those chosen to sing the absence of the poet,
That this monument encloses him entire.
Were it not that his art's glory, full of fire
Till the dark communal moment all of ash,
Returns as proud evening's glow lights the glass,
To the fires of the pure mortal sun!

Marvellous, total, solitary, so that one
Trembles to breathe with man's false pride.
This haggard crowd! 'We are', it cries,
'Our future ghosts, their sad opacity.'
But with walls blazoned, mourning, empty,
I've scorned the lucid horror of a tear,
When, deaf to the sacred verse he does not fear,
One of those passers-by, mute, blind, proud,
Transmutes himself, a guest in his vague shroud,
Into the virgin hero of posthumous waiting.
A vast void carried through the fog's drifting,
By the angry wind of words he did not say,
Nothing, to this Man abolished yesterday:
'What is Earth, O you, memories of horizons?'
Shrieks the dream: and, a voice whose clarity lessens,

Space, has for its toy this cry: 'I do not know!'

The Master, with eye profound, as he goes,
Pacified the restless miracle of Eden,
Who alone woke, in his voice's final frisson,
The mystery of a name for the Lily and the Rose.
Is there anything of this destiny left, or no?
O, all of you, forget your darkened faith.
Glorious, eternal genius has no shade.
I, moved by your desire, wish to see
for Him who vanished yesterday, in the Ideal
Work that for us the garden of this star creates,
As a solemn agitation in the air, that stays
Honouring this quiet disaster, a stir
Of words, a drunken red, calyx, clear,
That, rain and diamonds, the crystal gaze
Fixed on these flowers of which none fade,
Isolates in the hour and the light of day!

That's all that's left already of our true play,
Where the pure poet's gesture, humble, vast
Must deny the dream, the enemy of his trust:
So that on the morning of his exalted stay,
When ancient death is for him as for Gautier,
The un-opening of sacred eyes, the being-still,
The solid tomb may rise, ornament this hill,
The sepulchre where lies the power to blight,
And miserly silence and the massive night.

Vertaling A.S. Kline

Wanting to Die

Since you ask, most days I cannot remember.
I walk in my clothing, unmarked by that voyage.
Then the almost unnameable lust returns.

Even then I have nothing against life.
I know well the grass blades you mention,
the furniture you have placed under the sun.

But suicides have a special language.
Like carpenters they want to know which tools.

They never ask why build.

Twice I have so simply declared myself,
have possessed the enemy, eaten the enemy,
have taken on his craft, his magic.

In this way, heavy and thoughtful,
warmer than oil or water,
I have rested, drooling at the mouth-hole.

I did not think of my body at needle point.
Even the cornea and the leftover urine were gone.
Suicides have already betrayed the body.

Still-born, they don't always die,
but dazzled, they can't forget a drug so sweet
that even children would look on and smile.

To thrust all that life under your tongue! —
that, all by itself, becomes a passion.
Death's a sad Bone; bruised, you'd say,

and yet she waits for me, year after year,
to so delicately undo an old wound,
to empty my breath from its bad prison.

Balanced there, suicides sometimes meet,
raging at the fruit, a pumped-up moon,
leaving the bread they mistook for a kiss,

leaving the page of the book carelessly open,
something unsaid, the phone off the hook
and the love, whatever it was, an infection.

Anne Sexton
1928 –1974

A Hymn To God The Father

Wilt thou forgive that sin where I begun,
Which was my sin, though it were done before?
Wilt thou forgive that sin, through which I run,
And do run still, though still I do deplore?

When thou hast done, thou hast not done,
For I have more.

Wilt thou forgive that sin which I have won
Others to sin, and made my sin their door?
Wilt thou forgive that sin which I did shun
A year or two, but wallow'd in, a score?
When thou hast done, thou hast not done,
For I have more.

I have a sin of fear, that when I have spun
My last thread, I shall perish on the shore;
But swear by thyself, that at my death thy Son
Shall shine as he shines now, and heretofore;
And, having done that, thou hast done;
I fear no more.

John Donne

A Valediction: Forbidding Mourning

As virtuous men pass mildly away,
And whisper to their souls, to go,
Whilst some of their sad friends do say,
"The breath goes now," and some say, "No:"

So let us melt, and make no noise,
No tear-floods, nor sigh-tempests move;
'Twere profanation of our joys
To tell the laity our love.

Moving of th' earth brings harms and fears;
Men reckon what it did, and meant;
But trepidation of the spheres,
Though greater far, is innocent.

Dull sublunary lovers' love
(Whose soul is sense) cannot admit
Absence, because it doth remove
Those things which elemented it.

But we by a love so much refin'd,
That ourselves know not what it is,

Inter-assured of the mind,
Care less, eyes, lips, and hands to miss.

Our two souls therefore, which are one,
Though I must go, endure not yet
A breach, but an expansion,
Like gold to airy thinness beat.

If they be two, they are two so
As stiff twin compasses are two;
Thy soul, the fix'd foot, makes no show
To move, but doth, if the' other do.

And though it in the centre sit,
Yet when the other far doth roam,
It leans, and hearkens after it,
And grows erect, as that comes home.

Such wilt thou be to me, who must
Like th' other foot, obliquely run;
Thy firmness makes my circle just,
And makes me end, where I begun.

John Donne

A Coast-Nightmare

I have a friend in ghostland—
Early found, ah me, how early lost!—
Blood-red seaweeds drip along that coastland
By the strong sea wrenched and tossed.
In every creek there slopes a dead man's islet,
And such an one in every bay;
All unripened in the unended twilight:
For there comes neither night nor day.

Unripe harvest there hath none to reap it
From the watery misty place;
Unripe vineyard there hath none to keep it
In unprofitable space.
Living flocks and herds are nowhere found there;
Only ghosts in flocks and shoals:
Indistinguished hazy ghosts surround there

Meteors whirling on their poles;
Indistinguished hazy ghosts abound there;
Troops, yea swarms, of dead men's souls. —

Have they towns to live in? —
They have towers and towns from sea to sea;
Of each town the gates are seven;
Of one of these each ghost is free.
Civilians, soldiers, seamen,
Of one town each ghost is free:
They are ghastly men those ghostly freemen:
Such a sight may you not see. —

How know you that your lover
Of death's tideless waters stoops to drink? —
Me by night doth mouldy darkness cover,
It makes me quake to think:
All night long I feel his presence hover
Thro' the darkness black as ink.

Without a voice he tells me
The wordless secrets of death's deep:
If I sleep, his trumpet voice compels me
To stalk forth in my sleep:
If I wake, he hunts me like a nightmare;
I feel my hair stand up, my body creep:
Without light I see a blasting sight there,
See a secret I must keep.

Christina Rossetti
1830 –1894

VII

At the round earths imagin'd corners, blow
Your trumpets, Angels, and arise, arise
From death, you numberlesse infinities
Of soules, and to your scattred bodies goe,
All whom the flood did, and fire shall o'erthrow,
All whom warre, death, age, agues, tyrannies,
Despaire, law, chance, hath slaine, and you whose eyes,
Shall behold God, and never tast deaths woe.
But let them sleepe, Lord, and mee mourne a space,

For, if above all these, my sinnes abound,
'Tis late to aske abundance of thy grace,
When wee are there; here on this lowly ground,
Teach mee how to repent; for that's as good
As if thou'hadst seal'd my pardon, with thy blood

John Donne

VII Aan de verbeelde...

Aan de verbeelde uiteinden dezer aarde
Blaast, Englen, uw bazuinen. En rijst heen
Op uit de dood, ontelbre oneindigheên
Van zielen, naar uw lijven die rondwaarden
Verspreid; al die vloed zwolg, die vuur zal branden,
Die krijg sloeg, nood, kwaal, pijn, geweld, dwangwet, lot,
En wie nooit doods smart proeve', en zien zal God.
Maar laat hén slape', en mÍj, Heer, in dees landen
Een wijl nog rouwen: zo mijn zonde' al gaan
Boven die van hen allen, 't is te laat
Te vrage' uw gena's volheid mij te laven
Als we daar zijn; waar hier we in laagte staan,
Leer mij hoe ik berouw: dat 's eendre baat
Als zou uw bloed mijn schuldkiwitschelding staven.

John Donne

vertaling Victor E. van Vriesland

On Death

Then Almitra spoke, saying, We would ask now of Death.
And he said:
You would know the secret of death.
But how shall you find it unless you seek it in the heart of life?
The owl whose night-bound eyes are blind unto the day cannot unveil the
mystery of light.
If you would indeed behold the spirit of death, open your heart wide unto
the body of life.
For life and death are one, even as the river and the sea are one.

In the depth of your hopes and desires lies your silent knowledge of the beyond;

And like seeds dreaming beneath the snow your heart dreams of spring.
Trust the dreams, for in them is hidden the gate to eternity.

Your fear of death is but the trembling of the shepherd when he stands before the king whose hand is to be laid upon him in honour.

Is the shepherd not joyful beneath his trembling, that he shall wear the mark of the king?

Yet is he not more mindful of his trembling?

For what is it to die but to stand naked in the wind and to melt into the sun?

And what is it to cease breathing, but to free the breath from its restless tides, that it may rise and expand and seek God unencumbered?

Only when you drink from the river of silence shall you indeed sing.

And when you have reached the mountain top, then you shall begin to climb.

And when the earth shall claim your limbs, then shall you truly dance.

Kahlil Gibran

1883 –1931

X Death Be Not Proud

Death be not proud, though some have called thee

Mighty and dreadfull, for, thou art not soe,

For, those, whom thou think'st, thou dost overthrow,

Die not, poore death, nor yet canst thou kill mee.

From rest and sleepe, which but thy pictures bee,

Much pleasure, then from thee, much more must flow,

And soonest our best men with thee doe goe,

Rest of their bones, and soules deliverie.

Thou art slave to Fate, Chance, kings, and desperate men,

And dost with poyson, warre, and sicknesse dwell,

And poppie, or charmes can make us sleepe as well,

And better then thy stroake; why swell'st thou then?

One short sleepe past, wee wake eternally,

And death shall be no more; death, thou shalt die.

John Donne

X Dood, wees niet...

Dood, wees niet trots, al noemden veler woorden
Machtig en vreeslijk u, gij zijt zo niet,
Want die gij denkt te storten in het niet,
Sterven niet, dood, noch kunt gij mij vermoorden.
Rust en slaap, beelden slechts van wat gij zijt,
Schenken genot, veel meer dan gij kunt geven,
De besten eindigen het eerst hun leven:
Rust voor hun stof, en hun zielen bevrijd.
Slaaf van 't lot, koningen en die zich verdoemen,
Werkt gij met gif, ziekten en oorlogsbloed;
Door lied en maanzaad slapen we even goed,
En beter dan door u; waarop dan roemen?
Na korte slaap wij 't eeuwige waken erven,
En dood bestaat niet meer; dood, gij zult sterven.

John Donne

vertaling Victor E. van Vriesland

And ask ye why these sad tears stream?’

‘Te somnia nostra reducunt.’

OVID.

And ask ye why these sad tears stream?
Why these wan eyes are dim with weeping?
I had a dream—a lovely dream,
Of her that in the grave is sleeping.

I saw her as 'twas yesterday,
The bloom upon her cheek still glowing;
And round her play'd a golden ray,
And on her brows were gay flowers blowing.

With angel-hand she swept a lyre,
A garland red with roses bound it;
Its strings were wreath'd with lambent fire
And amaranth was woven round it.

I saw her mid the realms of light,

In everlasting radiance gleaming;
Co-equal with the seraphs bright,
Mid thousand thousand angels beaming.

I strove to reach her, when, behold,
Those fairy forms of bliss Elysian,
And all that rich scene wrapt in gold,
Faded in air—a lovely vision!

And I awoke, but oh! to me
That waking hour was doubly weary;
And yet I could not envy thee,
Although so blest, and I so dreary.

Alfred Tennyson

Kom niet...

Kom niet, als ik ben doodgegaan,
Dwaas schreiend aan mijn grafstee staan.

Treed niet de grond rondom mijn hoofd,
Jij die mij eens was toebehoofd.

Verstoort de rust niet van het koud
Arm stof dat jij niet redden woude.

Dat men de wind en de pluvier slechts hoor'.
Maar jij, - loop door!

Of't wandaad was, kind, of je waan,
Deert mij niet langer: 't moest zo gaan.

Kus wie je wilt in zaligheid
Maar ik ben zat en ziek van Tijd.

Ik vraag slechts rust, laat mij alleen.
Toef niet, zwak hart, ga heen.

Alfred Tennyson

Vertaling Viktor E. van Vriesland

A mi hermano Miguel

In memoriam

Hermano, hoy estoy en el poyo de la casa,
donde nos haces una falta sin fondo!
Me acuerdo que jugábamos esta hora, y que mamá
nos acariciaba: «Pero, hijos... »

Ahora yo me escondo,
como antes, todas estas oraciones
vespertinas, y espero que tú no des conmigo.
Por la sala, el zaguán, los corredores.
Después, te ocultas tú, y yo no doy contigo.
Me acuerdo que nos hacíamos llorar,
hermano, en aquel juego.

Miguel, tú te escondiste
una noche de agosto, al alborear;
pero, en vez de ocultarte riendo, estabas triste...
Y tu gemelo corazón de esas tardes
extintas se ha aburrido de no encontrarte. Y ya
cae sombra en el alma.

Oye, hermano, no tardes
en salir. Bueno? Puede inquietarse mamá.

César Vallejo

An meinen Bruder Miguel

In memoriam

Bruder, heute sitze ich auf der Steinbank vor dem Haus,
wo du uns zutiefst fehlst!
Ich erinnere mich, daß wir zu dieser Stunde spielten
und daß Mama uns streichelte: «Aber Jungens...»

Jetzt verstecke ich mich
wie früher, all die abendlichen
Gebete hindurch, und hoffe, daß du mich nicht findest.

Im Wohnzimmer, in der Diele, in den Hausgängen.
Dann verbirgst du dich, und ich finde dich nicht.
Ich erinnere mich, Bruder, daß uns dieses Spiel
zum Weinen brachte.

Miguel, du verstecktest dich
in einer Augustnacht, gegen Morgen;
aber statt dich lachend zu verbergen, warst du traurig...
Und dein Zwillingsherz jener erloschenen Nachmittage
war es leid, dich nicht zu finden. Und schon
sinkt Schatten in die Seele.

Hör zu, Bruder, mach,
daß du rauskommst. Einverstanden? Mama könnte sich Sorgen machen.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

To My Brother Miguel In Memoriam

Brother, today I sit on the brick bench of the house,
where you make a bottomless emptiness.
I remember we used to play at this hour, and mama
caressed us: "But, sons..."

Now I go hide
as before, from all evening
lectures, and I trust you not to give me away.
Through the parlor, the vestibule, the corridors.
Later, you hide, and I do not give you away.
I remember we made ourselves cry,
brother, from so much laughing.

Miguel, you went into hiding
one night in August, toward dawn,
but, instead of chuckling, you were sad.
And the twin heart of those dead evenings
grew annoyed at not finding you. And now
a shadow falls on my soul.

Listen, brother, don't be late
coming out. All right? Mama might worry.

César Vallejo

translated by James Wright

Verses in the Wind

i.

 nacimos y morimos
we are born & we die
 es el ciclo de la vida
moving mountains of moments
we begin again
falling drops of starlight
we wash away the empire's sins
the year
that marked us but we cannot
wash away
the wind

ii.

 for
our people who touch the land
work the soil / with determined
backs bent / eyes to the sky
reclaim our heritage
my urban mind a gray winter blizzard
washed in blue tones / here in my homeland
remember a forever summer in my blood
my hips move in the reclaiming of the rhythm of a
shovel that swings / this urban
jibara heart beat / beats strong here
where i belong / home is soil beneath my fingernails
pebbles unearthed / pushed by my sweaty arms
& in the palms of my hands where i hold
a full cup of faith

iii.

when I die
let me leave more
than these verses in the wind
say / my breath / before it is vapor / forgotten
left something in the breeze / in the moonlight
that eased someone else's sorrow

when my skin blows away
& my bones are one with the red clay
of my homeland, please say / i did something more
than write words

Mariposa Fernández

ALL THINGS WILL DIE

Clearly the blue river chimes in its flowing
Under my eye;
Warmly and broadly the south winds are blowing
Over the sky.

One after another the white clouds are fleeting;
Every heart this May morning in joyance is beating
Full merrily;
Yet all things must die.

The stream will cease to flow;
The wind will cease to blow;
The clouds will cease to fleet;
The heart will cease to beat;
For all things must die.
All things must die.
Spring will come never more.
O, vanity!

Death waits at the door.
See! our friends are all forsaking
The wine and the merrymaking.
We are call'd—we must go.
Laid low, very low,
In the dark we must lie.
The merry glees are still;
The voice of the bird
Shall no more be heard,
Nor the wind on the hill.
O, misery!

Hark! death is calling
While I speak to ye,
The jaw is falling,

The red cheek paling,
The strong limbs failing;
Ice with the warm blood mixing;
The eyeballs fixing.
Nine times goes the passing bell:
Ye merry souls, farewell.

The old earth
Had a birth,
As all men know,
Long ago.

And the old earth must die.
So let the warm winds range,
And the blue wave beat the shore;
For even and morn
Ye will never see
Thro' eternity.
All things were born.
Ye will come never more,
For all things must die.

Alfred Tennyson

The Ballad of Oriana

My heart is wasted with my woe,
Oriana.
There is no rest for me below,
Oriana.
When the long dun wolds are ribb'd with snow,
And loud the Norland whirlwinds blow,

Oriana,
Alone I wander to and fro,
Oriana.
Ere the light on dark was growing,
Oriana,
At midnight the cock was crowing,
Oriana;

Winds were blowing, waters flowing,
We heard the steeds to battle going,

Oriana,
Aloud the hollow bugle blowing,
Oriana.
In the yew-wood black as night,
Oriana,
Ere I rode into the fight,
Oriana,

While blissful tears blinded my sight
By star-shine and by moonlight,
Oriana,
I to thee my troth did plight,
Oriana.
She stood upon the castle wall,
Oriana;
She watch'd my crest among them all,
Oriana;

She saw me fight, she heard me call,
When forth there stept a foeman tall,
Oriana,
Atween me and the castle wall,
Oriana.
The bitter arrow went aside,
Oriana:
The false, false arrow went aside,
Oriana;

The damned arrow glanced aside,
And pierced thy heart, my love, my bride,
Oriana!
Thy heart, my life, my love, my bride,
Oriana!
O, narrow, narrow was the space,
Oriana!
Loud, loud rung out the bugle's brays,
Oriana.

O, deathful stabs were dealt apace,
The battle deepen'd in its place,
Oriana;
But I was down upon my face,
Oriana.
They should have stabb'd me where I lay,
Oriana!

How could I rise and come away,
Oriana?

How could I look upon the day?
They should have stabb'd me where I lay,
Oriana—
They should have trod me into clay,
Oriana.
O breaking heart that will not break,
Oriana!
O pale, pale face so sweet and meek,
Oriana!

Thou smilest, but thou dost not speak,
And then the tears run down my cheek,
Oriana.
What wantest thou? whom dost thou seek,
Oriana?
I cry aloud; none hear my cries,
Oriana.
Thou comest atween me and the skies,
Oriana.

I feel the tears of blood arise
Up from my heart unto my eyes,
Oriana.
Within thy heart my arrow lies,
Oriana.
O cursed hand! O cursed blow!
Oriana!
O happy thou that liest low,
Oriana!
All night the silence seems to flow
Beside me in my utter woe,
Oriana.
A weary, weary way I go,
Oriana!
When Norland winds pipe down the sea,
Oriana,
I walk, I dare not think of thee,
Oriana.

Thou liest beneath the greenwood tree,
I dare not die and come to thee,
Oriana.

I hear the roaring of the sea,
Oriana.

Alfred Tennyson

In Memoriam W. G. Ward

Farewell, whose like on earth I shall not find,
Whose Faith and Work were bells of full accord,
My friend, the most unworldly of mankind,
Most generous of all Ultramontanes, Ward
How subtle at tierce and quart of mind with mind,
How loyal in the following of thy Lord

Alfred Tennyson

Aan jou dit...

Aan jou dit vers, opdat, wanneer mijn naam soms vindt
Op goed geluk zijn weg naar veel latere jaren
En eens 's avonds een droom in de mensgeest doet varen,
Als een schip aangewaaid op machtige stormwind,

De herinnering aan jou, gelijk de onzekre sagen,
De lezer zo vermoeit als wien een tredwiel bindt,
En zich met broederlijk mystische keten windt
Aan mijn hooghartig rijm dat haar blijft mededragen;

Vervloekt wezen, aan wie van diepen afgronds schrik
Tot hoogste hemel anders niets beantwoordt dan ik!
- O jij, schim die zich hier een vluchtig spoor slechts baande,

Die lichtvoetig vertrapt, met onbewogen blik,
De stompe stervlingen die je zo bitter waanden,
Beeld met je gitten oog, engel onsterfelijk!

Charles Baudelaire

Vertaling Viktor E. van Vriesland

In droom voor...

In droom voor 's hemels poort ik trad,
Waar 'k jou, mijn lief, ontmoette.
Daar vloeide een bron, waar jij bij zat,
Daarin wies je je voeten.

Je wies hun witte blinkegloed
Rustloos, zonder bezinnen;
Steeds weer opnieuw, met vreemde spoed,
Zag 'k je dit werk beginnen.

Ik vroeg: wat spoel je hier toch af,
Met wangen traanbedropen?
Je zeide: ik heb met jou in 't stof,
Zo diep in 't stof gelopen.

Conrad Ferdinand Meyer

Vertaling Viktor E. van Vriesland

De tuin van Proserpina

Hier, waar de wereld traag en
Alle onrust is teniet
Als uitgewoede vlagen
Waar droom in droom verschiet,
Zie ik 't gewas gedijen
Voor 't plukken en het snijen,
Voor maai- en oogstgetijen, -
Een slaapzwaar stroomgebied.

Moe ben 'k van trane' en lachen
En van wie licht en schreit,
Van wat, wie zaait, kan wachten
In de komende oogsttijd;
Moe ben 'k van ure' en dagen,
Bloeme' op wind weggedragen,
Dromen, krachten en vragen,
En al wat 't waken lijdt.

Leve' en dood zijn hier burens

En, buiten menslijk zicht,
Golfgrauw en winden sturen
Zwak schip en geesten licht;
Zij drijven los - vanwaar? - en

Geen weet waarheen ze varen:
Ons komt zo'n wind niet waren
Noch groeit zo iets in 't licht.
Geen veen of kreupelbossen.
Heide noch wingerd bloost,
Slechts kale maanzaadknoppen:
Haar groene druivenooft;
Biesstengels, bleek ontloken,
Van bloem noch blad doorbroken
Dan waaruit zij zal stoken
Voor doden wijn des doods.

Bleek, zonder tal of namen
Op akkers zonder vrucht,
Wiegen ze in sluimring samen
Nachtlang. Dan klaart de lucht:
En als vertraagd, te laat en
In hemel en hel verlaten,
Door neevlen losgelaten
Daagraad uit duister vlucht.

Wie sterk was als de leeuwen
Woont ook eens bij de doôn.
Hem wekt geen engelenhemel,
Hij krijgt geen hel tot woon.
Wie schoon was als de dagen
Ziet eens zijn schoon vervagen;
Kwam hem ook liefde schragen,

Bij 't einde is zij gevloên.
Bleek, achter hal en wanden,
Met loof gekroond, staat zij
Wier koude onsterflijke handen
Al 't sterflijke verbei'n.
Liefde vreest haar te groeten
Wier lome mond is zoeter
Voor wie haar kome' ontmoeten
Uit vele lande' en tij'n.

Al wie ooit werd geboren

Wacht ze, haar moeder de aard',
't Leven van most en koren
Vergeten. Lente en zaad
En zwaluw glippen heimlijk
Achter haar aan, waar pijnlijk
't Zomerlied onwaarschijnlijk
Lijkt en de bloem versmaad;

Waar liefd', nu dor en zwaar, en
Vermoeid van wiek en oud,
Heen wijkt, en dode jaren
En al wat rampspoed bouwt,
Verzaakter dagen dode
Dromen, door sneeuw bevrozen
Knoppen, verwaaide rode
Blaadren uit voorjaarswoud.

Geen smart van 't grootste derven,
Geen vreugd staat voor ons vast;
't Heden zal morgen sterven:
Tijd stopt op niemands last;
En liefde, zwak en wreed, en
Met mond die 't half maar leed, en
Ogen die reeds vergeten,
Zucht: liefde is kort slechts gast.

Van te veel hang naar 't leven,
Van hoop en vrees bevrijd,
Danken we in korte bede,
Wat ook gij goden zijt,
Dat levens niet steeds voortgaan,
Dat doden nimmer opstaan,
Dat zelfs de traagste stroom aan
't Eind veilig zeewaarts glijdt.

Dan zal geen ster ontwaken,
Noch zon met gloed bevracht;
Gerucht als golven maken
Noch klank of beeldenpracht;
Winters noch lentlijk lover,
Noch iets van dag of tover; -
Slechts de eeuwge slaap is over
In een eeuwige nacht

Algernon Charles Swinburne

Vertaling Victor E. van Vriesland

Grafschrift van Hippias van Thera, zoon van Lakoon

Verheugt u, die dit leest. Dees heilige aard' dekt licht
Een zuivre jongling, reeds met twintig jaar verscheiden.
Zie op zijn grafzuil twee maal Eroos opgericht:
De een geeft, de ander ontnemt de stervlingen het licht,
Maar beiden zijn ze schoon, en zij glimlachen beiden.

Anatole France

Vertaling Victor E. van Vriesland

Requiem

Onder het wijde sterrenmeer
Delf mijn graf en leg mij neer.
Ik leefde en stierf naar mijn begeer,
Naar dit eind heb ik gesmacht;

Geef mij dit vers op mijn grafzerk mee:
*Hier ligt hij waar hij wilde in vree;
Thuis is de zeeman, thuis van zee,
En de jager thuis van de jacht.*

Robert Louis Stevenson:

Vertaling Victor E. van Vriesland

Al waar 'k...

Al waar 'k op wachtte, als toevlucht voor mijn ziel,
Al wat ik niet kreeg, al wat mij ontviel -
Er is één woord waarin ik 't nederleg;
Ik mag 't niet spreken: geen, wie ik het zeg.
'k Vel eenzaam vonnis en ik werp het weg.

Ik ruk 't mijn borst uit waar 't geklonken had,
'k Laat leed en lust, gelijk een dorrend blad
Wegwaaien waar de wind het henen droeg
Over de wereld die naar mij niet vroeg.
Dan wil ik slapen, want het is genoeg.

Hermann Sudermann

Vertaling Victor E. van Vriesland

Ballade van haat

Kort leven wens 'k de man die 'k haat!
(Voor hem geen doodshemd, kist of rouw),
Wacht en zie en wacht hoe 't gaat,
Eens boet hij alles, groot en klein,
Nu of later, vroeg of laat,
(Staal of lood of henneptouw,
Zijn ziel zal voor de duivel zijn!)

Zwart is de weg in de nacht zo laat,
(Voor hem geen doodshemd, kist of rouw),
Maar een duidelijk doel is het maanbleek gelaat,
Eén strik voor een mol of een man die viel,
En een man is dood als hij stinken gaat.
(Staal of lood of henneptouw,
Naar de duivel met zijn ziel!)

Hij krijgt geen gezangen, hij krijgt geen kist.
(Voor hem geen doodshemd, kist of rouw),
Geen doodsklok luidt hem uit ten leest,
Voor een man het graf, voor een beest de vaalt,
Stof tot stof, en mest tot mest!
(Staal of lood of henneptouw,
En zijn ziel de duivel haalt!)

Alfred Douglas

Vertaling Victor E. van Vriesland

L'honneur de souffrir X

Geen bed, geen kamer, geen verblijf
Vermindren ooit mijn angst en rouw
Dat jij stierf en ik leven blijf.

- In de aarde, zwart en koud en nauw,
Daar heb ik een afspraak met jou!

Anna de Noailles

Vertaling Victor E. van Vriesland

L'honneur de souffrir CVII

De sneeuw blijft gelijkmatig komen
Vannacht, en smelt en valt zo wijd.
In deze vriesschemer moet 'k dromen
Van je dieper bevrorenheid.

Ik droom, o warmte mij verloren,
Van je koude die zich ontbond.
Geen andre droom kan 'k meer behoren
Dan nog alleen van uit de grond.

En 'k lijk luchtig en licht degenen
Voor wie ik hier mijn liedren zing,
Ik die, nu 'k niet met je ging henen,
Voor altijd ben een vreemdeling.

Anna de Noailles

Vertaling Victor E. van Vriesland

De soldaat

Als 'k sterven zou, denk enkel dit van mij:
Dat ergens is een hoekje in een vreemd land,
Dat eeuwig England blijft: daar is beland
In edele aarde een eedler stof dan zij;
Een stof die England vorm en ziel zou lenen,
Zijn bloemen lief deed hebben, langs zijn grassen

Deed zwerven, aadmend Englands lucht, gewassen
Door 't beekje thuis, door zon van thuis beschenen.

Denk dat dit hart, gaat alle nood wegglijden,
Als eindelijk deel van de oneindige geest
Ergens teruggeeft Englands klankgewemel,
Gedachten, dromen als zijn dagen blijde,
Gelach met makkers saam, vriendschap geweest
Vredig in harten onder Englands hemel.

Rupert Brooke

Vertaling Victor E. van Vriesland

The Burial of Love

His eyes in eclipse,
Pale-cold his lips,
The light of his hopes unfed,
Mute his tongue,
His bow unstrung
With the tears he hath shed,
Backward drooping his graceful head,
Love is dead:
His last arrow is sped;
He hath not another dart;
Go—carry him to his dark deathbed;
Bury him in the cold, cold heart—
Love is dead.

O truest love! art thou forlorn,
And unrevenged? thy pleasant wiles
Forgotten, and thine innocent joy?
Shall hollow-hearted apathy,
The cruellest form of perfect scorn,
With languor of most hateful smiles,
For ever write,
In the withered light
Of the tearless eye,
And epitaph that all may spy?
No! sooner she herself shall die.

For her the showers shall not fall,

Nor the round sun shine that shineth to all;
Her light shall into darkness change;
For her the green grass shall not spring,
Nor the rivers flow, nor the sweet birds sing,
Till Love have his full revenge.

Alfred Tennyson

The Tears Of Heaven

Heaven weeps above the earth all night till morn,
In darkness weeps as all ashamed to weep,
Because the earth hath made her state forlorn
With self-wrought evil of unnumbered years,
And doth the fruit of her dishonor reap.
And all the day heaven gathers back her tears
Into her own blue eyes so clear and deep,
And showering down the glory of lightsome day,
Smiles on the earth's worn brow to win her if she may.

Alfred Tennyson

MARIANA

‘Mariana in the moated grange.’
Measure for Measure.
With blackest moss the flower-plots
Were thickly crusted, one and all:
The rusted nails fell from the knots
That held the pear to the gable-wall.
The broken sheds look’d sad and strange:
Unlifted was the clinking latch;
Weeded and worn the ancient thatch
Upon the lonely moated grange.
She only said, ‘My life is dreary,
He cometh not,’ she said;
She said, ‘I am aweary, aweary,
I would that I were dead!’

Her tears fell with the dews at even;
Her tears fell ere the dews were dried;

She could not look on the sweet heaven,
Either at morn or eventide.
After the flitting of the bats,
When thickest dark did trance the sky,
She drew her casement-curtain by,
And glanced athwart the glooming flats.
She only said, 'The night is dreary,
He cometh not,' she said;
She said, 'I am weary, weary,
I would that I were dead!'

Upon the middle of the night,
Waking she heard the night-fowl crow:
The cock sung out an hour ere light:
From the dark fen the oxen's low
Came to her: without hope of change,
In sleep she seem'd to walk forlorn,
Till cold winds woke the gray-eyed morn
About the lonely moated grange.
She only said, 'The day is dreary,
He cometh not,' she said;
She said, 'I am weary, weary,
I would that I were dead!'

About a stone-cast from the wall
A sluice with blacken'd waters slept,
And o'er it many, round and small,
The cluster'd marish-mosses crept.
Hard by a poplar shook alway,
All silver-green with gnarled bark:
For leagues no other tree did mark
The level waste, the rounding gray.
She only said, 'My life is dreary,
He cometh not,' she said;
She said, 'I am weary, weary,
I would that I were dead!'

And ever when the moon was low,
And the shrill winds were up and away,
In the white curtain, to and fro,
She saw the gusty shadow sway.
But when the moon was very low,
And wild winds bound within their cell,
The shadow of the poplar fell
Upon her bed, across her brow.

She only said, 'The night is dreary,
He cometh not,' she said;
She said, 'I am weary, weary,
I would that I were dead!'

All day within the dreamy house,
The doors upon their hinges creak'd;
The blue fly sung in the pane; the mouse
Behind the mouldering wainscot shriek'd,
Or from the crevice peer'd about.
Old faces glimmer'd thro' the doors,
Old footsteps trod the upper floors,
Old voices called her from without.
She only said, 'My life is dreary,
He cometh not,' she said;
She said, 'I am weary, weary,
I would that I were dead!'

The sparrow's chirrup on the roof,
The slow clock ticking, and the sound
Which to the wooing wind aloof
The poplar made, did all confound
Her sense; but most she loathed the hour
When the thick-moted sunbeam lay
Athwart the chambers, and the day
Was sloping toward his western bower.
Then, said she, 'I am very dreary,
He will not come,' she said;
She wept, 'I am weary, weary,
Oh God, that I were dead!'

Alfred Tennyson

Love and Death

What time the mighty moon was gathering light
Love paced the thymy plots of Paradise,
And all about him roll'd his lustrous eyes;
When, turning round a cassia, full in view,
Death, walking all alone beneath a yew,
And talking to himself, first met his sight.
'You must begone,' said Death, 'these walks are mine.'

Love wept and spread his sheeny vans for flight;
Yet ere he parted said, 'This hour is thine:
Thou art the shadow of life, and as the tree
Stands in the sun and shadows all beneath,
So in the light of great eternity
Life eminent creates the shade of death.
The shadow passeth when the tree shall fall,
But I shall reign for ever over all.'

Alfred Tennyson

Love

I.
Thou, from the first, unborn, undying Love,
Albeit we gaze not on thy glories near,
Before the face of God didst breathe and move,
Though night and pain and rain and death reign here.
Thou foldest, like a golden atmosphere,
The very throne of the eternal God;
Passing through thee the edicts of his fear
Are mellowed into music, borne abroad
By the loud winds, though they uprend the sea,
Even from its central deeps: thine empery
Is over all; thou wilt not brook eclipse;
Thou goest and returnest to His leaps
Like lightning: thou dost ever brood above
The silence of all hearts, unutterable Love.

II.
To know thee is all wisdom, and old age
Is but to know thee: dimly we behold thee
Athwart the veils of evils which infold thee.
We beat upon our aching hearts in rage;
We cry for thee; we deem the world thy tomb.
As dwellers in lone planets look upon
The mighty disk of their majestic sun,
Hollowed in awful chasms of wheeling gloom,
Making their day dim, so we gaze on thee.
Come, thou of many crowns, white-robéd Love,
Oh! rend the veil in twain: all men adore thee;
Heaven crieth after thee; earth waiteth for thee;

Breathe on thy wingéd throne, and it shall move
In music and in light o'er land and sea.

III.

And now—methinks I gaze upon thee now,
As on a serpent in his agonies
Awe-stricken Indians; what time laid low
And crushing the thick fragrant reeds he lies,
When the new year warm-breathéd on the Earth,
Waiting to light him with her purple skies,
Calls to him by the fountain to uprise.
Already with the pangs of a new birth
Strain the hot spheres of his convulséd eyes,
And in his writhings awful hues begin
To wander down his sable-sheeny sides,
Like light on troubled waters: from within
Anon he rusheth forth with merry din,
And in him light and joy and strength abides;
And from his brows a crown of living light
Looks through the thick-stemmed woods by day and night.

Alfred Tennyson

XXIV

Al borde de un sepulcro florecido
transcurren dos marías llorando,
llorando a mares.

El ñandú desplumado del recuerdo
alarga su postrera pluma,
y con ella la mano negativa de Pedro
graba en un domingo de ramos
resonancias de exequias y de piedras.

Del borde de un sepulcro removido
se alejan dos marías cantando.

Lunes.

César Vallejo

XIV

Aan de rand van een graf vol bloemen
gaan twee marias voorbij, ze wenen,
wenen overvloedig.

De gepluimde nandoe van de herinnering
schuift zijn laatste veer uit,
en daarmee grift de negatieve hand van Petrus
echo's van begrafenissen en van stenen
in een palmzondag.

Van de rand van een opengebroken graf
verwijderen zich twee marias, ze zingen.

Maandag.

Vertaling Bart Vonck

XXIV

Am Rande eines blühenden Grabmals
gehen zwei Marias weinend vorüber,
Meere weinend

Der gerupfte Nandú-Vogel der Erinnerung
streckt seine letzte Feder,
und mit ihr ritzt Petrus negative Hand
an einem Palmsonntag
Nachklänge von Leichenbegängnissen und Steinen.

Vom Rand eines fortgeräumten Grabmals
entfernen sich zwei Marias singend.

Montag.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

NOTHING WILL DIE

When will the stream be weary of flowing
Under my eye?
When will the wind be weary of blowing

Over the sky?
When will the clouds be weary of fleeting?
When will the heart be weary of beating?

And nature die?
Never, O, never, nothing will die;

The stream flows,
The wind blows,
The cloud fleets,
The heart beats,
Nothing will die.

Nothing will die;
All things will change
Thro' eternity.
'Tis the world's winter;
Autumn and summer
Are gone long ago;
Earth is dry to the centre,
But spring, a new comer,
A spring rich and strange,
Shall make the winds blow
Round and round,
Thro' and thro',
Here and there,
Till the air
And the ground
Shall be fill'd with life anew.

The world was never made;
It will change, but it will not fade.
So let the wind range;
For even and morn
Ever will be
Thro' eternity.

Nothing was born;
Nothing will die;

All things will change.

Alfred Tennyson

Invocatie

Vannacht regent je naam van al de sterren af.
Dwars door mijn bloed suizelt het goud van je gedenken,
En vindt, gekeerd in 't siddrend zelf, zijn doodstil graf.

Ik voel je handen mij als blauwe vlammen wenken;
Zo wenkt mijn ziel de ziel die zij zich zelve gaf:
De glorie van elk zijn wil zich in niet-zijn drenken

En iedre wil neemt, willende, zijn koele straf:
De stilte zich van witte willoosheid te schenken. -
Vannacht regent je naam van al de sterren af.

Viktor E. van Vriesland

De verborgen verlatenheid

I

De tijd wordt rijp; de wereld breekt, en bloed
Bloeit uit haar wonden naar het zonlicht open.
Wrangste vertwijfeling en machtigst hopen
Vallen tot pulver in de starre gloed.

II

Dit zijn de steile gure duizeldiepe wachten
Van eenzaamheids verloren fonkeling.
Het hart klopt fel en bang en ongelijk
En priemt het warme bloed de leden door,
Het taaie sterke leven, dat zich nog verzet
Tegen de dood, in ongelijke strijd,
Een korte tijd.

III

Angst is het weten van het bloed, het leven,
De vlam die dood gaat naar de zwarte nacht

In ons en buiten ons. Angst is de kracht
Die leven is en onverwoestbaar streven
Naar eenzaamheid en van daar naar de dood.

IV

De zeernis van het schrijnend morgenlicht
Wringt door mijn ogen heen mijn leven binnen,
Het zelfzaam donker onbewegelijk
Leven achter mijn ogen waar God woont,
Slappend, een korte tijd. Het zere licht
Zal Gods slaap kwellen tot de dood hem brengt
Droomloze rust voor goed.

V

O een daad alleen om de daad,
O eindelijk een dag om de dag.

VI

Weer zijn mijn dromen drachtig van gezichten
Van schoner dreven en een beter leven.

VII

De wereld tussen nacht en wind
Is wijd geworden als lang geleden;
Vreemd dat nu alles is weggeleden
Om dit donker hart waar de nacht begint.
Waar vindt nu het hart nog een licht en een huis?
Weg en voorgoed verloren
De laatste stee, en de bomen horen
Alleen hun eigen eenlijk geruis...
En de lamp en het boek voor het open raam
Worden vreemd en ver -
En de nacht is zwart van wind en een ster
Flakkert eenzaam.
En een stem komt
Van achter de wereld,
Die klinkt als de zee
Zingt.
O mijn laatste weten
Is vergeten.
En voor nu en altijd
Geeft het heftige hart aan de nacht zich.

VIII

Maar de nacht als een vlam aan mijn zij

Breekt, zoals golven breken
Kapot,
En, een apokalyptisch teken,
Breekt hij neer en verrot.
Wijd
En alleen is de wereld, is God
Naar wie ik nu op groei tot
Deze glanzende eenzaamheid,
Onze oneindige eenzaamheid...

IX
Tot de tijd dat God en een mens
Samengroeien tot één
Levend lijf; en de tijd
Stilstaat, voorgoed bereid.

Victor E. van Vriesland

Absinth

Een doffe drang naar de eeuwigheid.
En waar de nachten gesluierd staan
In onbewegelijke slaap,
Verzonkenheid die geen grenzen kent
En buiten duur en buiten plaats...
Tot zwakke rimpeling de tijd
Weer doet ontstaan.
Maar nog en nog en altijd door
Zuigt hem het leven uit de dood,
Het leven dat nog niemand kent
Uit dood allang gewend.

Victor E. van Vriesland

Resumerend

Een lief gezicht. - Wat maakt mij zo vermoeid?
O die daar staat, en gaat aan poorten kloppen -
Keer maar naar uw nederig dorp terug,
En rust, en zie de grasjes aan uw voet,
In lenteson of flonkerende zwijging

Van maan in voornacht, groeien en tevree
Sterven. En zoek geen nieuwe grote poorten
Meer om uw vuisten op stuk te rameien;
Vrienden: mijn oren zijn er moede van.
Een lief gezicht is zuiverder dan al
Wat luide roept. Wees rustig, en ga dood
Hartelijk en tevreden in het gras
Van een klein tuintje, op een voorjaarsmorgen.

Victor E. van Vriesland

Ontvreemde dag

Hoe kwam hierheen verzeild
Uit nacht van stilte en niet
Leven van nu en hier?
Pijn van gekwelde dier?
Onrust van lach en verdriet?

Als fijne rook verijlt
En bloesem verwaait op wind,
Verbleekt en vertrilt en vergaat
Wat dagelijks weten laat
Over van wonder en kind.

Alleen en enig verwijlt
Besef van verdwaald te zijn:
Achter het denken om
Treuzelt het bang en stom,
Dof en hardnekkig en klein.

Van waar deze felle jacht,
Vreemd aan de rust die blijft
Rondom het wilde lot?
Hoe kwam verdwaalde God
Tot ons leven ingelijfd?

Dit heeft het wel gebracht:
Oud vermoeden groeit en pal
Staat zekerheid dieper dan dood.
Wat stuwt dan nog dwaas dit groot
Dwars damp-blauw water zijn val?

Onwezenlijk onverwacht
Afgestort van zijn bron
Ontkernd viel Zijn als een vraag,
Zwevend, wenkend: dat vandaag
Is een vonk tussen zon en zon;

Is een afglimp voorgoed voorbij
Van toekomst; hij keert niet weer;
Nooit zelf, nooit wezend, nooit ik,
Nooit eigenlijk...; ogenblik
Van onder tijds wimper neer.

Tijd! weef er uw web met zij -
Het is toch maar een vod van rag...
Toen donker oerlicht uiteen
Brak tot seizoen en geweest
Kwam hier en nu deze dag.

Victor E. van Vriesland

Portret

Gesperd het licht der ogen waar verdroefd
Het zielelement in siddert, dat behoeft
Gemeenzaamheids gewin: een eindelijk
Begin.

Hoe leeft ze? Als uit verstolen schuilhoek spiedend,
Roerloos eerst, of haar niemand komt benaaden,
Dralend, in afweer en verlangen beide;
En dan, snel hert, edel op linkse pootjes, vliedend.
Wat doet haar lijden?
O schaamte, schaamte om 't alleen eigene.
Trillend gespannen is haar tegenweten
Van aanraken der binnenste donkere
Geborgene beslotenheden, flonkerende.
En tederheid zou wel bezeren
Haar binnenst zwijgen,

Spiegelend stilte. Daar huivert hunkerend door
Het beeld van een ander: hij is reeds teloor
Voordat hij gekomen was. Zij wil zelf wel een ander zijn,
Ver weg van zichzelf,

Ver.

Is dit haar leven? Is dit haar lijden?
Kan niets haar bevrijden?
Zij slaapt. Zij slaapwandelt naar
Zichzelf overgegeven
Of het andere zal komen.
Zij slaapwandelt van de dood te dromen.

Bewegend op hoge benen, met lange armen,
Recht en soepel en sterk en onbeholpen
Draagt ze haar romp gelijk een slanke jongen,
Maar alles is fijner.

Lange magere polsen en enkels dun,
En, hoog aangezet, de kleine borsten als van
Een meisje van vijftien jaar, maar anders.
Twee kleine vogels dicht bijelkander geborgen
Samen op één tak wiegend. En angstig, angstig.

Om het bleke gezicht
Hangen de haren glansloos,
Vaal en zonder licht;
Geurend naar een zwaarmoedige herinnering, zo welbekend.

Ogen rusteloos, ze knippen als gekwetst
En van daglicht gedeerd. Ogen ijl betogen,
Duldzaam en hulpeloos. Ogen naar binnen gebroken,
Oud porselein.

Haar gezicht verstrakt soms, dan lijken scheef gesneden
Als bij mongools ver en wreed ras de ogen
Omlaaggetrokken aan de hoek. En zwaar
Neerhangend rusten de oogleden erop.

Haar mond bleekrood is warm en week; hij heeft onzeker
En spreekt maar schaarse woorden, tastend en klein. Haar mond
Is warm bleekrood.

Hoog rechtop draagt zij het hoofd.
Hoog en blank is het voorhoofd. Twee groefjes
Van leed, nauw zichtbaar, als met fijne naaldjes erin gekrast.
De neus is smal en aan de vleugels iets breder.

Zij glimlacht zelden. Uit een versloten gebied

Breekt haar glimlach open. Haar glimlach maakt het bloed
Donker en kloppend.

Hoe al te bewust van ontoereikendheid
-Die niet gelooft wat zij wilde geloven -
Verzwakt van treurnis beven van mond naar kin
Tot trillen gerede vaak zij- en neerwaartse trekken.
Dikwijls jaagt een wild gloeiende brand het gezicht in,
De stof der wangen lijkt dan bros en giftig
Als het dik snottig bloemvlees van hyacinten
Of van begonia's.

Leven stroef geremd in zijn gang,
Schromend,
Dromend.

O droom die roodgrijs naar binnen
- Een donkere plant daarbinnen -
Opzuigt haar ongeweten aandacht:
Niemand kent haar naam noch gedaante.
In het duister groeit zij,
Nimmer bloeit zij.

O dit uiterst verloren en verlaten
En al van tevoren ontgoocheld wachten.
Wachten waarop? Op leven vóór de dood.
O dit alleen tenietgaan, bitter en klachtloos...
-Laat ik uw kreet, laat ik uw tranen geweest zijn,
De stem van uw zwijgen. U groeten, u groeten mijn tranen.

Ziel! - Eenzaam eiland
Klein aan de rand
Van leven.
Niet te bereiken.
Uw wenkende wijken-
de verte.

Victor E. van Vriesland

De overtocht

Stormwolken schuiven naar een geheim.
Bruisend stroomt het leven naar de dood,

Barstend,
Stroomt groot teloor, en al wat vast en
Stellig nog is stroomt mede groot
Teloor naar stroomloos opgeheven zijn.

Waar was het jagend licht grenslozer uitgestort
Dan nu? wanneer feller dan hier? Bomen nijgen mij toe
Waar ik
Schrijd langs hen, overgaand in een vervaarlijk
Uitwijken naar doodvreemd en bloed-
eigen gebied: vloerloze hal, van stolpig huiflicht fort.

Hier rust het middelpunt van wat ik was,
Maar ondoorzichtig als een nevelsluier,
Vochtig
Te ademen; en niet te horen noch te
Zien. Ik weet dat in die ronde ruimte
Eind en begin voorgoed tezamenvalt.

Wij zijn maar enkelen die tot hier geraken;-
Zelfs van ons zelf is veel achtergebleven.
Ontgrensd
Vlieten wij restloos samen tot een kern
Van weerkeer. Heel die achterwereld brekend
Worden wij alles wat wij altijd waren.

Victor E. van Vriesland

Zesde samenspraak

Laat mij slapen deze nacht, o vrouw,
Aan uw levend lijf bij u in bed:
Eenzaamheid en angst en rouw
Hebben hun ijskoude klauw
In mijn krimpand hart gezet.
Laat mij één nacht veilig bij u rusten,
Ik ben moede, vrouw, en vrees de dood.

*Neen, gij zult mijn teder lijf niet schenden
Met uw schaamteloze lusten;
Zoek een andre bedgenoot.*

'k Zal mij dan tot Neeltje Goedbloed wenden:

Mijne strelingen bekoren haar...

Neen, o neen, dat nimmer! kom dan maar .

Victor E. van Vriesland

Epitaaf

Uitgeheven
Boven sterflijke
Transen,
Boven verderflijke
Kansen;

Blind gegeven
Naar doods open geheimenis
Waar alle hopen ten
Einde is.

Hem heeft leven
Wel gebroken uitzonderlijk
Maar sterven verhoogd verwonderlijk.

Victor E. van Vriesland

Het twee-enig einde

De wereld die ik, maar een hartklop lang,
Beeld van mijn wezen maakte en maatgevang
Van mijn ademen, zal met mij verzinken,
Wankel als ik, ongeloofwaardig blinken
Van tijdelijke zon. Nu komt de nacht
En wordt haar schijn ten snelle dood gebracht.
Vaarwel, leeg spinsel dat mij eens omhing:
Wij sterven samen, uit de schemering
Zal van ons beiden geen andere dag
Meer opkomen. Reeds seint de zwarte vlag
Des nachts dat alles er niet is geweest.
Stemloos gekeeld als een gebonden beest
Val ik, en jij, mijn wereld, valt met mij.
Wij waren één; één Niets neemt nu ons bei.

Victor E. van Vriesland

Uitgeleide

Ik denk aan jou.
Waar bleef mijn weerstand? argeloos gevoegd
Binnen de grenzen, nauw
Van een verminderd ondervinden.
Uit het gesproken woord keer weer!
Beklemmend in de
Steedlijke vroegte
Luid schennend schalt door ochtendlijk verkeer
Wat niet meer fluistren kan met een geheim verweer:
Glanzende en wonderlijke en nauw verstane
Prevelen van weleer.

Eens gingen toch mijn wegen
Door deze zelfde stad (en ik was jong)
Je wachten tegen
In eendre banen.
Maar tot dit laat cortège werd ik thans genood
Dat mij kwam halen:
Van 's morgens dwalen
Totdat fel dansrumoer deze angst wegzong
In de taverne waar de nacht
Me eenlijk te vinden placht -
En jij bent dood.

Victor E. van Vriesland

Hypothese

Voor wie doodgaan ten volle kon beseffen
Ware alleenzijn wat dan het diepste dreigt.
Terwijl nog 't lijf reutelend naar adem hijgt
Komt eenzaamheid ondenkbaar 't denken treffen.

De liefste, naaste, zal troostend opheffen
Ons weerloos hoofd, ze wist het zweet en nijgt
Vergeefse goedheid naar 't klam bed - toch zwijgt

Al-om verlatenheid bleekzwart en effen:

Zwijgender dan te kennen voor ons vragen,
Groter dan enig mensehart kan dragen,
Verslindend, hardnekkig en onweerstaanbaar.

In 't laatste rochelen, niet meer verstaanbaar,
Smoort geen wanhoop om 's levens eeuwig heen zijn,
Maar angst, angst, angst om 't mateloos alleenzijn.

Victor E. van Vriesland

Dit kind

Dit kind stierf toen het jong was: zeven jaar.
Het was zo vol vertrouwen in het leven
Dat het zijn doodgaan niet begrepen heeft.
Het was vertrouwd met zich en met de dieren;
De mensen onverschillig niet maar vreemd.
Toen het op zijn klein bed gestorven lag
Waren zijn wangen bruin nog van de zon.

Victor E. van Vriesland

Avondlijk tweegesprek tussen de dichter en de harmonika

Uitgezwegen, weggebleekt
En tot vaalheid afgeslonken
Is de late dag verzonken
In een giftig niets dat breekt.

Neergedaan tot schandlijk grijs
Bukt het vaag plantsoen te loeren,
Achter stoffige contouren
Kermt het als een zieke vrouw.

Dat is de harmonika
Die schijnt dreinend na te pleiten
En hardnekkig slaagt mij bij te
Blijven als ik verder ga.

'Doe niet zo pathetisch, zwijg!
Ik ben heus nog niets vergeten
Die hier thans met afgemeten
Stappen langs u henen tijd:

Zij was jong en ik een kind
Levend van gedroomde daden.
Tot haar minnespel beraden
Vond ik wat ik nooit meer vind.

't Was die kermis in Chalon
-O, de geur der hippodromen! -
Toen voor 't eerst zij is gekomen
In haar witte nachtjapon...

Manen dreven traag voorbij
Millioener sterren tochten.
Saam op mythische gedrochten
Door het nachtruim reden wij.

't Is geweest en afgedaan
En elkaar allang vergeven,
En daartussen ligt een leven
En het is voorgoed vergaan.

Weg dan met die weke wijs!
Ben ik niet een daagjen ouder,
Harder, rustiger en kouder?
Word ik niet al aardig grijs?

Wat geweest is, is geweest.
'k Wil hieraan nu niet meer denken.
Ik laat mij niet door u wenken
Tot dit temerige feest.

't Schrijnt nog maar ter nauwer nood.
Laat mijn rust mij, om te trachten
Onverschillig af te wachten
Die engros kleptomaan Dood.'

'- Altijd, altijd kom ik weer.
Altijd heb 'k u iets te vragen.
Gij vindt, vluchtend, toch behagen
In die stage wederkeer.

Loop maar: mij ontkomt ge niet.
Veel gewonnen, meer verloren!
Waarom wilt ge uzelf niet horen
In het drenzen van mijn lied?

Was zij jong? Waart gij een kind?
Waarlijk! laat ons haar betreuren:
Sterrengruis en kermisgeuren
Vlagen met de zomerwind.

Hoor mijn langgerekt akkoord...
n die heugnis, leer ervaren,
Eeuwig leeft wat even maar een
Grond van u heeft aangeboord.'

Uit een duister niets dat breekt
Vaag uit de plantsoen-contouren
Kermend en bezwerend roeren
Klanken zich, vervaald, verbleekt;

Volgen mij hardnekkig na,
Vragen, dringen, roepen, zeuren;
Vals deunt blijheid door dit treuren.
-Speelt niet meer, harmonika!

Victor E. van Vriesland

Mon Repos

I De rentenier spreekt

Waar vlak voor 't kruispunt met de Koningstraat
De Boschlei afbuigt, daar, in 't puntig lijstje
Platanen aan 't gazon verscholen, staat
Mijn klein, barok, paars porselein paleisje.

Mijn nicht van zestig woont met mij. Een meisje
Kon ze nooit houden, doch 't huishouden gaat
Geregeld zo zijn gang: de knecht, ons Gijsje,
Zorgt voor was, schoonmaak, groenten en gebraad.

'k Woon hier al dertig jaar en mag niet klagen;
Brussel heeft iets gezelligs. Maar de dagen

Lijken als druppels water op elkaar.

Nicht is wel lief, maar saai. Als ik ga jagen
Of naar de Club ga, zegt ze niets, 't is waar;
Toch zou 'k me op straat niet graag met Zizi wagen.

II De nicht spreekt

Dicht bij de dood, maar nog vol vurig leven
Wanneer ik denk aan wat had kunnen zijn,
Slijt ik mijn dagen in vreedzame schijn
Met Neef. Toch doet mij soms zijn zelfzucht beven

Van weerzin: zijn sigaren en zijn wijn
Zijn meer voor hem dan wat ik hem kan geven.
Aan dit moderne Babylon ontheven
Houd ik mijzelf naar ziel en lichaam rein.

'k Vertrouw hem niet: 'k moest elke meid wegsturen.
En Gijs wordt dovig. Dikwijls lig ik uren
Des nachts te luistren wijl de kaarsvlam geelt.

Komt hij dan thuis en laat de badkraan stromen,
Dan slaap ik eindelijk in. Maar in mijn dromen
Zie 'k zijn maîtresse. En ik blijf ongestreeld.

III Gijsje spreekt

Al dertig jaar ging 'k opendoen als 't belde
Aan zijn voordeur. Nu belt haast niemand meer.
Ik bleef alleen met Juffrouw en Mijnheer
Die dertig jaar zijn flessen wijn natelde

En zijn sigaren - smaad die ik negeer.
Ik doe al 't werk. Als jicht mij niet zo kwelde
Wilde ik wel weg. Maar ik heb noch de gelden
Noch de gezondheid. Dus dat kan niet meer.

Hij 's dwaas, zij erger. Zij kijkt me soms aan,
Zo ijzig, dat 'k mijn hart niet meer voel slaan.
Hoe ik me ook ging aan huis en keuken hechten,

Als 'k aan mijn vrije jeugd denk, en de slechte
Jaren hier, toen mijn oom was doodgegaan,
Zou 'k tot ze ook dood zijn met hen kunnen vechten.

IV Zizi spreekt

Eens in de veertien dagen komt een oud,
Gepommadeerd en fattrig heertje, haren
Geverfd en snor geverfd, al zeven jaren
Op 't zelfde uur hierheen, warmt aan mij zijn koud,

Mager karkas, en raadt mij aan, te sparen
Al wat hij meebrengt van zilver of goud.
Dan, na een uurtje vrijen, gaat hij gauw 't
Achterpoortje uit. 'k Moet zijn sloffen bewaren.

Zeven jaar, zeven jaar al... En veel praten
Deed hij nog nimmer, of zich ooit verlaten.
Hij is mij vreemd; ik ken hem eigenlijk niet.

Ook niet zijn echte naam. Hij is niet kwaad, en
Royaal genoeg. Ik wil hem ook niet haten -
Maar kon hem worgen van louter verdriet.

V Mon Repos spreekt

Ik ben het huis. In mijn schaduwvertrekken
Bleekt 's ochtends schemer en des avonds daalt
Gedempt licht uit kristal-lustres en draalt
Tot nacht komt, krakend, met houtwormen wekken

Mijn oud-eiken betimmering. Hier rekken
Drie mensen samen hun dof tobben. Dwaalt
Tussen hen om een haat die bindt? Bepaalt
Hun denken de angst, zich in doods slaap te strekken?

Niet eens. Want deze levens zijn al dood
Nog eer ik ze, over een paar jaar, vergeten
Stof, wegspuug uit mijn glimmend paarse wangen.

Dan zijn mijn kamers stiller nog. Een groot
Zwijgen nestelt voorgoed in lege gangen:
't Is, als had niemand ooit van hen geweten.

Victor E. van Vriesland

Ne iteretur

‘Wat in de kinderjaren
Het harte boeit en tooit,’
Daar lig ik naar te staren
Nu de oorlogskerstmis dooit.

O lieve Lovelingen,
Virginie, Rosalie,
Konden wij samen zingen
Van die melancholie!

Maar dat is uitgesloten;
De tijd is anders nu:
Ik loop in zeven sloten
Wanneer ik denk aan u.

Wat in mijn kinderjaren
Ik domweg heb veracht,
Heeft mij nu in gevaren
En haast ter dood gebracht.

En nooit, o Lovelingen,
Vergeet ik liefde of haat -
Maar daarvan kan 'k niet zingen,
Want beter nooit dan laat.

Victor E. van Vriesland

De drievoudige dood

Car , hélas, nous mourons trois fois: la première, dans notre chair; la seconde, dans le coeur de ceux qui nous survivent, et la troisième, dans leur mémoire, qui est notre dernier tombeau, et le plus glacial. Sur ce thème, il fit un sonnet...

Julien Green

Eerst sterven we in het vlees. Onder de grond
Valt ons lichaam langzaam uiteen. 't Moet in de
Aarde allengs zich tot aarde weer ontbinden
Die zonder teken men niet wedervond.

Dan sterven we in het hart van wie ons minden.

Lang leefden we daar nog, maar als een wond.
't Geneest, en eindelijk is het weer gezond:
Ook in dat hart zijn wij niet meer te vinden.

Ten slotte sterven wij in hun herdenken:
Het derde, laatste, koudste graf sluit dicht.
Soms, bij een afscheid, blijft nog even wenken
Een witte hand. Ver weg. Dan uit 't gezicht.
Men ziet niet wat achter de wegbocht ligt -
Zo deinzen we uit hun blinde, lege denken.

Victor E. van Vriesland

The rest is silence

Ik zie voor 't laatst terug mijn heel verleden.
'k Zie de gezichten, 'k hoor de stemmen spreken
Van wie het liefst mij waren; 'k tast het teken
Van wat haat, eenzaamheid en strijd mij deden.

Dan valt het alles weg, en slechts de wrede
Angst voor de dood komt door 't bewustzijn breken.
Hoe vaak heb 'k hem voorzien en uitgekeken
Naar zijn komst. Nu verbijstert hij mijn rede.

Als kind reeds torste ik de onnoembre last,
Dit moment te voorvoelen als beschikking:
Erger dan dood is doodgaan in die kilte.

'k Grijp als een drenkling zinkend naar houvast -
Maar 't ijzig Niets gaapt me aan met zijn verschrikking.
Vaarwel, wereld, vaarwel!... De rest is stilte

Victor E. van Vriesland

Abdicatie

Doe afstand in gelatenheid,
O hart dat nimmer kwam tot rust.
Welhaast wenkt u de laatste kust
En valt gij weg uit deze tijd.

Doe afstand en houd u bereid:
Nooit heeft u kouder mond gekust
Dan die welhaast uw tranen sust
Met een oud lied voor al wie schreit.

Een slaaplied dat zo lang bestaat
Als mensen zwerven in hun nood,
En wie het hoort, die wordt zo stil:

‘Doe afstand van uw eigen wil
En verhul zwijgend uw gelaat -
Ik ben de vredestichter Dood.’

Victor E. van Vriesland

De nageblevene

Nu zij dood is en met vergaan gelaat
Gekuild waar niemand ooit haar stem meer hoort,
Is het mij of ik zelf haar had vermoord
En haat ik mij met redeloze haat.

Zij was van liefde en leven onverzaad
En zwierf maar, want ik had haar niet verhoord.
Zij stierf - en ik leef verder ongestoord
En lach tot elke vrouw die langs mij gaat.

Vloek mij, trouwloze die geen rust kon schenken
Aan haar. Eenzaam nu waart en ongewroken
Haar schim door 't duinland waar wij samen wandelden.

Ik kan niet slapen omdat ik moet denken
Hoe jong haar kwetsbare ogen zijn gebroken
Die altijd keken of men haar mishandelde.

Victor E. van Vriesland

Het onafwendbare

O smart die mij doordringt en komt bewonen,

O dood die mij bespiedt tot in mijn dromen.

Huiver van pijn die aan dit oud hart knaagt,
Huiver van vrees die deze geest verlaagt.

Een lang en trouw bestaan tot rook verdampt
Terwijl onwezenlijk een noodklok tampt.

En dit verslindend leed: zijn nauw te horen
Vergeefse kreet sterft weg en gaat verloren.

Victor E. van Vriesland

A morte ac vita

*...but this death was mixed with all my life,
Mine end with my beginning...*

Algernon Charles Swinburne

Ik die aan het geluk nooit heb geloofd
En krimp van angst voor mijn toekomstig lijden,
Voordat de tijd mijn laatste adem rooft
Smeek ik je, uit mijn lot mij te bevrijden.
Rakel nog ééns het vuur op eer het dooft,
Wil één keer nog me een kort respijt bereiden
En leg je jonge hand op mijn oud hoofd,
Dan red je mij van dood en leven beide.

Alleen als 'k in je wezen ga te loor
Vergeet mijn hart zichzelf en al zijn pijn;
Gezwachteld in je stilte, zal het voor
Der wereld wreedheid daar beveiligd zijn;
Eeuwig geborgen in die donkre gronden,
Ben ik in jou vergaan, in jou hervonden.

Victor E. van Vriesland

Nachtlied

Laat de nacht niet weten
Hoe ik van je houd -

Eens spreekt in je dromen
Die je hebt vergeten;
Eer je 't hebt vernomen
Ben ik dood en koud.

Laat mij zwijgend dulden
Dat je me versmaadt -
In de nacht geboren
Gaaf een onverhulde
Maan op, die verloren
Aan de hemel staat.

Zo, van ijs en licht een
Kunstig eenzaam vuur,
Levend maar gestorven,
Schijnen mijn gedichten
Als een laat verworven
Nutteloos paruur.

Laat de nacht niet horen
Dat ik om je klaag -
Ik zal je nog vinden
In het blauw bevroren
Licht dat ik tot in de
Koudzwarte ether draag.

Victor E. van Vriesland

Rechtvaardiging

I
Een god versmoort mijn stem die klinken wil,
Een god verstikt mijn keel die drinken wil.
Is er geen god om die god te overwinnen?
Alleen mijn ziel die niet verzinken wil.

II
Mijn volk vergaat in 's werelds herfstgetijde,
En ook mijn tijd is om en gaat me ontglijden.
Toch maakt één kracht ons tegen dood bestand:
Het woord dat blijft, vol van ons bloed en lijden.

III

O smaad mij niet om wat mijn jaren misten,
Vergeef hetgeen mijn zwakheid mij betwistte:
Van niets en eeuwigheid was 'k zozeer slaaf
Dat 'k mijn bestek in nacht en duister giste.

Victor E. van Vriesland

In aetatem LX

Klakkeloos en onbekwamer
Dan 'k, voor al die jaren, was
Weggestoten uit de kamer
Waar ik leefde als een gewas,
Groeit in mij een wederkeren
Naar een kamer, weer bereid
Tot een zelfde niet te deren
Donkere beslotenheid,
Kouder echter, en waar 't groeien
Uit mijzelf zal overgaan
In het andere en vervloeien
Wat gevormd was tot bestaan.
En 'k vertel mij aan de tijd
Maar ik kan het niet vertellen.
Bijkans, van meewarigheid,
Voel ik lauwe tranen wellen
Telkens als ik hoor mijn lieven
Alreeds, tegen wil en dank,
Om mijn geestkracht niet te ontrieven
Afdempen een afscheidsklank
Die doordringt al wat zij zeggen.
(Wees nog eens, nog eens gekust,
Maar waar zullen wij hem leggen
Als hij welhaast gaat te rust?
Laat ons hem nog wat verwennen
Want wie weet, of, morgen al,
Hij ons nimmermeer zal kennen
Uit zijn aardedonkre dal.)
Angst zal mij m'n adem snoeren
Als ik mij niet overgeef
Aan wat mij van mij zal voeren
Naar een niets waarvoor ik beef.

Maar waar enkel leed mijn deel was

Kan 'k van leed geen afstand doen;
Waar ik vaak mijzelf teveel was
Kan 'k mij niet van mij ontdoen.
'Lief, ik kan' slechts 'tranen vinden
Als mijn ziel' mij 'elders peist'
Terwijl gij zonder beminde
Dagelijks bedroefd verrijst...
Sterren sneeuwen, meeuwen zeilen,
Door de krotten strijkt scheef licht.
Hoor! de stad dreunt! en de veilen
Razen machtloos naar hun plicht.
Zieken kermen, wringend onder
Hellepijn, van wonden rood -
Maar zij hopen op een wonder
Want zij sidderen voor de dood.
Telkens als ik adem, sterven
Overall mensen als ik:
Na de smarten van het derven
't Gruwbre van hun laatste snik...
Ach, ik leg mij lachend neder
En wil wel gestorven zijn.
Leef ik waarlijk? laat mij weder
In mijn jonge moeder zijn.
Leven, leven, dwaasweg leven,
Dronken roes en zinneloos
Moorden, zoeken, lijden, geven -
Het is kort maar eindeloos.
Wie zich in ontembaar willen
Aan dit korte leven gaf,
Iets van hem zal nooit verstillen,
Hij is sterker dan het graf.
Wat ik schrijf kan tijd niet temmen:
't Leeft na duizend jaar nog voort
In wie nooit mijn naam, mijn stem en
Nooit mijn liedren heeft gehoord.

Deze drift schiet uit zichzelf
Leven, mens en dood voorbij,
Dieper dan een geest kan delven,
Hoger dan te voelen zij.
En wat blijft is enkel meer een
Weten van het ogenblik,
Moeheid om terug te keren,
Vóór de eerste angst en de eerste schrik,
Naar de jonge moeder, naar de

Kluis in duisternis gehuld,
Meenemend in de oude aarde
Wat het leven heeft vervuld:
Eeuwigheid! - Begin en einde
En al wat daar tussen ligt
Zijn geworden' een eender zijnde
Voor mijn schemerend gezicht.

Victor E. van Vriesland

Acht korte doodsa's

Cohabitatio

't Verbond dat ons tezamenbindt
Is niet van hier.
Wij liggen aan elkaar versmeten;
Ik woon bij jou gelijk een dier -
Totdat het leven is vergeten
En slapend zijn vergelding vindt.

Cour

De zomer lijkt zo koud.
Geen vogel hier. De binnenplaats
Stierf duizend doden.
Omheind en zonder licht en oud
Is deze haven waaraan 't leven is ontvloten -
Dat vaart met volle zeilen buitengaats.

Ter herinnering aan Chaïm Weizmann

Gericht en vast door al die jaren
En toch zoveel tekort gekomen.
Al wat hij gaf om zijn volk te vergaren:
Liefde, moed, kracht en aandacht en geduld -
Het werd daartoe door hem zichzelf ontnomen.
In door lijden verwoeste trekken is 't gehuld,
Als in een oude lege schrijn, welks glans is weggenomen.

Ontwaken

De dag breekt aan, het licht breekt uit

En fluit
Uit vele kelen in de bomen.
Moe nog en dof van dove nacht,
Gewekt uit duistre dromen,
Ben ik naar hier teruggebracht
Waar pijn opnieuw begint,
Maar mij een helderheid herwint:
Weer voort te moeten leven
Met mensen; en dan even
Nog zijn het zevenjarig kind
Dat zich in mij en in mijn kinderen voortzet -
En in de mensen allen, als ik lig op 't laatste bed.

Quo usque

Ik voel het snelle naadren
Van 't onontkoombaar schrikbewind.
Een rij zwijgende moeders en voorvaadren
Wacht mij tot ook mijn tijd begint
(En eindigt) en ik val met andre dorre blaadren.

Onvoldongen feit

Even ontwaard, en door geen wolk te stuiten,
Een stortbad van scheef licht: de aloude Amstel glijdt
Zwaar, breed en vonkend langs de ruiten.
Een vogel tuit. Dan heeft het grijs zich alweer uitgebreid.

Spelevaart

Laatst ging ik spelevaren
Al op de blauwe doodsrivier.
Daar zag ik scheepjes varen,
Die brachten veel vertier.
Zij hadden witte kielen
En rompen, witte zeilen op;
Tot zij voor anker vielen
Een witte vlag in top.
Zij losten en ontvingen
En dobberden de stroom weer af
(Het waren speelgoeddingen)
Naar zee, dat was hun graf.
Ook ik ging spelevaren
En ben op de rivier geweest;
Al waren er gevaren,

Toch was ik niet bevreesd.
Maar duizelzwaar en dronken
Vond ik op de oever mij terug.
Het water zag ik vonklen,
De wind floot door het tuig.
't Scheepje zag ik verdwijnen
Tot een streepje aan de horizon.
Eens zal het weer verschijnen
En heengaan met de noorderzon,
Mij halen en verleiden
Dat ik op 't witte dek
Mijn moede leden strek -
Dan zeewaarts langs de blauwe stroom
Zo vredig en zo loom
Wegzeilen en verglijden.

Aan mijn kinderen

Als ik nu heenga zul je mij nooit kennen
Anders dan als vaag beeld, vluchtig voorbijgezweefd;
Maar als ik twintig jaar nog had geleefd
Had je je twintig jaren aan mijn sterven moeten wennen.

Victor E. van Vriesland

De ander

Zo doodlijk bedroefd en geschokt
En vervreemd van het leven -
Waarom dit opgekregen
Om te verwerken als lot?
Waarom dit toebedeeld
Als onontkoombaar geworden?
Maar onscheidbaar saamgeklonken
Met diep onduldbaar leed -
Met de slopende pijnen
Van het leed van ons beiden -
Is het wilde geluk
Dat leeft zo diep in de geest
Dat het niet meer ademen laat,
Verstikkend van hartelust.
Zo is het bestaan
Een eender krijgen en derven,

En het zien van verre
Van wat is onwerkelijk geweest.
Ja was het niet een ander
Die 'ik' zei en te leven dacht?
Hoe spoedig kwam zijn val.
En het nu is niet op te vangen
Maar tuimelt met mij in het lege;
Dat is nu eenmaal het leven.
De demon van hard verweer
Keert tegen zichzelf zich het zeerst.
Oud stug verdriet
Teistert zin en ziel.
Het uitzicht wordt donker en vol
Schaduw. Dat ik van je houd
Maakt nog de lucht niet blauw.
Van de regen kom ik in de drop
Als ik tot mezelve kom.
Gaf ik niet sinds jaar en dag
Meelij, samenheid, voor elkaar zijn
In mensen en maatschappij
Waarvoor ik vocht als een man?
Uitzichtloos, lichteloos
Is het eind van de droom,
En toch licht, vol ijl en teder
Geluk en hoge vrede
Door ons onlosmakelijk één
Zijn in onzegbare liefde
Waar woorden te kort voor schieten.
Dat is dit zijn geweest,
Welhaast met het al alleen,
Welhaast met het al weer één,
Onpersoonlijk en algemeen.
Maar wat blijft ervan? angst en walg.
Maar wat blijft ervan? walg en angst.
Maar wat blijft ervan? zie mij; vermoeid,
Weifelend, twijfelend, niets
Gelovend, en vol verdriet,
Zo geschokt en ten dode bedroefd.

Victor E. van Vriesland

All Souls' Day

Be careful, then, and be gentle about death.
For it is hard to die,
it is difficult to go through the door,
even when it opens.

And the poor dead, when they have left
the walled and silvery city
of the now hopeless body
where are they to go, Oh where are they to go?

They linger in the shadow of the earth.
The earth's long conical shadow is full of souls
that cannot find the way across the sea of change.

Be kind, Oh be kind to your dead
and give them a little encouragement
and help them to build their little ship of death
for the soul has a long, long journey after death
to the sweet home of pure oblivion.
Each needs a little ship, a little ship
and the proper store of meal for the longest journey.
Oh, from out of your heart
provide your dead once more, equip them
like departing mariners, lovingly.

D. H. Lawrence

Allerzielen

Wees dus voorzichtig en ga zachtjes om met de dood.
Want het is moeilijk om te sterven,
het is moeilijk om door de deur te gaan,
zelfs als die opengaat.

En de arme doden, als ze eenmaal
de ommuurde en zilveren stad
van het nu hopeloze lichaam hebben verlaten,
waar moeten ze dan heen, o waar moeten ze heen?

Ze blijven hangen in de schaduw van de aarde.
De lange kegelvormige schaduw van de aarde is vol met zielen
die de weg over de zee van verandering niet kunnen vinden.

Wees vriendelijk, o wees vriendelijk voor uw doden
en geef ze een beetje aanmoediging
en help ze hun kleine schip van de dood te bouwen
want de ziel heeft een lange, lange reis na de dood
naar het zoete huis van pure vergetelheid.
Ieder heeft een klein schip nodig, een klein schip
en de juiste voorraad voedsel voor de langste reis.
O, vanuit je hart
voorzie je doden nogmaals, rust ze uit
als vertrekkende zeelieden, liefdevol.

Het ruimen van het graf

In memoriam matris (1 november 1990)

Dat uw gebeente werd verzameld,
uw bekken dat mijn slaapplaats was,

het hoofd dat zong en heeft gestameld
dat ik uw allerliefste kindje was.

Uw armen waarin ik woonde,
uw schouderblad waarop ik sliep,

uw vingers die de wereld toonden,
uw stem waarop ik angstig riep.

Dat uit uw dodenwieg geschud,
gij in de aarde moet verdwalen.

Verschuil u dan in mij en stut
mijn woorden in al uw moedertalen.

gmt

Ein Brief kam bei mir an aus meiner litauischen Heimatstadt
von einer, deren Jugendanmut stets noch ihren Zauber hat.
Hineingelegt hat sie, was ihre Liebe, ihre Trauer war:
einen Grashalm aus Ponar.

Der Grashalm, der umwölkt vom Zittern ist, vom Ringen mit dem Tod,

entflammte eins ums andere ein Alphabet Gesichter, feuerrot.
Und überm Murmeln aus der Aschenglut der Alphabetgesichterschar:
der Grashalm aus Ponar.

Der Grashalm ist jetzt meine Welt, der Heimat winzigkleines Bild,
wo Kinder eine Zeile Flammen sind, die Geige spielt.
Sie spielen Geige, und ihr Dirigent, der ist Legende gar:
der Grashalm aus Ponar.

Ich will nicht, dass ich je vom Grashalm aus der Heimat scheide,
denn Platz macht meine lang ersehnte gute Erde für uns beide.
Und steh ich vor dem Herrn, bring ich ihm eine Gabe dar:
den Grashalm aus Ponar.

Abraham Sutzkever

1981

Übersetzung Peter Comans

EEN GRASHALM UIT PONAR

Ik heb een brief uit mijn thuisstad in Litouwen,
van iemand die de charme van haar jeugd nog heeft bewaard.
Ingesloten heeft zij al haar liefde en haar rouwen:
een grashalm uit Ponar.

De grashalm met een zieltogende glans,
belichtte de gezichtjes van elk letterpaar.
En boven die gezichten, in fluisterende as:
de grashalm uit Ponar.

Die grashalm is mijn wereld nu, mijn huis in miniatuur,
kinderen spelen er viool op een regeltje van vuur.
Zij spelen er viool, de dirigent is legendaar:
de grashalm uit Ponar.

Nimmer zal ik van die grashalm uit mijn thuisstad scheiden,
de langverbeide goede aarde heeft een plekje voor ons beiden.
Dan heb ik voor de Opperheer een klein cadeautje bij me:
de grashalm uit Ponar.

Abraham Sutzkever

vertaald uit het jiddisch door Willy Bril

1981

A letter arrived from the town of my birth
from one still sustained by the grace of her youth.
Enclosed between torment and fondness she pressed
a blade of grass from Ponar.

This grass and moribund cloud with its flicker
once kindled the alphabet, letter by letter.
And on the face of the letters, in murmuring ash,
the blade of grass from Ponar.

The grass is my doll's house, my snug little world
where children play fiddles in rows as they burn.
The maestro's a legend, they lift up their bows
for the blade of grass from Ponar.

I won't part with this stemlet that yields up my home.
The good earth I long for makes room for us both.
And I'll bring to the Lord my oblation at last:
the blade of grass from Ponar.

Abraham Sutzkever

The Blade of Grass from Ponar

I kept a letter from my hometown in Lithuania, from one
who still holds a dominion somewhere with her youthful charm.
In it she placed her sorrow and her affection:
A blade of grass from Ponar.

This blade of grass with a flickering puff of dying cloud
ignited, letter by letter, the faces of the letters.
And over letter-faces in murmuring smolder:
The blade of grass from Ponar.

This blade of grass is now my world, my miniature home,
where children play the fiddle in a line on fire.

They play the fiddle and legendary is their conductor:
The blade of grass from Ponar.

I will not separate from my hometown's blade of grass.
My good, longed-for earth will make room for both.
And then I will bring a gift to the Lord:
The blade of grass from Ponar.

ABRAHAM SUTZKEVER

vertaling Maia Evrona Translated from the Yiddish

KLAAGZANG VAN EEN JONGE WEDUWE

Sinds jij niet in mijn armen bent heb ik geen sterren nodig,
leef ik op de vreugdeloze wereld met twee zielen.

Ons kind kreeg niet de kans om uit te zingen: mama -
gebleven is het half in jou en half in mij. Voor immer!
Liefste, evenals de zon in zee
verkleinde zich de wereld, slechts mijn liefde
wordt in die verkleining stadig groter.

Men zegt: 'k ben mooi. Als jij zou zeggen: lelijk
zou dat liever zijn geweest dan mooi.
Wanneer ik maïs eet lijkt het
of ik je lippen proef.
Je herken ik
in de stormig rode os.
In het brullen van de leeuw
voel ik je machtige begeerte.
Sinds jij niet in armen bent heb ik geen sterren nodig.

Abraham Sutzkever

vertaald uit het jiddisch door Willy Bril

Wer wird bleiben, was wird bleiben? Bleiben wird ein Wind,
bleiben wird die Blindheit, wenn des Blinden Zeit verrinnt.
Bleiben wird ein Zeichen nur vom Meer: ein Bändchen Schaum,
bleiben wird ein Wölkchen bloss, verheddert hoch im Baum.

Wer wird bleiben, was wird bleiben? Bleiben wird ein Wort,
dass es - wie das Gras » Im Anfang« - keimt an jedem Ort.
Bleiben wird die Fiedelrose, für sich selber blühen,
sieben Gräser von den Gräsern werden sie verstehn.

Aus der Sterne weit gen Norden ausgespanntem Zelt
bleiben wird der Stern für immer, der in eine Träne fällt.
Bleiben wird noch stets ein Tropfen Wein in seinem Krug.
Wer wird bleiben? Gott wird bleiben. Ist das nicht genug?

Abraham Sutzkever

1974

Übersetzung Peter Comans

Who Will Remain, What Will Remain?

Who will remain, what will remain? A wind will remain behind,
there will remain the blindness of the disappearing blind.
There will remain a string of foam: a sign of the sea,
there will remain a puff of cloud hooked upon a tree.

Who will remain, what will remain? A syllable will remain behind,
primeval, to cultivate its creation again in time.
There will remain a fiddlerose in honor of itself alone,
to be understood by seven blades of all grass that grows.

More than all the stars there are from north to here,
there will remain the star that falls in a true tear.
A drop of wine will always remain in a pitcher too.
Who will remain? God will remain, isn't that enough for you?

Abraham Sutzkever

Klänge von Violoncellos

Nein, wir beide kommen an kein Ende,
heimisch ist uns noch der Anfang, kaum vorbei.
Diesen Weg zu uns nur werden wir vollenden,
und ein neuer Horizont wird frei.

Du und ich, wir werden uns begegnen
dort im Spiegel: Hinter ihm im Gras
wird es Klänge von Violoncellos regnen,
und es wird kein Spiegel sein aus Glas.

Statt aus Glas aus einer Art Gewebe,
offensichtlich und zum Greifen wahr:
Hinter ihm - ein neu gefundenes Erleben,
hängen wird der Tod an einem Haar.

Ist es möglich, dass wir nur ein Irrtum sind,
nichts als Zufall unsre schönste Stunde,
und es frisst ein Wurm einst diese Stunde, blind,
dass nichts bleibt als Scherben auf dem Grunde?

Nein, wir werden uns dereinst begegnen
wie sich Reime schenken, stets zu zweit.
Klänge von Violoncellos wird es regnen
über weisse Wälder aus Unendlichkeit.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

aus: Rauch von jüdischen Kindern

3

Nur Rauch, nur Rauch, sie schweben nur im Rauch,
die toten Kinder leben nur im Rauch.

Sie rufen Mama, Mama! aus dem Rauch,
so weit das Auge schauen kann, nur Rauch.

Die Puppen und das Brot sind nur aus Rauch.
Und über ihnen Vögel - nichts als Rauch.

Die toten Kinder hüllen sich in Rauch,
die toten Kinder spielen nur im Rauch.

Abraham Sutzkever

1957

Übersetzung Peter Comans

Alleen maar rook

fragment uit 'Rojchn foen jidisje kinder'

Alleen maar rook, rook, zwevende rook,
de dode kinderen - levende rook.

Ze roepen; mamma, mamma! vanuit de rook,
waar je ook kijkt is rook.

De popjes, de broodjes zijn rook.
En boven hen zijn de vogels rook.

De dode kinderen hullen zich in rook,
de dode kinderen spelen in rook.

Abraham Sutzkever

(Uit het Jiddisch vertaald door Chanah Milner en Peter Berger)

Smoke Of Jewish Children

Only smoke, smoke, hovering smoke,
Dead children — puffs of living smoke.

They call: Mama, mama! from the smoke,
The whole panorama is in smoke.

The dolls and their worlds are smoke.
And over them the birds are smoke.

The dead children wrap themselves in smoke.
The dead children trap their play in smoke.

1957

Abraham Sutzkever

Spielzeuge

Deine Spielzeuge, Kind, halt sie teuer,
sie sind klein, sind noch kleiner als du.
Und wenn schlafen geht abends das Feuer,
deck mit Sternen vom Baume sie zu.

Lass das goldene Pferdchen nur naschen
all die wolkige Süsse von Heu.
Und dem Jungen zieh an die Gamaschen,
wenn der Adler bläst Seewind herbei.

Gib der Puppe ein Hütchen aus Stroh,
und ein Glöckchen leg ihr in die Hand.
Denn die Mutter, die fehlt ihnen so,
und sie weinen zu Gott bei der Wand.

Du musst deine Prinzessinnen lieben.
Nie vergess ich den Tag_ Weh und Wind-,
voller Puppen die Gassen, die sieben:
In der Stadt war kein einziges Kind.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Speelgoed

Je speelgoed, mijn kind, pas er goed op,
je speelgoed nog kleiner dan jij.
En 's nachts, als het vuur gaat slapen -
met sterren uit de boom dek het toe.

En je gouden paardje, laat het grazen
van het droge zoetige gras,
en doe het jongetje zijn kousjes aan
als de adelaar blaast uit zee.

En zet je pop een hoedje op,
geef haar een belletje in de hand.
Want geen van hen heeft meer een moedertje

en ze huilen bij de muur tot God.

Hou van hen, van je kleine prinsesjes.
Ik herinner mij zo'n dag, ach en wee.
Zeven straatjes, en overal popjes
en in de stad was geen kind meer, niet één.

Abraham Sutzkever

(Uit het Jiddisch vertaald door Chanah Milner en Peter Berger)

Uit **Tien verrijst een Volk**

De herfstzon met spinneweb-stralen die huizen
met vlammen aaneenspon - staat die je nog bij?
De mensen bij dageraad, morsig als kuikens
die bijna gekeeld zijn - staan die je nog bij?
De smeltkroes van jodenmoord, daarin smolt samen
een zilveren luchter, een schoorsteen, een goot,
geblakerde balken, versplinterde ramen,
het sjoelplein, het slachthuis, de woede zo groot,
de uitkijkpost met het kanon en een wiegje
met kind - alles zonk in een vlak als een spiegel.

Een mengsel, een smeltkroes, daartussen mijn lichaam,
totdat in mijn hoofd opeens duisternis was.
Kwam dat doordat regen mij striemde met bliksems,
besloten in iedere druppel van glas?
Of was het een droombeeld, dat mij wilde dwingen:
je moet door verschillende lagen heen breken,
dan krijg je de waarheid te zien. En verschrikking
verblindend, heb ik in de ogen gekeken.
Met haar als door glazen glimwormen doorregen
zocht ik toen mijn weg door een reeks oude stegen.

Tweebenige doem, wie deed jou het verzoek
om godlijke bode en voorman te spelen?
Terwijl ik dit vraag, hoor ik schreden, een voetstap,
die ritselt als stormen die dor blad bespelen.
Dan doemt er een vrouw op, ze snijdt mij de pas af,
jong leven draagt zij in een wiegende arm.
Terwijl zij mij toespreekt, reikt zij mij de andere:
Ik ben u niet vreemd, even rijk, even arm.

Kom mee, stel geen vragen, want dit is het pad
dat leidt naar 't geheim van een duistere stad.

Ontsnapt aan de vlammen was ik, en aan stolling
tot klei - dus wat heb je dan nog te verliezen?
Zijn straten geblakerde kooien geworden
- wat heb je als laatste dan nog te verliezen?
De lucht die nazindert, door vonken versplinterd,

door kogels gerafeld, is dodelijk verwond.
Voorop loopt de vrouw, een bejaarde, al hinkend,
en licht dan een roestrooster op uit de grond.
En toen, door het zonlicht niet langer bestraald,
zijn wij naar de diepe riolen gedaald.

Dat hier, waar de stinkende wateren klotsen,
wij eens zouden schuilen, wie had dat geloofd?
Had iemand zoiets in 't verleden verkondigd
dan dacht je: Die man is niet goed bij zijn hoofd.
Ik zwem met de moed van de wanhoop door stank en
door kleverig duister. Waarheen en hoe ver?
Hier, onder gewelven zo smal als de gangen
van muizen, vraag ik: Is er ergens een ster?
Sta stil, en een waterval plenst op je neer
en giechelt muisachtig: Ik min je zozeer.

Ik zou niet meer weten hoe lang ik moest zwemmen
door allerlei buizen, heel nauwe en wijde:
een uur of een jaar? Ons doel bleek een soort kelder,
hij lag afgezonderd, een beetje terzijde.
Het was een oud compartiment van het stelsel
riolen dat vrij bleef van water, al jaren.
En daar in die holte, gedempt door hun stemmen,
kan ik nu mist-grauwe gedaanten ontwaren,
als schaduwen achter een nevel verborgen.
Mijn leidsvrouw begroet hen, zij zegt: 'Goedemorgen!'

Pupilzwarte wezens besnuffelen mijn lichaam
als dieren dat doen met hun jong, pasgeboren.
Zij graaien en grijpen met schimmige vingers,
als was ik een dierbare die zij verloren.
'Zijn wij met z'n tienden de laatsten der joden?
zo wenen zij. 'Zijn er nog joden in leven?'
(Ik zie een flard hemel, heel hoog, door een rooster,
waarlangs een vlucht zonnige duiven komt zweven.)

Een adem, een blauwige, kringelende wolk
bezweert ons: 'Uit tien verrijst ooit weer een volk.'

Het licht uit het rooster, een streep maar, zo smal,
het was als een dief in het donker verzwonden.
Hier zag ik een davidsster geel op een jas,
en daar tefilien op het voorhoofd gebonden.
Een kreet in het duister, gehuil van een kind
kwam ergens uit kleren en lappen naar boven,
gevolgd door een echo zo klaaglijk en kil.
Een kind hier bij ons! Het was niet te geloven.
Mijn leidsvrouw verklaarde: 'Ik hoorde een stem,
het wurm klonk zo triest. In een put vond ik hem.'

Het kind had geschreeuwd en de echo had schielijk
zijn heil in een andere wereld gezocht.
'Hoe goed zijn, o Jakob, uw tenten,' sprak iemand.
'Hoe mooi Israël, waar u ooit wonen mocht!'
Wat vangen we aan met het kind? Uit bedeesdheid
bracht vooralsnog niemand die kwestie ter sprake.
Toen daalde van kosmische kusten een hand neer
om iedereen tot een legende te maken.
De waarheid was ondergronds tot mij gekomen.
Ik heb van mijn dodenstad afscheid genomen.

Abraham Sutzkever

Vertaling Willy Brill en Jos Versteegen

voetnoot

Abraham Sutzkever werd geboren in 1913 in Smorgon, een stad in de omgeving van Wilna, het huidige Vilnius. In 1922 kwam het gezin terecht in Wilna en Abraham werd er spoedig opgenomen in de dichterskring 'Joeng Wilna'. Gedurende de Tweede Wereldoorlog vocht hij mee in het getto, en sloot zich daarna aan bij het partizanenleger. De gebeurtenissen uit deze perioden hebben een grote invloed gehad op zijn hele poëtische oeuvre. Na de bevrijding vestigde hij zich in Israël, waar hij nu nog woont. Het gekozen gedicht 'Uit Tien verrijst een Volk' maakt deel uit van de cyclus 'Geheimsjtot' ('Geheime stad'), bestaande uit vierenvestig lange verzen, die geheel gewijd zijn aan de partizanenstrijd en het ondergrondse leven gedurende de oorlog.

Jephta's dochter

Yehoash

Yehoash, pseudoniem van Solomon Bloemgarten, werd in 1870 geboren in de provincie Suwalk, Rusland. In 1890 emigreerde hij naar Amerika. Hij vertaalde de gehele Tenach in het Jiddisch. Yehoash stierf in Chicago in 1927.

Er is een bergtop, hoog en kaal,
een plaats vermaledijd:
hier is geen vogel die nog zingt,
geen grasspriet wijd en zijd.

Slechts koude rotsen staan er stom,
als reuzen zonder taal,
jaar in, jaar uit, bij wind en sneeuw,
onweer en bliksemstraal.

Op die verlaten, kale berg,
door iedereen berouwd,
ziet men een graf, veel jaren her
heeft men het daar gebouwd.

En in die grafstee slaapt het kind,
Israëls schoonste bloem,
die werd geofferd aan haar land
en aan haar vaders roem.

't Is Jephta's dochter, verre van
's mensen activiteit;
maar op vier dagen in het jaar
stoort men haar eenzaamheid.

Gileads dochters komen dan
en zingen hun triest lied;
en alle rotsen echoën
er van hun dof verdriet.

Ze klagen luid, ze klagen lang,
en leggen er een krans;
ze dansen op die kale berg
hun droeve dodendans.

Onder het zingen lijkt het hun
of iemand naast hen gaat,
alsof de dode danst met hen,
onzichtbaar in de maat.

Abraham Sutzkever

Vertaling Willy Brill en Peter Verstegen

Tsum Tate

Tate, nochn shlitn mit dajn orn
nochgelofn bin ich dir, kedej
ontsujogn ergets dajn zikorn
mit a tojb in buzem wajs wi shnej.
Wen es hot a chuter dir a najem
ojsgehakt a hartsklapiker lom,
un farshlungen hot dich bald a thom
wu du finklst unter ajz adajem -
hob ich dort arajnfaln gewolt!
Nor majn tojb iz demolt grod farfloygn,
owntzun bakrejnt mit wajsn gold,
un arojf tsum lebn mich getsojgn ...

Abraham Sutzkever

Zum Vater

Vater, als der Schlitten fuhr mit deinem Sarg darauf,
bin ich dir noch nachgerannt, um irgendwie
zu erjagen die Erinnerung an dich im Lauf,
eine Taube an der Brust, weiss wie der Schnee.
Als dir eine Hütte, eine neue,
ausgemeisselt, pochend wie ein Herz, ein Eisenstab,
und die Tiefe schlang dich bald danach hinab,
wo du funkelst unter Eis bis heute,
hab ich dort hineinfallen gewollt.
Da jedoch ist meine Taube aufgefliegen,
Abendsonne wie gekrönt mit weissem Gold,
und sie hat hinauf zum Leben mich gezogen ...

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

aus: **Gesichter im Morast**

1

... und ergraut sind über Nacht uns die Gedanken,
das Licht hat Salz, hat Gift gesät in frische Wunden,
und weisse Tauben wandelten sich unversehens, wurden Eulen,
die unsres Traumes spotten, der im Rauch verschwunden.

Du zitterst, meine Erde? Wirst du auch, wie wir, gespalten,
oder sollte deine Nase den Geruch von Opfern ahnen?
Verschling uns! Denn in Sicherheit gewogen, waren wir verflucht,
verschling uns samt den Kindern, samt den Fahnen.

Bist du durstig, werden wir wie Pumpen unter Seufzen
mit unsrer Leiber Gold dir füllen deine Gruben,
und weiterspinnen wird sich das Gespinst: Gesichter im Morast,
Gesichter im Morast weithin bis über Sonnenuntergang und Stuben ...

3

Ich wärme Tee mit deinen Briefen -
mit meinem einzigen Vermögen.
Es bleiben dünne Blättchen Asche
mit Glühwürmchen besprenkelt,
und ich alleine kann sie lesen,
und ich alleine schick sie ihrer Wege ...

Es soll der Wind noch stummer als ein Grabstein sein,
mein Atemhauch soll still nur, still sich regen ...
Ein Luftzug bloss und alle deine Schönheit, heilsam stark,
ruft Eifersucht hervor auf allen Wegen.

Wie lieb bist du mir doch
in diesen Blättchen Asche,
wie leuchtend du vergehst
in diesen Blättchen Asche,
und ich alleine kann sie lesen,
und ich alleine schick sie ihrer Wege ...

5

Bald wird es geschehen!
Die schwarzen Ringe
ziehn sich eng und enger um den Hals!
Unpersönlich, wie ein tem im Pflaster,
werd ich liegenbleiben unter Hufen,
aus der Welt erlöst.
Doch in mir tief
werden wandern, ruhelos, drei Ameisen:
Eine,
unterm Lorbeer meiner Kindheit,
heimkehren wird sie zum Zauberwald.
Eine zweite,
unterm Panzer meines Traumes,
heimkehren wird sie zum Traumland.
Und die dritte,
die mein Wort trägt,
wird einen Weg nicht haben,
denn verpestet
ist das Land von blindgläubigen Wörtern.
Wachen wird im Tal der Schatten
sie, allein und einsam,
über mein Gebein.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Bemerkung, Die neun Gedichte »Gesichter im Morast« schrieb ich während der ersten zehn Tage, nachdem die Pest in Wilna einmarschiert war. Ungefähr vom 25. Juni bis zum 5. Juli. Ich schrieb sie im Liegen, versteckt in einem zerstörten Kamin in meiner alten Wohnung in der Wilkomirer Strasse 14. Auf diese Weise verbarg ich mich vor den Häschern, die alle Männer verschleppten, die sie fanden, Juden, versteht sich. Meine Frau trug die Gedichte bei sich durch alle Gräuel und Unglücke. Sie begleiteten sie bei der ersten Provokation und bluteten mit im Gefängnis unter der Knute von Schweinenberg. Durch ein Wunder entkam meine Frau mit ihnen zurück ins Ghetto, wo ich mich allerdings schon nicht mehr aufhielt - ich war geflohen während der Nacht der gelben Scheine. Als ich wieder zurückkam, fand ich meine Frau im Krankenhaus, wo sie ein Kind zur Welt brachte und, während sie in Wehen lag, diese Gedichte in ihrer Hand umklammert hielt.

A.S.16.5.1942

zum Kind

Ob vor Hunger,
ob aus lauter Liebe
-als Zeugin war nur deine Mutter da-,
verschlingen wollt ich dich, mein Kind,
führend, wie dein kleiner Leib erkaltete
in meinen Fingern,
als hielte ich in ihnen fest umschlossen
ein warmes Glas mit Tee
und fühlte dessen Übergang zu Kälte.

Denn du bist nicht bloss Fremdling, nicht bloss Gast,
in unsrer Welt gebiert man niemals jemand anderen-,
sich selbst gebiert man, gleichsam einen Ring,
und diese Ringe schliessen sich zu Ketten.

Kind meines,
der du heisst, in Worten, Liebe,
und ohne Worte bist du diese selbst,
du - die Mitte eines jeden meiner Träume,
verborgner Dritter,
der du von den Enden dieser Erde
im Wunder eines unsichtbaren Sturmes
zusammenführtest und zusammengossest zwei,
auf dass sie Schöpfung dir und Freude schenken:

Warum hast du verdunkelt diese Schöpfung,
indem du deine Augen zugemacht
und mich zurückgelassen, bettelarm, hier draussen,
mit einer Welt zusammen, einer eingeschneiten,
die du verworfen hast, zurückgeworfen?

Niemals hat eine Wiege Freude dir bereitet,
die immer, wenn sie sich bewegt,
in sich verborgen trägt den Rhythmus der Gestirne.
Die Sonne mag in Stücke brechen, so wie Glas,
denn niemals hast du ihren hellen Glanz erblickt.
Ein Tropfen Gift hat deinen Glauben ausgebrannt,
geglaubt hast du:
Es ist warm-süsse Milch.

— — — — —

Verschlingen wollt ich dich, mein Kind.

Um so zu fühlen den Geschmack
von meiner Hoffnung Zukunft.
Vielleicht wirst blühen du dereinst
in meinem Blut.

Doch bin ich es nicht wert, dein Grab zu sein.
So will ich dich verschenken
an den Schnee, der ruft,
an den Schnee, der mir der erste Festtag war,
und du wirst sinken
wie ein Splitter Sonnenuntergang
in seine stillen Tiefen
und überbringen einen Gruss von mir
den erfrorenen Gräsern — — —

Wilnaer Ghetto
18. Januar 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Ein Augenblick

Ein Augenblick fiel nieder wie ein Stern.
Mit meinen Zähnen fing ich ihn sogleich,
und als sie aufgebissen seinen Kern,
da traf ein Spritzer mich: ein Tränenkönigreich.

Und jeder Tropfen hat herausgespiegelt
ein andres Traumbild, einen andren Sinn:
Da - ein Weg, mit tausend Händen wie beflügelt,
da - ein Steg, zu einem Traume führt er hin.

Und da - mein Grossvater, am Haupt die Schlange,
und da - mein Kind, zerschmettert auf dem Stein.
Da suchte ich nach einem freien Tropfen lange
und schloss mich schliesslich selber darin ein.

Wilnaer Ghetto
7. April 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Verbrannte Perlen

Nicht deshalb, weil sich meine Wörter werfen
wie Hände, die man ringt, nach Rettung,
nicht deshalb, weil sie sich wie Zähne schärfen
an einem Leib in Finsternis, nach Sättigung,
bläst du die Kohlen meines Zornes an zum Glimmen,
geschriebnes Wort, du Stellvertreter meiner Welt,
nein, deshalb nur, weil deine Klänge schimmern,
wie verbrannte Perlen,
nachdem ein Scheiterhaufen ausgelodert ist und kalt,
und keiner mehr, auch ich nicht, den die Zeit zerrieben,
die Frau erkennt, in einem Flammenmeer gewaschen,
für die von allen ihren Freuden sind geblieben
nur grau-verbrannte Perlen in der Asche ...

Wilnaer Ghetto

28. Juli 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Mit dreissig Jahren

Meinem Vater sprang das Herz entzwei, mit dreissig Jahren,
während er die Melodie
des Rabbi Levi Jitschok auf der Fiedel spielte gegen Abend.
Die Fiedel zitterte auf seiner Schulter wie ein Kind,
und ihre Sprache,
ein Magnet aus hellem Licht,
zog die weite Welt
hinein in eine Hütte voller Schatten,
wo ich, ein Träumer, sieben Jahre alt,
die väterlichen Knie
umschloss.

Es war im hellen Licht Sibiriens.

Es war.
Es war.
Ein Flecken Sonne
oder die heiße Zunge
eines Wolfs im Winterfrost
leckte Schnee ab von der Fensterscheibe
und konnte ihn nicht ganz zum Schmelzen bringen.
Sein Licht jedoch
beleuchtete die Klänge,
die sich von der Fiedel lösten,
und seine Funken zogen Streifen durch mein feuchtes Auge.
Plötzlich fasste sich ans Herz
der bleiche Vater,
zuckte,
schwankte
mit einem ausgestreckten Arm,
und auf meine kleinen Hände
fiel sein Leib
zusammen mit der Fiedel
wie ein schwerer Ast hinunterfällt
auf eine leichte Welle
und die Welle trägt ihn.

Oben schwebte eine Melodie.
Unten auf dem Boden
atmete der Vater schon nicht mehr.
Und entweder suche ich mir einzureden,
oder was ich sage, ist die Wahrheit:
Liegend und auf ewig schon in einem kalten Schweigen
vertrauten seine Lippen dies mir an:
»So, mein Kind,
erprobe auf den Händen du die Last des Lebens,
damit du dich daran gewöhnst,
sie später zu ertragen.«

In jenem Augenblick
ward in mir geboren der Poet.
Ich spürte:
Es träumt in meinem Körper irgendwo ein Kern,
der trägt in seinen Eingeweiden
eine ganz bestimmte Sendung.
Mir kam es vor: Ich werde Herr
über Wälder,
Menschen,
Dinge,

und alles, was ich irgend seh,
ist mein verkörpertes Verlangen.
Seit damals geht mir nach
des Vaters lauterer Vermächtnis:
»So, mein Kind,
erprobe auf den Händen du die Last des Lebens,
damit du dich daran gewöhnst, sie später zu ertragen.“

Und jetzt
hab ich selber eingeholt des Vaters Alter.
Eingeholt -
und keinen Weg gibt es zurück
und nicht nach vorn.
Und wenn ich mein Gesicht betrachte
in einem Spiegel,
strömt aus seinen Wellen mir entgegen
der ferne Vater.
Und bin ich vielleicht er, und meine Jahre
sind nichts als Glieder einer Kette
her von seinem abgetrennten Leben?
Ein Gesicht wie seines,
das an Schnee auf Fensterscheiben denken lässt;
und ein Herz wie seines,
das im nächsten Augenblick zerspringen will,
und auch eine rote Fiedel
nenne ich mein eigen wie der Vater:
Seht, ich reiss die Adern an
und spiel auf ihnen meine Melodie!

Nur - da ist niemand,
um die Knie mir zu umschliessen
und mein Leben abzuwägen,
um davonzutragen
wie ein Wind
meine Sehnsucht-Wolken auf ein klares Ziel -
dorthin,
wo alle Wörter einst zur Ruhe kommen;
wo Tage zueinanderfinden,
von denen keiner je begegnete
dem anderen.

Wie einen Stein umschliess ich mit der Faust
die dreissig Jahre
und ich schleudre sie hinunter in die Tiefe
des kalten Spiegels.

Wilnaer Ghetto August

1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Auferstehung der Toten

Ich suchte den Schofar zum Kommen des Messias
in Büscheln Gras, in ausgebrannten Städten,
um Freunde aufzuwecken. Doch es sprach
gebeinumschlossen meine Seele:
Sieh, hier glüh ich
in dir selbst,
was suchst du mich dort draussen?

Ich riss in grossem,
eingeschmiedet heissem Zorn
aus dem Leib heraus mir meinen Geist
als wär's ein spitzes Horn
von einem lebenden Getier,
und ich begann zu blasen:
Tekija,
Scheworim.
Erwacht zum Leben, frei ist jetzt die Welt.
Lasst euer Nichtsein in den Gräbern liegen
und springt heraus, gesegnet.
Seht, wie rein
sich die Sterne euretwegen wiegen!

Fort schwamm wie ein Fluss
die Erde, Gras und Stein mit ihr,
und Menschenrede drang zu mir:
»Wir wollen nicht, geh fort, denn deine Erde, die ist unrein!«
»Von der Strafe des Geborensseins hat man uns ein für allemal befreit!«
»Uns fehlt nicht deine Zeit,
die blinde, lahme,
fehlen nicht die Sterne,
unser Unlicht schimmert mehr als sie!«
»Die Wirklichkeit sind wir,

du fluchbeladner Traum, vergeh!
Verspielt und ausgespielt ist er, dein Krieg.«

Einer nur, mit einer Stimme, einer nie gehörten,
wie das Blühen eines Waldes, hat
voll Sehnsucht mich gerufen: Rette mich, Bescherter .. .

»Wer bist du, dass ich hören soll auf dein Gebot?«

Und Gräsersprache gab mir Antwort: Gott.
Ich lebte einst in deinen Wörtern.

Moskau
1945

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Schwarze Dornen

Es wachsen Dornen
auf dem Hause meiner Mutter -
des Gestern wahnsinnige, stechend spitze Blicke.
Und ich -
auf ihrem Stechen hab ich mein Zuhause,
ich suche Linderung
in diesen schwarzen Dornen.

Meiner Mutter Geist
hängt noch auf ihnen, fühlen kann ich ihn.
Die schwarzen Dornen sind jetzt meine Psalmen.
Und gegen Abend,
wenn nur der Tau alleine nichts von Tränen weiss,
klettere ich hinauf zu ihnen,
füge mir absichtlich Schmerzen zu,
und meine Lippen, Wolken über Worten,
plappern einen langvertrauten Mond.

Denjenigen,
der diese schwarzen Dornen pflanzte,
bitte ich:
Pflanz mich ein, genau wie sie,

ich will hier leben,
mir ist gut hier, gut.

Ich zieh mich aus.
Beginn zu tanzen,
tanzen,
tanzen,
bis die Dornen blühen von meinem Blut.

Ich will hier leben,
mir ist gut hier, gut.

Wilna
Mai 1945

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Feuerwagen

(In fajer-wogn, 1952)

Hätt ich mich dir nicht zugewandt,
hätt ich geatmet nicht das Glück, die Not,
hätt ich hier nicht gebrannt zusammen mit dem Land,
vulkanisch Land, das sich in Wehen quält,
wär ich, ein Isaak, bestimmt zum Opfertod,
nicht neu geboren worden mit dem Land,
wo jeder Stein zu meinen Vätern zählt -
gesättigt hätte mich nicht das Brot,
mir Wasser nicht den Durst genommen,
bis ich geendet hätte irgendwann, ver'goj't,
und nichts als meine Sehnsucht wäre angekommen ...

1947

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Auf Kains Grab

Es blüht ein Oleander auf Kaïns Grab -
sein Schauderzeichen steht in Blut heim Garten Eden.
Kamele bringen Menschen her auf Pilgerschaft,
und diese schütten all ihr Leid hier aus und beten.

Ich habe mich versteckt im Schatten der Kamele,
und heftig pocht mein Herz, fragt immer wieder:
Warum verneigt die Menge sich vor einem Sünder,
warum sagt man zu Kain Gebete und kniet nieder?

Und wo das Grab des Abel ist, weiss keiner,
Kamele gibt es nicht, die ihre Dienste böten.
Und wüsste man den Ort, man würfe Steine:
»Nichts als ein Feigling war er, liess sich töten.«

1951

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Mein Vater

Mein Vater ist das Treibeis, das auf Flüssen in Sibirien schwimmt,
meine Mutter ist der Scheiterhaufen, der am Ufer der Wilija brennt,
doch beide sind sie hier in mir,
der Scheiterhaufen und das Treibeis.

Mein Kind, hier werden sie noch sein, in mir,
hinter Augenlidern, die mir schon geschlossen sind -
der Scheiterhaufen und das Treibeis.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Das Lächeln von Maidanek

Nicht fester als das Häutchen überm Auge -
die Türe meines Nachbarn.
Nicht fester als die glänzend goldene Taverne,
wo eintritt, wo sich fallen lässt ein müder Tau zum Nächtigen.
Nicht fester als ein Schatten,
der vom Fleisch herabgeschunden -
Warum gelingt es mir kein einzig Mal die Tür zu öffnen,
wo die Tür doch ohnehin von keinem je verschlossen war?

Und er, der mir wie irgend möglich nah,
wie Gift so nah,
warum kann er nicht durch dieselbe Tür hinein zum Nachbarn
und ihm ganz einfach »Guten Morgen!« sagen?
Die Tür ist durchsichtig wie Angst,
die Tür ist nicht verschlossen.

2

Wie weit entfernt ist eine abgelaufene Sekunde?
Um eine einzige Sekunde weiter weg
als jedes Heute oder Morgen.
Mein Nachbar selbst ist eine solche abgelaufene Sekunde,
verdeckt von einer Maske,
dass die Wunde
im Verborgnen bleibt.

3

Es klopft mein Nachbar an die Tür,
als wollt er sagen:
Gesprungen wie ein leerer Kübel auf dem Speicher ist die Erde,
und kaum stösst du sie an ein kleines bisschen fester,
zerfällt sie unter dir zu Staub und Asche
und alle Meere pendeln sich zurück bis in den Himmel
und löschen aus die Scheiterhaufen, die man Sterne nennt.
Kannst du vielleicht mir Flügel leihen,
um fortzufliegen hin zu einem besser abgesicherten Planeten?
Ohne nachzudenken fliehe ich von hier.
Ein Gotterbarmen auf die Erdgeborenen.
Sind denn die Äpfel schuld, dass ich solch einen Höcker trage?

4

Auf dem Schornstein eines Krematoriums im Lande Polen,
barfuss,
mit den Beinen baumelnd
wie zur Kinderzeit,
als er Fische fing im Palmenwedelwasser,

sitzt mein Nachbar.
Hat einen Traum:
Der Haken seiner Angel
hat ihn selbst geködert
mit dem Funkeln eines Wurmes.

Er ist selbst sein eigener Fänger
an der langen
dünnen Angel.
Er ist selber seine eigene Legende.

5
Was tut er denn zum Beispiel auf dem Schornstein,
hat jener doch schon längst aus seinem roten Bauch herausgespieen
meines Nachbarn pergamentne Stadt mit Juden?
Seine Hand hält einen kleinen Spiegel
und spiegelt
wie zur Kinderzeit
einen Sonnenfleck auf seines Grossvaters Gesicht -
ein grünes Lächeln, und auf Alt und Jung zeichnet es Panik,
und lässt nicht träumen und nicht schweigen und nicht reden:
Er spiegelt aus, und spiegelt ein, das Lächeln von Maidanek.

6
Das Lächeln von Maidanek fällt
auf Hochzeiten und auf Beschneidungen.
Auf Opern.
Und Theater.
Hinter die Kulissen.
In die Falten deines Brotes, Salzes,
des gesalzenen Gewissens.

Das grüne Lächeln fällt
auf deine Elegie, deine Ballade,
und auf jedes
Zittern eines Kluges, eines jeden einzelnen.

Das Lächeln fällt
mit keuchendheissem Feuer
in den besten Wein,
oh Burgunder,
oh Tokajer.

Es fällt auf Bahnstationen,
kaum kartierte, und geduckt wie Pilze.

Und auf das gewaltige Gebäude der Nationen,
der Vereinten,
und höher - auf den silberhellen Wanderer
zu den leeren Räumen.

7

Und keiner weiss es, dass in Sommernächten,
in gesalbten,
hochgewölbten,
und in schneeigen, in regnerischen Räumen,
barfuss,
mit den Beinen baumelnd wie zur Kinderzeit,
mein Nachbar sitzt, in Polen und auf einem Schornstein,
die schöne Wirklichkeit betrachtet, die nicht wirklich ist,
und was mein Nachbar tut, ist stets das gleiche:
Seine Hand hält einen kleinen Spiegel. Weiter nichts.

1966

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Die dritte Stille

Zwei Schalen einer Waage habe ich vor Augen.
Auf einer: Meeresstille. Auf der zweiten:
die Wüstenstille. Jemand muss sie wiegen.
Ihr Urgewein wird immer mich begleiten.

Die Zunge geht noch hin und her. Und ungewiss
die Frage: Welche Stille mag wohl schwerer sein?
Lauf nicht davon, mein Herz, bleib einen Augenblick.
Es gibt noch eine dritte Stille. Horch hinein.

Geboren hat sie alles Leben. Ist unsterblich.
Es gibt kein Sandkorn ohne ihren Samen.
Die Scherbenjäger küssen ihre Scherben,
nennen sie Tod, doch das ist nicht ihr Namen.

In Nächten, wenn die Schalen silbern schimmern
von Meer- und Wüstenstille, schläft die Mitte,
die Zunge, ohne Klang und Stimme, und

die dritte Stille spricht im Schlaf. Die dritte.

Eilat, Juni 1966

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Zweig mit letzten Kirschen

Dort, wo meine Heimat nicht mehr ist, nicht meine Mutter,
dort ist meine blaue Heimat, dort ist meine Mutter.

Lebt vielleicht noch jemand, der an meiner Mutter Antlitz denkt?
Vielleicht.

Zwischen Kupferskorpionen will ich gehen und ihn suchen.

Elijahu will ich jenen nennen. Elijahu.
Jenen Auserwählten, der noch an das Antlitz meiner Mutter denkt.

Küssen will ich seine Fülle und ihn bitten: Elijahu,
hier, um meiner Wunden willen, atme aus ihr Antlitz.

Nur für eine Weile. Ist's zu lang - nur eine halbe Weile.
Mit dem Rest von meinen Jahren will ich gerne zahlen.

Wie zu einem Zweig mit letzten Kirschen, eingehüllt in Nebel,
will ich nähertreten und- aus Furcht - nicht näher.

Fragen will ich in der halben Weile: Sag mir, Mutter,
konnte er dir in die Augen sehn, der Schöpfer?

1968

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Beim ersten Regen

Was tun nur mit so viel Erinnerung,

wo sie verbergen,
veradern,
auf dass sie ein Enkel einst findet ... ?
Im Erdball, in seinen Gedärmen?

Regen, Regen,
schneid dir die Adern nicht auf mit der Sonne,
dass nicht vor Schrecken entfliehen die Trauben im Weinberg.

Vielleicht sie hineinlegen in einen Spiegel?
Vielleicht helfen Vögel sie retten?
Vögel, aufstiebende Buchstaben,
nehmt!
Meine Erinnerung - hier, sie ist euer.

Kann sein, dass ein gütiger Vogel
sie irgendwann in eine Hütte hineinsingt
und jemand den Segen dort spricht über singendem Feuer.

1966

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Fragment

Oh Litauen, mein Heimatland, du bist ein Schlangenbiss im Herzen,
gewölbt ist mein Erinnern über deine schwarzen Wälder,
Störche, ähnlich kabbalistischen Symbolen, zieren Uferränder golden
dort, wo deine Tannen rauschen am Wilja-Ufer.
Die Leichenbrenner, sie sind deine feuerhellen Zeugen.

Die Leichenbrenner. Ihre losen Ketten rasseln Tag und Nacht
in meinen Knochen und sie fordern: Schaff uns Recht.
Mit dem Kettenklang zusammen sind auch meine Wörter
eingeschmiedet in ein Kupferlabyrinth von Traum
und sie besitzen nichts an Wahrheit mehr - zum Träumen und Gedeihen.
Erneut erstanden sind in mir die Leichenbrenner aus Ponar.
Gebacken ist mein Brot aus Asche, jeder Laib ein Antlitz.
Die Sonne ist ein Totenlicht für sie und keiner weiss es.
Und während ich spazieren geheim Jerusalemer Regen
erkenne ich in seinem Diamantenspiegel ihre Seelen,

gefärbt in Wunden: Der du lebst, oh Bruder, schaff uns Recht.

Und also bete ich jetzt zum Papier: Sei kalt und felsenhart,
ein Wunder lass geschehen, dass dich meine glühendheissen Silben,
indem sie auf dir wandern, nicht verbrennen.

1950

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Elegisch

Die Toten leben nur in einer andren Gegend,
und ich bin ihre Zeit. Ich sag: Es regnet. Und es regnet.
Ich sage: Schnee. Und fein wie Saiten schneit er.
Sie hören gerne meine Verse, und so les ich weiter.

Ich sage: Tod - den gibt es nicht. Sie klagen. Und ich hör:
Der Tod ist unser Leben, gibt es denn kein Leben mehr?
Ich sage: Wir sind eins, sind unzertrennliche Begleiter.
Sie hören gerne meine Verse, und so les ich weiter.

1978

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Bei Tag ein Begräbnis, bei Nacht ein Konzert,
zu beiden zu gehen, das ist mir beschert.

Beschert ist ein Joch mir auf meinem Genick:
Zwei randvolle Eimer mit Unglück und Glück.

Dass leer ist ein Eimer, das kann durchaus sein,
doch dann will der zweite nicht voll sein allein.

Das Salz, das sich selbst nicht schmeckt, schal wurde, alt,
für sieben Gramm Salz hätt es Schätze bezahlt.

Das Licht auch, es wäre ganz faltig und krank,
wäre da nicht ein Schatten mitunter als Trank.

Bei Tag ein Begräbnis, bei Nacht ein Konzert,
zu beiden zu gehen, das ist mir beschert.

Zu fühlen die Ehe von Erd und Musik:
die randvollen Eimer mit Unglück und Glück.

Zusammen, zusammen, aus beiden ein Bund,
so lenkt sich ein Lichtstrahl und taucht bis zum Grund.

Genauso sind Sense und Ähre vermählt,
genauso der Klang mit dem Geiger, der spielt.

Genauso sind Jetzt und Gewesen verbrüdet,
genau wie die Frau und der Mann sind vergliedert.

1975

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Der Lehm der Zeit ist weich geworden. Schon geht auf der Teig
aus Sonnenuntergang um Sonnenuntergang. Schon bald im Traum
zerspaltet sich ein Sandkorn, um ein Rätsel zu entwirren,
und nur die Eule wehklagt hinter silbrigem Gespinnst.

Die Toten sind längst auferstanden! Sie sind schleunigst
der andren Welt entronnen, ihrer Buckellast,
und treiben Joga, spielen Schach, sind frei und ungezwungen,
sie drängen in die Oper und ergattern Karten.

Denkt jemand noch daran, wer ihm den Leib in Stücke riss?
Zu wackelig und schwach die Zähne, so etwas zu kauen.
Die Toten lieben die abstrakte Kunst und Wortgeplänkel,
statt eines Kainsmals trägt Kains Stirn ein Abelmal.

Und nur ein blinder Seher, bis zum Rand des Abgrundes geschunden,
Prophet seit Urbeginn, der keinen Tod je starb,
-und keiner weiss: rollt er die Finsternis, ist etwa er die Sonne? -

sucht Tiefen ah und Tiefen, um der Opfer Lächeln zu erlösen.

1975-76

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

(Di jidlojz, 1974)

Die Fiedelrose

Aus Tote erweckendem, wärmendem Regen
beginnt sie allmählich zu blühen und sich zu bewegen
(mit der Kindheit zugleich, die mein altes Gedächtnis mir barg),
die Fiedelrose in ihrem schwarzerdigen Sarg.

Die Fiedelrose, die längst ohne Fiedler besteht,
hat niemanden mehr, der sie lobt, der sie schmäht.
Sie spielt ohne Spieler aus Glauben und Freude
zu Ehren der wiedergeborenen Saite.

Der Saite zu Ehren, zu Ehren dem klangvollen Zittern,
einer Biene zu Ehren mitsamt ihrem Honig, dem bitteren,
doch süß ist ihr Stich, ist ein Blühen und Gären
dem wiedergefundenen Schmerze zu Ehren.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Der Erbe des Regens

(Der jojresh fan regn, 1992)

Wildgänse

Stets weniger werden die Toten. Geblieben
ist eine bloss, kohlschwarz verbrannt. Aber sie
ist auch keine Tote. Es schillert ihr Lächeln
(Ein Pinsel, getaucht in den Lichttau der Sonne

frühmorgens, malt so im Geäst einen Apfel:)
lebendig und jung. Mir begegnet, so trifft es,
ein Antlitz, und ungläubig bin ich: Gehört es
doch jener, der kohlschwarz Verbrannten. Wahrscheinlich
war sie es nicht, die da verbrannt, nur die Zeit,
war sie es nicht, die da verbrannt, nur ihr Name.

Es trifft, wo ich wandre, schwebt eine Gestalt.
Da will meine Hand, so als ob eine Hand sie
vom Strudel aus zöge, nicht selber sich retten,
nur die, die nicht da ist. Und während ich wandre,
so trifft es, da schwebt eine zweite Gestalt
als sei sie gefangen im kosmischen Spiegel.
Ich glaub meinen Augen und ruf sie heim Namen.
Sie wendet sich um: ist es wirklich kein Irrtum?
Es trifft, dieser Name ist wirklich der ihre,
und was, wie ich wünsche, geschehn soll, geschieht:

Die kohlschwarz Verbrannte erkennt mich, sie wundert
sich nur, denn auch ich bin verbrannt und ich lebe.
Wir trinken den Wein des Erinnerns - und trinken:
Bald baden wir beide uns in einem Teich, und
es pflügt durch die Wolken ein Zug wilder Gänse.
Und dann, als die Wolken noch aufgepflügt werden:
Ein Regen entflammt Kandelaber im Wasser,
ein Regen entflammt Kandelaber im Blut.
Es rauschen die Wälder darin, keine grünen,
es rauscht von der Eifersucht Farben in ihnen.

1988

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Zu des Vaters Jahrzeit

Schneelicht feldein und feldaus bis zum Vater,
sonnige Tränen, sie tropfen in Schnee bis zum Vater.
Sieben Jahrzehnte, die ich schon durchschreite das Schneelicht,
ankommen soll ich heim Vater beizeiten.

Weint da die Stille im Schnee? Oder spielt, mich zu leiten,

mitten im Schneelicht der Vater auf rötlicher Geige?
Solch eine Fügung, im Schnee zu erspüren:
Näher rückt, näher und näher, die Weite.

Soll ich dem Vater erzählen, woher ich
lebenden Atem mir trage auf Händen? Und werde
Wörter ich finden, um dann seine Stille zu wecken,
dass die erfrorenen Augen er öffnet?

Schneelicht feldein und feldaus. Nicht versäumen
darf ich zu sagen: Dein Sohn ist dein Abbild.
Möglich ist auch, dass mein Vater nicht dort ist:
Aufgewacht lang schon, erweckt von den Toten ...

28. Tishre 5750 / 17. Oktober 1990

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

aus: **Epitaphe**

Meinem Bruder Mojshe zugeeignet

1

Ihr eingeritzten Lettern auf den Wänden
von Totenhäusern, Ghettos und Verliesen,
in allen Sprachen und von tausend Händen,
in allen Farben, die in Menschentränen fließen,
ich habe meinen Namen zwischen euch erkannt
und werd wie eine Melodie euch ewig hören.

Löscht aus die Sterne! Selber flammt und brennt
hoch oben über dieser Welt, statt Sternen!

3

Ein andres Leben hab ich nie versucht,
ob mir sein Grauen lieber wäre.
Und andre Weisheit hab ich nie gesucht,
als selber Pflugschar sein und selber Erde
und aufzupflügen jene Kraft, die einst gewollt,
dass ich nicht ungeboren sei für alle Zeit.
Dank dir, dass du geschenkt mir eine Welt,

dass du mich kennst, ein Gras in deiner Ewigkeit.

7

Ihr Menschen!

Der diese Zeilen eingekratzt,
heisst Ariel Blank,
ein Musikant.

Dort, vergraben
nah der Wand,
liegt versteckt im Futteral der Violine
ein Geschöpf der Welt -
mein Kind.

Ihr Menschen!
Greift zum Spaten,
findet.

Übergebt den Schatz als ein Geschenk
an einen neuen Paganini -
ihm werden die Gebeine meines Kindes
eine Violine sein, eine Zaubervioline.

8

So steht geschrieben auf einem Waggonbrett:

Wer sie später einmal findet, Perlen,
aufgefädelt auf ein blutigrotes Schnürchen Seide,
und auf den Hals zulaufend immer dünner,
wie der Weg des Lebens,
bis sie übergehn in einen Nebel,
nicht mehr wahrzunehmen -,
wer diese Perlen einmal findet,
wissen soll er: Kühl beleuchtet haben sie
das Herz, kaum achtzehnjährig, ungeduldig,
der Pariser Tänzerin Marie.

Jetzt bringt man mich, ich weiss nicht wo, durch Polen,
da werf ich meine Perlen durch das Gitter.

Findet später sie ein junger Mann -
zieren sollen diese Perlen seine Liebste.
Findet später sie ein Mädchen -
tragen soll es sie, denn sie gehören ihm.

Findet später sie ein Greis -
sprechen soll er für die Perlen ein Gebet.

13

Heut oder morgen, -
schon bald kommt der Friede,
vor Sternen und Wein
werden tanzen die Schänken.

Wer denkt dann wohl noch
an den letzten Zigeuner,
an mich, den gefesselten Adler
Alecko?

Denn tot ist mein Mädchen,
mein Pferd ist gefangen,
sein goldenes Eisen,
das hat man gestohlen.
Und niemand kann wissen,
dass du auch, mein Messer,
zerbrochen noch steckst
in den Rippen des Feindes.

Wilnaer Ghetto - Moskau - Lodz
1943-1946

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

from **Epitaphs**

Written on a slat of a railway car:

If some time someone should find pearls
threaded on a blood-red string of silk
which, near the throat, runs all the thinner
like life's own path until it's gone
somewhere in a fog and can't be seen —

If someone should find these pearls
let him know how — cool, aloof — they lit up
the eighteen-year-old, impatient heart

of the Paris dancing girl, Marie.

Now, dragged through unknown Poland—
I'm throwing my pearls through the grate.

If they're found by a young man—
let these pearls adorn his girlfriend.
If they're found by a girl—
let her wear them; they belong to her.
And if they're found by an old man—
let him, for these pearls, recite a prayer.

ABRAHAM SUTZKEVE

vertaling Jacqueline Osherow

What Will Stay Behind

Who will stay behind, and what? A wind.
Blindness from the blind man disappearing.
A token of the sea: a strand of foam.
A cloud stuck in a tree.

Who will stay behind, and what? A single sound
as genesis regrasses its creation.
Like the violin rose that honors just itself.
Seven grasses of that grass do understand.

More than all the stars hence and northward,
that star will stay that sinks into a tear.
Forever in its jug, a drop of wine remains.
What will be left here? God. Not enough for you?

ABRAHAM SUTZKEVER

vertaling Zackary Sholem Berger

<https://www.poetryfoundation.org/poets/abraham-sutzkever#tab-poems>

Poem from a Diary (1974)

Who will last?
And what will last?
A breeze,
a blindman's blindness when he's passed,
sea-sign,
strand of foam,
a cloud caught up on its way home.

Who will last?
And what will last?
A single sound,
creation-grassed,
greening and unbound.
A fiddle rose stands tall.
Seven grasses of the grasses
will understand it all.

More than all the stars
North-strewn down to here,
a star will last
that falls into nothing but a tear.
In its jug a drop of wine stands true.
Who will last?
God will last.
Not enough for you?

Abraham Sutzkever

Translated by Michael Steinlauf (2009)

<http://www.yiddishpoetry.org/postwar/Lid fun togbukh 1974.pdf>

ז

כ'געפֿין אַנשטאַט דײַך אַ צעריסנס דיין העמד

.נעם איך צום האַרצן און דריק עס פֿאַרשעמ

עס ווערן די לעכער פֿון העמד מיינע טעג

און דער זויס פֿונעם העמד ווערט אין האַרץ מיר אַ זעג

.

צערײַס איך פֿון לײַב מײַנע קליידער וואן קריך

.אין דיין אָפֿענעם נאָקעטן העמד ווי אין זיך

,ס'איז מער ניט קיין העמד, ס'איז דיין ליכטיקע הויט

ס'איז דיין קאַלטער, דיין איבערגעבליענער טויט

.

ח

רעדסטו צו מיר

:אַזוי וואָרהאַפֿטיק עכט

,ניטע, מײַן קינד –

,ס'איז אַ זינד, ס'איז אַ זינד

און אונדזער צעטיילונג

נעם אָן פֿאַר גערעכט

.

,אַז דו ביסט פֿאַראַן

,בין איך דאָ סײַ־ווי־סײַ

ווי דער יאָדער אין פֿלויס

פֿאַרמאָגט שוין דעם בוים

און די נעסט און דעם פֿויגל

און אַלץ וואָס דערבײַ

.

ווילנער געטאָ, אָקטאָבער 1942

Abraham Sutzkever

VII.

Instead of you, I find your torn coat
I press it to my heart, bashful and raw.
The holes of your shirt become my days
And the seam of your shirt in my heart like a saw.
I rip the clothes off my body and creep
Into your naked shirt as into myself.
No longer a shirt—your shining skin,
Your cold, your everlasting death.

VIII.

You are talking to me
So palpably bright:
—Don't, my child,
It's a sin, it's a sin!
This is our parting—
Accept it as right.
If you are still here,
Then I exist too,
As the pit in a plum
Bears in it the tree
And the nest and the bird
And everything else too.

Vilna Ghetto, October 1942

Abraham Sutzkever

Vertaling Saul Noam Zaritt

Erfrorene Juden

Hast du gesehen auf Feldern verschneit
erfrorene Juden, gereiht Seit an Seit?

Kein Atemzug. Bläue von Marmorgestein.
Und doch will kein Tod in den Leibern dort sein.

Denn irgendwo funkelt erfroren der Geist,
wie ein goldener Fisch, in der Welle vereist.

Sie reden nicht, schweigen nicht. Denken wie eh.
Auch die Sonne liegt nächtens erfroren im Schnee.

Es liegt auf den rosigen Lippen im Frieren
ein Lächeln, und dennoch, es kann sich nicht rühren.

Ein hungriges Kind bei der Mutter ganz dicht.
Nur seltsam: Zu stillen vermag sie es nicht.

Entblösst liegt, erstarrt seine Fäuste, der Greis
und kann seine Kraft nicht befreien vom Eis.

Zu zahllos ist Tod mir begegnet bisher,
und keinerlei Arten verwundern mich mehr.

Doch mitten im Juli, der Hitze der Gassen,
packt Frost mich als würde mich Irrsinn erfassen.

Die bläulichen Leichen, wo immer ich geh,
erfrorene Juden auf Feldern voll Schnee.

Schon deckt meine Haut eine marmorne Schicht,
allmählich verlöschen das Wort und das Licht.

Und meine Bewegung erfriert wie heim Greis,
der all seine Kraft nicht befrein kann vom Eis.

Moskau
10. Juli 1944

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Frozen Jews

Did you ever see in fields of snow
Frozen Jews, in row upon row?

Breathless they lie, marbled and blue.
Of death in their bodies, no hint and no clue.

Somewhere their spirit is frozen and saved

Like a golden fish in a frozen wave.

Not speaking. Not silent. Just thinking bright.
The sun too lies frozen in snow at night.

On a rosy lip, in the freeze, still glows
A smile — will not move, not budge since it froze.

Near his mother, a baby starving, at rest.
How strange: she cannot give him her breast.

The fist of a naked old man in surprise:
He cannot release his force from the ice.

So far, I have tasted all kinds of death,
None will surprise me, will catch my breath.

But now, overcome in the mid-July heat
By a frost, like madness, right in the street:

They come toward me, blue bones in a row —
Frozen Jews over plains of snow.

My skin is covered with a marble veil.
My words slow down, my light that is frail.

My motions freeze, like the old man's surprise,
Who cannot release his force from the ice.

Moscow, July 10, 1944

Abraham Sutzkever

Ein Wagen Schuhe

Die Räder jagen, jagen,
was tragen sie mir zu.
Es wimmelt auf dem Wagen
von einer Ladung Schuh.

Als käm ein Hochzeitsbaldachin
im abendlichen Glanz,
so rollt der Karren Schuh dahin

wie Menschen, froh heim Tanz.

Ist wirklich Hochzeit heute?
Was täuscht nur meinen Blik?
Das Schuhwerk ruft vertraute
Gestalten mir zurück.

Ich hör die Absätz klappern:
Wohin, wohin, wohin?
Aus alten Wilner Gassen
treibt man uns nach Berlin.

Wer wohl die Schuh getragen ...
Mir läuft durchs Herz ein Riss.
Ihr Schuh, ihr müsst mir sagen:
Wo sind sie, eure Füß?

Die Füß zu den Pantoffeln
mit Knöpfen hell wie Tau.
Mein Blick sucht ohne Hoffen
den Säugling, sucht die Frau.

Und Schühchen, winzig kleine,
warum seh ich kein Kind?
Zieht keine Braut sich, keine,
die Brautschuh an geschwind?

Ich find bei all dem Leder
der Mutter Schuh, die besten,
die trug sie hin und wieder
an Sabbat nur und Festen.

Und wie die Absätz klappern:
Wohin, wohin, wohin?
Aus alten
Wilner Gassen
treibt man uns nach Berlin.

Wilnaer Ghett
1 Januar 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

A wagon of shoes

The wheels they drag and drag on,
What do they bring, and whose?
They bring along a wagon
Filled with throbbing shoes.

The wagon like a khupa
In evening glow, enchants:
The shoes piled up and heaped up,
Like people in a dance.

A holiday, a wedding?
As dazzling as a ball!
The shoes — familiar, spreading,
I recognize them all.

The heels tap with no malice:
Where do they pull us in?
From ancient Vilna alleys,
They drive us to Berlin.

I must not ask you whose,
My heart, it skips a beat:
Tell me the truth, oh, shoes,
Where disappeared the feet?

The feet of pumps so shoddy,
With buttondrops like dew —
Where is the little body?
Where is the woman too?

All children's shoes — but where
Are all the children's feet?
Why does the bride not wear
Her shoes so bright and neat?

'Mid clogs and children's sandals,
My Mama's shoes I see!
On Sabbath, like the candles,
She'd put them on in glee.

The heels tap with no malice:

Where do they pull us in?
From ancient Vilna alleys,
They drive us to Berlin.

Abraham Sutzkever

My every breath is a curse.
Every moment I am more an orphan.
I myself create my orphanhood
With fingers, I shudder to see them
Even in dark of night.

Once, through a cobblestone ghetto street
Clattered a wagon of shoes, still warm from recent feet,
A terrifying
Gift from the exterminators...
And among them, I recognized
My Mama's twisted shoe
With blood-stained lips on its gaping mouth.

— Mama, I run after them, Mama,
Let me be a hostage to your love,
Let me fall on my knees and kiss
The dust on your holy throbbing shoe
And put it on, a tfillin on my head,
When I call out your name!

But then all shoes, woven in my tears,
Looked the same as Mama's.
My stretched-out arm dropped back
As when you want to catch a dream.

Ever since that hour, my mind is a twisted shoe.
And as once upon a time to God, I wail to it
My sick prayer and wait
For new torments.
This poem too is but a howl,
A fever ripped out of its alien body.
No one to listen.
I am alone.
Alone with my thirty years.
In their pit they rot —
Those who once were called

Papa.
Mama.
Child.

Vilna Ghetto, July 30, 1943

Abraham Sutzkever

Execution

Digging a pit as one must, as they say.
I seek in the earth a solace today.

A thrust and a cut — and a worm gives a start:
It trembles below me, breaking my heart.

My spade cuts him through — and a miracle, see:
The worm divided — becomes two, becomes three.

I'm cutting again: they are four, they are five —
Was it I who created all of those lives?

Then the sun breaks through my darkest mood
And new hope makes me proud and firm:

If a worm will never succumb to the cut,

Can you say you are less than a worm?

May 22, 1942

Abraham Sutzkever

XLI

La Muerte de rodillas mana
su sangre blanca que no es sangre.
Se huele a garantía.
Pero y a me quiero reír.

Murmúrase algo por allí. Callan.

Alguien silba valor de lado,
y hasta se contaría en par
veintitrés costillas que se echan d e menos
entre sí, a ambos costados; se contaría
en par también, toda l a fila
de trapecios escoltas.

En tanto, el redoblante policial
(otra vez me quiero reír)
se desquita y nos tunde a palos,
dale y dale,
de membrana a membrana,
tas
con
tas.

César Vallejo

XLI

Geknield doet de Dood vloeien
haar witte bloed dat geen bloed is.
Het ruikt naar vertrouwde zekerheid.
Maar ik wil al lachen.

Daar wordt iets gefluisterd. Ze zwijgen.
Iemand hiernaast fluit zich moed in,
en zelfs zouden als even worden geteld
drieëntwintig ribben die elkaar missen
onder elkaar, langs beide zijden; ook zou
als even worden geteld heel de rij
trapezelijke bewakers.

Ondertussen, de trommelaar van politie
(nog eens wil ik lachen)
neemt wraak en ranselt ons duchtig af,
sla maar e n sla maar,
huid op huid,
aambeeld
tegen
aambeeld.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

XLI

Der Tod verströmt auf Knien
sein weißes Blut, das kein Blut ist.
Es riecht nach Garantie.
Aber schon will ich herauslachen.

Dort wird etwas geflüstert. Sie verstummen.
Jemand pfeift sich Mut nebenan,
und man würde sogar paarweise
dreiundzwanzig Rippen zählen, die sich gegenseitig
vermissen, auf jeder Seite,
paarweise auch die ganze Reihe
von geleitenden Rückenmuskeln zählen.

Währenddessen entschädigt sich
(wieder will ich lachen)
der trommelnde Polizist und verprügelt uns,
Hieb auf Hieb,
von Membrane zu Membrane,
Zas
gegen
Zas.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

Die Lehrerin Mira

In Lumpen gekleidete, elende Massen -
an treibt uns ins Ghetto, durch drangvolle Gassen.
Die Häuser verlassen, ein Abschied auf immer,
Gesichter versteinert, was kommt, das ist schlimmer.

Gekrönt mit Gebetsriemen schreiten die Alten,
sein Kalb fest am Strick will ein Dorfjude halten.
Kaum kann diese Frau einen Sterbenden tragen,

ein anderer zieht Holzscheite auf einem Wagen.

Inmitten von all dem: die Lehrerin Mira,
ein Kind auf dem Arm - eine goldene Lyra.
Ein Kind auf dem Arm, reicht die Hand sie dem zweiten,
begleiten will sie ihre Schüler, begleiten.

Das jüdische Viertel versperrt jetzt ein Tor,
ganz frisch erst gezimmert, noch warm kommt es vor.
Ein Strom sind die Kinder, ins Stauwehr gezwungen -
das Tor tut sich auf, und sie werden verschlungen.

Sie hasten durch Trümmer, in Kälte und Not,
doch Bleistift und Buch sind jetzt Wärme und Brot.
Die Kinder versammeln sich in den Ruinen,
die Lehrerin Mira lernt weiter mit ihnen.

Aus Sholem Alejchem liest sie ihrer Schar, sie strahlen,
die Kinder, und lachen sogar.
Sie flicht blaue Bänder mit ein in die Zöpfe
und zählt: hundertdreissig gesegnete Köpfe.

Die Lehrerin Mira ist früh auf den Beinen
und wartet, und wilt sie begrüßen, die Kleinen.
Sie kommen. Sie zählt. Ach, nicht zählen wär besser!
Die Nacht verriet zwanzig von ihnen ans Messer.

In Miras Gesicht stehen Abendrotflecken,
doch nichts davon dürfen die Kinder entdecken.
Sie beisst sich die Lippe, zeigt Stärke und Glut,
erzählt von Hirsch Leckert, und macht ihnen Mut.

Die Nacht hinterliess nur ein Grau in den Höfen,
und grau wird der Lehrerin Haar Anden Schläfen.
Im Keiler sucht sie nach der Mutter, der blinden -
sie, und siebzehn Kinder, wird niemand mehr finden.

Kaum trocknet das Blut in der Sonne, da stehn
bei Mira die Wände geschmückt voller Grün.
»Es kommt Lehrer Gerstejn zu Gast. Lasst uns singen,
der Chor soll bis über die Tore erklingen.«

‘Schon naht der Frühling’ erklingt. Mittlerweile
verheeren den Grund Bajonette und Beile.
Man zerzt an den Haaren aus Grube und Keller.

‘Schon nahet der Frühling’, erklingt's um so heller.

Für sechzig, verwaist wie sie sind und allein,
muss Mira die Schwester, die Mutter jetzt sein.
»Ein Festtag ist bald, meine Kinder, mein Leben,
wir wollen dazu eine Vorstellung geben!«

Noch vierzig erleben die festliche Stunde,
gekleidet in weiss, eine leuchtende Runde.
Die Bühne ist frisch: eine Sonne, ein Garten,
ein Floss scheint auf jemand, der badet, zu Warten.

Aus Perets, vom »dritten Geschenk« liest man vor,
da brechen die Häscher herein durch das Tor.
Sie treiben zusammen. Am Morgen geblieben
von einhundertdreissig sind Mira und sieben. .

Eh Äxte nicht spalten den Geist ihr, den kühnen,
Ist Mira die Blume, die Kinder sind Bienen.
Ergraut ist die Blume, verwelkt ihre Glieder,
im Morgenrau öffnet die Blüte sich Wieder.

Wilnaer Ghetto
28. Mai 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Teacher Mira

With patches on our bodies, striped and parching,
They chase us in the ghetto, streets are marching,
Our buildings say farewell eternally,
Stone faces walk with us at each decree.

Old people wearing tfillin like black crowns,
A calf walks with a village Jew in tow,
A woman drags a person by the nails,
Another pulls a bunch of wood on rails.

Among them walks a woman, Teacher Mira.
A child is in her arms — a golden lyre.

She clasps another child by his frail hand,
The students walk around her — trusting band.

And as they get to Jew Street, there's a gate,
The wood still warm and raw, they huddle, wait.
And like a sluice for torrents of a flood,
It opens up and swallows in its blood.

They chase us over ruins, no bread, no light,
Bread is a book, a pencil shines so bright.
She gathers all her children on the floor,
Teacher Mira goes on teaching as before.

She reads Sholem Aleichem's tale aloud,
A sparkle in their eyes, they laugh so proud.
She ties blue ribbons in the girls' braids
And counts her treasures: hundred thirty heads.

And Teacher Mira, like the sun, at dawn
Awakes, waits for her children to go on.
They come. She counts. Oh, better not to count!
For overnight, some twenty were cut down.

Her skin, a windowpane in stains of dusk,
Mira must not reveal the darkness thus.
She bites her lip, of courage she will tell:
About Hirsh Lekert, how he fought and fell.

And overnight, gray covered all the town,
And Teacher Mira's hair, her silver crown.
She seeks in cellars for her mother blind,
And seventeen more children she can't find.

When sun dried up the blood, with branches green
She trimmed the orphaned room, so neat and clean:
— Gershteyn the teacher came and we shall sing,
Over the walls, our children's choir will ring.

They sing: 'Not far is spring.' But in the street,
Axes and bayonets smash, crush, and beat.
They drag from cellars, hidings, but the choir
Sings on 'Not far is spring,' sings higher, higher.

They are but sixty, with no sister, mother,
Now Teacher Mira is one and the other.

A holiday approaches, little doves,
We shall prepare a play, a play she loves.

The fête — and only forty children left.
But each in a white shirt, each child bereft.
The stage is fresh, a garden in the sun,
A river you can swim in, you can run.

When Peretz's third gift took all the bows,
The peril has cut down the rickety house.
People were caught by snatchers! Save us, Heaven!
Of a hundred thirty, Mira remains with seven.

Till axes split her mind, she on her knees,
A flower, and her children — buzzing bees.
Gray is the flower, and the time is awesome.
Tomorrow in the dew, again she'll blossom.

Vilna Ghetto, May 10, 1943

Abraham Sutzkever

Ähren

Zwei Jahre hab ich mich geseht nach Ähren,
Ähren, still auf einem heimatlichen Feld,
als ich mich widersetzte in den Zangen,
die mich gefangen
und verstellt
den Weg,
den grünen Weg zu jenen Ähren -
doch nicht die Ähren selber auf dem Feld.

Und als mein Atem aufgeschmolzen jene Zangen -
da hat ein Wind durch meine Adern
gepiffen und gerufen:
»Steh auf, Sohn Adams, reif sind schon die Ähren.
Einer Ähre gleich ist schon dein Leib.«
Und ich bin, wie das Schicksal geht, gegangen
durch verbrannte Städte
hin zu jenem Rufen.

Als ich aber, ein vom Untergang der Sonne Müder,

angekommen bin bei meinem langersehnten Feld -
sieh, da liegen an dem Orte meine Brüder
hingemordet übers ganze Feld.
Und die Ähren, ihre glühendheissen Spitzen,
sind hindurchgewachsen Schicht um Schicht
durch Schädel, Rippen,
und sie steigen höher, höher, höher,
zu der Sonne, die zusammensucht ihr Licht,
als oh die eine Ähre so in Hast die zweite
in ihrem Wuchs zu übertreffen sucht.
Und eine Ähre
hat zu wandern angefangen
durch einen Mund, der seine Zähne bleckt.
Und Ähren, zwei, die kriechend durch ein Schulterblatt gelangen.
Und diese Ähre sucht nach einem Weg, allein,
und einer Hand ist sie vergleichbar, die sich aus der Erde reckt.
Und eine Kornblume aus einem Auge - wie Gewein ...

Und jetzt, was seh ich, ein im Abendschein erglühter?
Ich seh ein Feld mit Ähren, blutig rot.
Eilends näher zu mir kommt ein Schnitter
und schneidet für die Nachkriegszeit das Brot.

Narotscher Wälder September 1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Stalks

Two years I longed for stalks,
Silent stalks in a familiar field.
When I struggled in the vise
That caught me
And blocked
The road,
The green road to those stalks —
But not the stalks in the familiar field.

And when my breath melted the vise —
A wind in my veins
Whistled and called:

— 'Get up, son of man, the stalks are ripe.
Now your own body is like a stalk.'
And as fate walks, so walked I
Through burned cities
To that call.

But when I came, weary, through the sunset,
I reached my longed-for field —
They lay there, my brothers,
Killed over the field.
And the stalks with glowing spears,
Layer upon layer, grew through
The skulls, the ribs,

And climbed higher, higher, higher,
o the sun that gathers back its light,
As if each stalk rushed to overtake
The others.
One stalk
Went wandering
Through a mouth with clenched teeth!
Two stalks crept through shoulders.
And there, a stalk searching for a way —
A hand reaching out of the earth.
And a cornflower through an eye, weeping —

What do I see now in the evening light?
I see a field with stalks, blood red.
And rushing to me closer, comes a mower
And mows the afterwar fresh bread.

Narocz Forest, September 1943

Abraham Sutzkever

The Sewers

We were just ten of us in underground,
Each of the shadows' dreams cut us asunder.
The darkness slashed me with an ancient sword,
With copper vaults, with dark medieval wonder.
Little by little, in each moving shadow
I smelled myself — the part of me I lack.

I tasted of his mind, kneaded myself in him,
My world did not so gloomily wail back.
And as I yearned for Vega and for Sirius —
They flashed before my eyes, bright and mysterious.

And like the pupil of my eye, growing familiar
With all the dark, has nimbly turned it into
White light that window-covered our black lair,
Where the reflections of a thousand splinter
Rivulets waved — so an outlandish force
Has wrestled with the dreadful stench, abhorring,
And finally exchanged it, as forever,
For scent of fresh mown hay on a cool morning,
For scent of Friday nights, of rolls with cream,
That each of us still savored in his dream.

The sewers, channels, pipes are different,
Like highways, roads, and lanes in forests deep.
(We shall discuss it clearly in its place.)
Most times the water is subdued, you creep
Out for a 'stroll.' In raintime, it will rise
With shrieks and whistles like a witch's song,
Flow over through oblique cracks, slits, and holes
Into the 'storm canal,' neck-slim and long,
Roaring under the broadest street, it goes.
Gallop like a horde of buffalos

And thundering down into another stream,
Runs into the Viliya. Brotherly
Accompanied by various side pipes, branching
From under narrow streets that suddenly
Contribute to the flood in time of rain.
The flow brings from all backstreet yards
Eternal filth like an infernal fire,

Strikes on your swooning brow — hard, stinking shards.
At night a smaller stream, mute, barely born,
The pipes — they gurgle soft like organs torn.

And in a pipe where 'Springs of Vingree Street'
Flow all together, sweeping their discards,
And branch out underground as stammering strings,
There in a pipe not wide, three-quarter yards,
Above the junction — hollowed out a moon,
A hole in metal ceiling. Through the hole

You can creep in, without the slightest danger,
Into a cavern, walk erect and bold.
This is our own, dug out and safe Malina.
We dwell here under wings of the Shekhina.

Who are the 'we' that secretly inhabit
The water palaces that may astound?
I'll modestly describe here all the figures.
I'll tell the truth as witnessed underground:
Elul, five thousand seven hundred three.
No Jews in Vilna. The last transports left
Not to return, to sounds of autumn wailing.
The Teacher Gdalye jumped out through a cleft,
Searched for a hiding, slid down to this trench.
Slid down — and fraternized with all the stench.

Next morning — he encountered someone, Folye,
With him his mother, the leaseholder Esther,
And plaited close his further lot with theirs.
The mama, used to dark holes that would nest her,
Crept out of swampy night into the air
And gathered among ruins, empty houses,
Trampled potatoes scattered in the mud
And peas. Her generosity arouses
Our praise for all the presents that she shares.
There is a lot to tell of all her cares.

Meanwhile, there came Arona, refugee
From Hamburg, does not like our Yiddish speech,
He sees the language as the greatest danger,
Caresses his own fate in cotton. Each
A character. The water roared and thundered
(A sign that in the city rain is falling),
And brought, as on a swaying motorcycle
Of waves, a guy out of the blue came calling.
He leaps down from the saddle, like hot news:
'I'm Doctor Lippman! You don't know me, Jews?'

And then they found in a calm, far-off corner,
Where only moon-mice splash and moon-bats hover,
A man enshrouded in his tfillin bands,
His countenance — the face of a cadaver.
His locks slathered with lime. Instead of clothes —
His body wrapped in parchment. The hermit Nathan.
Perhaps an angel pointed out the secret

Where Jews hide in the earth, to show his faith in
His fate. The parchment letters worn outside,
Their meaning is unknown here, far and wide.

Meanwhile did Esther, 'hunting' for some food,
Bring from outside a shining ray of fate,
A girl, chased in a free-for-all domain.
Her name is Debby. Then, under a grate,
Did Deborah discover a blind man.
And later came to our retreat, in fear,
A pregnant woman, escaped from a mass grave
With snow-white hair. We call her Kreyne here,
Her story will be told, but where and when?
And I was number ten. A group of ten.

The city sank. The world is topsy-turvy.
A dozen buried characters remained
Where just a moldy demon lurks in wait.
But right before our lips, hope moved unchained,
An unseen rose ... incessantly it called,
Winking and beckoning with mystery of hues,
Opened a morn in morning. But before you could
Touch with your fingers her delicate dew —
The rose has vanished. It glimmers from afar,
On the far side of death, a shining star.

Abraham Sutzkever

LXXV

Estáis muertos.
Qué extraña manera de estarse muertos. Quien quiera diría
no lo estáis. Pero, en verdad, estáis muertos.

Flotáis nadamente detrás de aquea membrana que, péndula
del zenit al nadir, viene y va de crepúsculo a crepúsculo, vi-
brando ante la sonora caja de una herida que a vosotros no os
duele. Os digo, pues, que la vida está en el espejo, y que vo-
sotros sois el original, la muerte.

Mientras la onda va, mientras la onda viene, cuán impune-
mente se está uno muerto. Sólo cuando las aguas se quebran-
tan en los bordes enfrentados y se doblan y doblan, entonces

os transfiguráis y creyendo morir, percibís la sexta cuerda que ya no es vuestra.

Estáis muertos, no habiendo antes vivido jamás. Quienquiera diría que, no siendo ahora, en otro tiempo fuisteis. Pero, en verdad, vosotros sois los cadáveres de una vida que nunca fue. Triste destino. El no haber sido sino muertos siempre. El ser hoja seca, sin haber sido verde jamás. Orfandad de orfandades.

Y sin embargo, los muertos no son, no pueden ser cadáveres de una vida que todavía no han vivido. Ellos murieron siempre de vida.

Estáis muertos.

César Vallejo

XXV

Jullie zijn dood.

Wat een vreemde manier van dood zijn. Iedereen zou zeggen dat jullie het niet zijn. Maar, waarlijk, jullie zijn dood.

Jullie drijven nietsgewijs achter dit vlies dat, slinger van het zenit naar het nadir, komt en gaat van schemering naar schemering, trillend voor de klankkast van een wonde die jullie geen pijn doet. Ik zeg jullie, dus, dat het leven in de spiegel is, en dat jullie het origineel zijn, de dood.

Zolang de golf gaat, zolang de golf komt, hoe straffeloos blijft men dood. Alleen wanneer de wateren breken op de randen lijnrecht tegenover elkaar en verdubbelen en omslaan, dan veranderen jullie van gedaante en denken te sterven, bemerken jullie de zesde snaar die al niet meer van jullie is.

Jullie zijn dood, voorheen nooit geleefd hebbend. Iedereen zou zeggen dat jullie, vandaag niet zijnde, in een andere tijd waren. Maar, waarlijk, jullie zijn de lijken van een leven dat nooit was. Droevig lot. Het niet geweest zijn dan dood altijd. Het droog blad zijn, zonder ooit groen te zijn geweest. Weesheden van weesheden.

En toch, de doden zijn niet, kunnen geen lijken zijn van een
leven dat ze nog niet hebben geleefd.
Zij stierven altijd van leven.

Jullie zijn dood.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

LXXV

Ihr seid tot.
Welch seltsame Art, tot zu sein. Jeder würde sagen,
ihr seid es nicht. Doch in Wahrheit seid ihr tot.

Ihr treibt nur hinter dieser Membrane, die zwischen Zenit und
Nadir schwankt, geht und kommt von Dämmerung zu Dämme-
rung, bebend vor dem tönenden Gehäuse einer Wunde, die euch
nicht schmerzt. Ich sage euch daher, daß das Leben im Spiegel ist
und daß ihr das Original seid, der Tod.

Während die Welle geht, während die Welle kommt, wie straf-
los ist man da tot? Nur wenn die Gewässer sich an den gegen-
überliegenden Ufern brechen und sich biegen und biegen, ver-
klärt ihr euch und, zu sterben wähnend, gewahrt ihr die sechste
Saite, die euch schon nicht mehr gehört.

Ihr seid tot, ohne vorher je gelebt zu haben. Jeder, wer auch
immer, würde sagen, daß, da ihr nicht jetzt seid, ihr in einer an-
deren Zeit gewesen seid. Doch in Wahrheit seid ihr die Leich-
nahme eines Lebens, das nie gewesen ist. Trauriges Schicksal. Je-
nes, immer nur Tote gewesen zu sein. Jenes, ein trockenes Blatt
zu sein, ohne je grün gewesen zu sein. Verwaisung von Verwai-
sungen.

Und dennoch sind die Toten nicht, können nicht, Leichname
eines Lebens sein, das sie noch nicht gelebt haben.
Sie starben immer am Leben.

Ihr seid tot.

César Vallejo

Vertaling Hans Magnus Enzensberger

Tsofn-shtern

Tsofn-shtern, shpanst mit mir in ejnem,
ch'bin dajn shnejmentsh in a klejd fun hojt.
Far majn kelt tselojfn zich di shchejnim,
blojz berjozes blajbn lebn plojt.
Tsofn-shtern, bizn tojt getrajer,
wifl mildkejt wekstu un dermonst!
Ale zumer shnejt ojf mir a fajer,
ale winter glinstu mir un glanst.
Zol di nit-fargangene dermonung,
tsu dajn bloen shmejchl zajn gewendt.
Zoln ot di klangen, zol di monung,
blajbn iber mir a monument.

1936

Abraham Sutzkever

Nordstern

Nordstern, gehst im gleichen Schritt mit mir,
ich bin dein Schneemann im Gewand aus Haut.
Meine Kälte fliehen alle ringsumher,
nur die Birken stehen noch am Zaune aufgereiht.
Nordstern, du bis in den Tod getreuer,
wie viel Sanftheit du in mir erwecken kannst!
Jeden Sommer schneit auf mich ein Feuer,
jeden Winter glüht auf mich dein Glanz.
Bleibe die Erinnerung, die nie vergangen,
deinem blauen Lächeln zugewandt.
Habe dieses Klingen hier und dies Gemahnen
über mir als Monument Bestand.

1936

Abraham Sutzkever

Die Ghetto-Tore

1

Eine lange Hand aus Feuer hat
die Ghetto-Tore aufgerissen.

Der Tag, ein blinder Bettler, steht
beim Eck
der alten Mauer,
in seinen Fäusten weinen ein paar Groschen.

Einen Stoss versetzen möchte er da,
erschüttern diese alten Tore,
wie Samson in Gefangenschaft
die Marmorkolonnaden,
und fallen dort, zusammen mit dem Ghetto.

(Oh ihr Tore - jammervolle Monde,
über welche nun Gedankenfinger streichen!)

Dies ist das Messer Wahrheit.
Von grünen Dächern
fliegen Sterne auf
-Kinder, heimatlos -
und hören,
wie lautlos fiebert eine Generation,
eine aus Kämpfern, Sängern und Verbrechern.

Dies ist das Messer Wahrheit.
In zerbrochenen Fensterscheiben
sieht die Sonne rot aus wie ein Fliegenpilz.
Ein Blatt im Herbst ist jedes Antlitz,
wie Ketten jeder Klang,
und die Unruh windet sich hinauf wie eine Schlange
über
Haus,
und Tor,
-und
hoch empor.

2

Ein Leierkastendreher, wie ein Purim-Narr,
lärmte auf seinem siechen Instrument,
und ein scheeler gelber Papagei
hüpfte auf seiner Knochenhand.
Der Mann ist auch noch Sänger,
und lässt unablässig tönen
die Art Gesang, die wie ein Blitz trifft in das Ohr:
»Sieben Brüder hat man totgeschlagen im Pogrom,
der achte fiel beim Tor.«
Kleine Kinder rühren
den verstaubten Leierkasten an,
und jener, der die Melodien dreht,
und die Kinder, blau und nackt,
zusammen mit dem Papagei
und einem kleinen Wasserträger,
der sein Gebet trägt in dem lecken Kübel,
sie allesamt verknüpfen sich
zu einem Rund,
und jeder ist des andren Spiegel.

3

Doch manchmal geschieht es: Im Ghetto, im ganzen,
beginnen die Fenster im Spätlicht zu tanzen.

Als sei dort ein Bächlein zu Goldstaub verklungen,
durchströmen die Gassen blauäugige Jungen.

In Hemdsärmeln, Fäuste geballt, die Getreuen:
»Wir wollen das Volk aus dem Ghetto befreien!«

Es donnert ihr Echo auf Hausdächer nieder,
die Stadttore mustern sich, wieder und wieder.

Ein Blitz und ein Blenden. Es heben sich Blicke,
es wölben sich Klänge als leuchtende Brücke.

Die Gassen, geduckt, wo nur Grau sich an Grau reiht,
erschauen das Blut von der Liebe und Freiheit.

Ein Blitz und ein Blenden. Und fort sind die Jungen.
Die goldne Vision, sie ist wieder verschwunden.

4

Abend. Blau dämmernd das Ghetto.
Der Tagesglut Farben zerflirren.

Es zeigt sich im Shulhoj der Gaon,
er tritt vor die kupfernen Türen.

Ein Mädchen liest, sitzt auf der Schwelle
und atmet die Schrift aus dem Buch ein
und träumt von der vornehmsten Freude,
von Brot, einem Kleid und von Schuhen.

Jetzt werden die Schatten noch tiefer.
Die Sonne fliegt fort wie ein Pfau.
Ein Junge zückt plötzlich ein Messer,
es blitzt aus dem Stiefelschaft auf.

Jetzt käme recht passend der Mond auch.
Ah, schau nur, da lugt er hervor.
Gleich einer zerschossenen Fahne
erhebt er sich hinter dem Tor. juni

1936

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Krieg

Dieselbe Asche wird uns alles überdecken:
die Tulpe - dieses Wachslight, das im Winde flackert,
die Schwalbe hoch im Plug und krank von zu viel Wolken,
das Kind, das seinen Ball wirft in die Ewigkeit.

Und bleiben wird nur einer, ein Poet,
ein wilder Shakespeare, der voll Kraft und Eigensinn Gesang ertönen lässt:
»Mein Geist, mein Ariel, bring mir das neue Schicksal, das mein
Blut verlangt,
und spei sie aus, zurück, de toten Städte!“

1939

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

War

The same ashes will cover all of us:
The tulip — a wax candle flickering in the wind,
The swallow in its flight, sick of too many clouds,
The child who throws his ball into eternity —

And only one will remain, a poet —
A mad Shakespeare, who will sing a song, where might and wit is:
— My spirit Ariel, bring here the new fate,
And spit back the dead cities!

1939

Abraham Sutzkever

LA VIOLENCIA DE LAS HORAS

Todos han muerto.

Murió doña Antonia, la ronca, que hacía pan barato en el burgo.

Murió el cura Santiago, a quien placía le saludasen los jóvenes y las mozas, respondiéndoles a todos, indistintamente: «Buenos días, José! Buenos días, María!»

Murió aquella joven rubia, Carlota, dejando un hijito de meses, que luego también murió a los ocho días de la madre.

Murió mi tía Albina, que solía cantar tiempos y modos de heredad, en tanto cosía en los corredores, para Isidora, la criada de oficio, la honrosísima mujer.

Murió un viejo tuerto, su nombre no recuerdo, pero dormía al sol de la mañana, sentado ante la puerta del hojalatero de la esquina.

Murió Rayo, el perro de mi altura, herido de un balazo de no se sabe quién.

Murió Lucas, mi cuñado en la paz de las cinturas, de quien me acuerdo cuando llueve y no hay nadie en mi experiencia.

Murió en mi revólver mi madre, en mi puño mi hermana y mi hermano en mi víscera sangrienta, los tres ligados por un género triste de tristeza, en el mes de agosto de años sucesivos.

Murió el músico Méndez, alto y muy borracho, que solfeaba en su clarinete tocatas melancólicas, a cuyo articulado se dormían las gallinas de mi barrio, mucho antes de que el sol se fuese.

Murió mi eternidad y estoy velándola.

César Vallejo

Die Gewalt der Stunden

Alle sind gestorben.

Es starb Doña Antonia, die heisere, die im Dorf billiges Brot buk.

Es starb der Priester Santiago, der sich gerne von den jungen Männern und jungen Mädchen begrüßen ließ und allen unterschiedlos antwortete: «Guten Tag, José! Guten Tag, María!»

Es starb jene junge Blondine, Carlota, die ein Söhnchen von wenigen Monaten hinterließ, das auch gleich darauf, acht Tage nach der Mutter, starb.

Es starb meine Tante Albina, die immer von alten Zeiten und Sitten sang, während sie in den Hausfluren für Isidora nähte, das langjährige Hausmädchen, die ehrenwerte Person.

Es starb ein einäugiger Alter, an seinen Namen erinnere ich mich nicht, aber er schlief in der Morgensonne, während er vor der Tür des Blechschmieds an der Ecke saß.

Es starb Rayo, der Hund, so groß wie ich, von einem Blindgänger getroffen.

Es starb Lucas, mein Schwager, im Frieden der Lenden, an den ich mich erinnere, wenn es regnet und niemand ist in meiner Erfahrung.

Es starb in meinem Revolver meine Mutter, in meiner Faust

meine Schwester und mein Bruder in meinen blutigen Eingeweiden, die drei vereint in einer traurigen Art der Traurigkeit, im Monat August nachfolgender Jahre.

Es starb der Musiker Méndez, hochgewachsen und schwer trunksüchtig, der auf seiner Klarinette schwermütige Tokkaten übte, von deren Wohlklang die Hühner meines Stadtviertels einschliefen, lange bevor die Sonne unterging.

Es starb meine Ewigkeit, und ich halte Totenwache über sie.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

Das graue Feuer

Wer erschafft das Grau in deinem Haar?
Du weisst es nicht, mein Bruder?
Zwischen Erd und Himmel hängt ein Spinnrad,
auf dem Spinnrad hängt das graue Feuer,
neben ihm, auf einer Wolke,
sitzt dein eigenes Skelett,
dem ist nur dein Sterben teuer,
und das spinnt dir für dein Haar
das graue Feuer.

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

The Silver Key

The footsteps on the stars, above our attic,
You think they're human?
An unearthly creature from the stars
Seeks us, human berries in an attic forest.
Strike a match and you'll see:
Over there, it devoured a whole shingle...

My neighbor in the attic strikes a match —

Tshhh, tshhh —
A yellow spot reveals the fog.
Goes out, the wood untouched by fire —
No more oxygen,
No life.

Armored in spiderweb, the child who had
Brought life to yellow darkness
With his crying —
Succumbed
To long fingers on his throat,
Fingers of all of us, all of us,
And more than all of us, of God Himself.
With a piece of glass, the young mother caresses her veins.
A moon-dwarf forged in glass —
Slaughtered.

The man who struck a match
Coos like a dove:
—No death outside.
Death has snuck in inside, among us,
Let us leave him behind in the attic
And flee!

And he runs first to a corner,
Opens a rooftile and, raving, falls back:
—Jews, we're on fire!
Hide your hair in your pockets!
Hide your hearts, the attic is on fire!!!

A column of purple soot breathes through the crack,
Stains the attic-faces, feathery as owls,
Won't let them flee.
The end.

Only the sly spider, like a centipede diamond,
Swings on a column of soot
Undisturbed,
Shakes his head in farewell —
Disappears.

A little Jew unfolds seven rags,
Pulls out a herring
And draws it like a knife across his throat.
Someone sings:

—Let us all, all together
Greet our fiery guest!
A boy, Tsalke, cries:
I've never kissed a girl in my life.

Suddenly, from out of the bodies, a girl unfolds
Blooming like a cherry tree in spring,
Her voice — Goldsound
Of a bird meeting its mother:
—Jews, I have a key
To save us all — — —

Madness like a shadow
Separates from brains.
Eyes — oozing poison —
Blue amazement reigns.
The dead child too,
By curiosity inspired,
Senses the wonderful tidings
Of the girl messiah.

And the shining figure says:
—Yes, yes, I have a key
Of silver. A white clad old man
Gave it to me and said:
Gather the Jews in the attic and flee —
Fast, faster, to Castle Mountain,
To the palace built ages ago
By Prince Gediminas.
The key is to the palace,
And no one, no one
Will find you in its bowels.

The crowd is excited:
—Holy girl!
They kiss each other.
Like a fox, Tsalke
Cuddles up to her knees:
—My dear, who are you?
And the little Jew who just now slaughtered himself
With a herring,
If it's a holiday, let's have a holiday!
But the man who lit the match
Breaks the spell:
—Could you be so kind as to show us the key?

The girl trembles:
— Yes, of course,
Right away, just a moment — — —
Seeks it in her garment,
Near her heart,
In her stockings.

— Mamele,
Just now the old man gave it to me!

— What old man?
What was his name? How did he seem?

— Oh dear, the key remained
In his hand,
In my dream — — —

1949

Abraham Sutzkever

LA BELLA MUERTE

¿Y si la muerte no fuera tan fría,
ni tan negra la eternidad?
Si más bien fuera un nuevo día
con una tibia claridad.

Si fuera cosa de la vida,
la difícil oscuridad.
¿Y si la sombra redimida,
fuera la luz del más allá?

Si el temor de la muerte fuera
una incapacidad de amor,
creyendo que nuestra frontera
es el cese del corazón.

Y si las manos que deshacen
nuestra atadura corporal,
nos dieran venturoso pase
hacia un sedante despertar.

Julio Barrenechea

DE MOOIE DOOD

Wat als de dood niet zo koud was,
noch de eeuwigheid zo zwart?
Wat als het in plaats daarvan een nieuwe dag was
met een warme helderheid?

Wat als het een deel van het leven was,
de moeilijke duisternis?
Wat als de verlore schaduw
het licht van het hiernamaals was?

Wat als de angst voor de dood
een onvermogen tot liefde was,
in de overtuiging dat onze grens
de beëindiging van het hart is?

Wat als de handen die
onze lichamelijke banden losmaken ons een gelukkige overgang
naar een rustgevend ontwaken schonken?

Julio Barrenechea

A LA MUERTA

Vienes y vas ligero como el mar,
cuerpo nunca dichoso,
sombra feliz que escapabas como el aire
que sostiene a los pájaros casi entero de pluma.

Dichoso corazón encendido en esta noche de invierno,
en este generoso alto espacio en el que tienes alas,
en el que labios largos casi tocan opuestos horizontes
como larga sonrisa o súbita ave inmensa.

Vienes y vas como el manto sutil,
como el recuerdo de la noche que escapa,
como el rumor del día que ahora nace

aquí entre mis dos labios o en mis dientes.

Tu generoso cuerpo, agua rugiente,
agua que cae como cascada joven,
agua que es tan sencillo beber de madrugada
cuando en las manos vivas se sienten todas las estrellas.

Peinar así la espuma o la sombra,
peinar —no— la gozosa presencia,
el margen de delirio en el alba,
el rumor de tu vida que respira.

Amar, amar, ¿quién no ama si ha nacido?,
¿quién ignora que el corazón tiene bordes,
tiene forma, es tangible a las manos,
a los besos recónditos cuando nunca se llora?

Tu generoso cuerpo que me enlaza,
liana joven o luz creciente,
aguda teñida del naciente confín,
beso que llega con su nombre de beso.

Tu generoso cuerpo que no huye,
que permanece quieto tendido como la sombra,
como esa mirada humilde de una carne
que casi toda es párpado vencido.

Todo es alfombra o césped, o el amor o el castigo.
Amarte así como el suelo casi verde
que dulcemente curva un viento cálido,
viento con forma de este pecho
que sobre ti respira cuando lloro.

Vicente Aleixandre

AAN DE DOOD

Je komt en gaat, licht als de zee,
een lichaam nooit gelukkig,
een gelukkige schaduw die ontsnapt als de lucht
die vogels bijna volledig in veren draagt.

Gezegend hart in vuur en vlam op deze winternacht,

in deze royale, hoge ruimte waar je vleugels hebt,
waar lange lippen bijna de horizonten raken
als een lange glimlach of een plotselinge, immense vogel.

Je komt en gaat als de subtiele mantel,
als de herinnering aan de nacht die ontsnapt,
als het gemurmel van de dag dat nu geboren wordt
hier tussen mijn twee lippen of in mijn tanden.

Je royale lichaam, brullend water,
water dat valt als een jonge waterval,
water dat zo gemakkelijk te drinken is bij zonsopgang
wanneer alle sterren in levende handen worden gevoeld.

Zo het schuim of de schaduw kammen,
nee, de vreugdevolle aanwezigheid kammen,
de rand van delirium bij zonsopgang,
het gemurmel van je leven dat ademt.

Liefhebben, liefhebben, wie houdt er niet van als ze geboren zijn?
Wie weet niet dat het hart randen heeft,
een vorm heeft, tastbaar is voor de handen,
voor verborgen kussen wanneer er nooit tranen vloeien?

Je genereuze lichaam dat me omstrengelt,
jonge wijnstok of groeiend licht,
scherp getint met de ontluikende horizon,
een kus die arriveert met zijn naam kus.

Je genereuze lichaam dat niet vlucht,
dat stil blijft, uitgestrekt als een schaduw,
als die nederige blik van vlees
die bijna volledig een verslagen ooglid is.

Alles is tapijt of gras, liefde of straf.

Om van je te houden als de bijna groene grond
die een warme wind zachtjes buigt,
een wind gevormd als deze borst
die op je ademt wanneer ik huil.

Vicente Aleixandre

A LA MUERTE

A Alfonsina Storni

I

Muerte,
fatal término, ausencia por siempre.
Sólo el campo yermo que nos recibe,
de su tierra, nuevo abono.

Nunca más la fragancia de la brizna de hierba
ni el arder de encendidos leños;
tampoco la fina llovizna de la ola rompiente
en el rostro de frescura ávido.

II

«Era nuestra madre», dirán después los hijos
con ternura en los ojos.
El dolor de la ausencia, olvidados objetos
mañana joyas auténticas.
«Ella decía...», repetirán las frases
antes molestas
a causa de desgano
o ansias de silencio
o sueños de libertad.
Sílabas musicales enhebrarán palabras en recuerdos imperiosos,
desesperación de volver a vivir en el tiempo...
Tarda respuesta a un canto de amor.
«¿Recuerdas aquel gesto?
»¿Y su sonrisa triste?
»¿Y su pensamiento fijo en nosotros?
»¿Sus manos, suavidad de alas rozando nuestros rostros?
»¿El paso quedo junto a nuestro lecho en la alta noche
y el murmullo de plegaria para encomendarnos a Dios?»

III

Poco a poco el ausente
más lejos cada vez en el recuerdo
—que alguien siempre lo reemplaza—;
sus cosas van perdiendo la fragancia que de él se desprendía,
impregnándolas;
la manera de inclinarlas no es la misma

y en el tiempo
va cambiándose de sitio.
Cada día su nombre acude menos al labio.
Las lágrimas en manantial ya no brotan;
tan sólo de a una
que se enjuga furtiva.
Hasta que todas secan
agotada la fuente de dolor.
Un velo cubre entonces la imagen en la retina,
la maleza oculta la antes nítida figura en todo paisaje,
visten los ambientes colores de seres distintos
que distraen,
va el alma tras vivencias nuevas.
Y un día
se llora el olvido.

(Tú, Muerte tan temida,
sólo eres un pretexto:
el olvido es más cruel que tu guadaña).

Marilina Rébora

AAN DE DOOD

Aan Alfonsina Storni

I

Dood,
fataal einde, eeuwige afwezigheid.

Alleen het dorre veld dat ons ontvangt,
uit zijn aarde, nieuwe meststof.

Nooit meer de geur van een grassprietje
noch het branden van gloeiende houtblokken;

noch de fijne mist van de brekende golf
op het gezicht dat verlangt naar frisheid.

II

"Zij was onze moeder," zullen de kinderen later zeggen

met tederheid in hun ogen.
De pijn van afwezigheid, vergeten voorwerpen,
morgen authentieke juwelen.
"Ze zei altijd..." zullen ze de zinnen herhalen
ooit hinderlijk
vanwege vermoeidheid
of verlangen naar stilte
of dromen van vrijheid.

Muzikale lettergrepen zullen woorden aaneenrijgen tot gebiedende
herinneringen,
wanhoop aan het herbeleven van die tijd...
Een laat antwoord op een liefdeslied.

Herinner je je dat gebaar nog?
En zijn droevige glimlach?
En zijn gedachten die op ons gericht waren?
Zijn handen, zacht als vleugels, die onze gezichten streelden?
Zijn stille voetstappen naast ons bed in het holst van de nacht
en het gemompel van een gebed om ons aan God toe te vertrouwen?

III

Langzaam maar zeker vervaagt de afwezige
steeds verder in de herinnering
—want er komt altijd wel iemand in zijn plaats—;
zijn bezittingen verliezen de geur die ooit van hem uitging en
ze doordrong;
de manier waarop hij ze neerlegt is niet meer hetzelfde
en na verloop van tijd
verplaatst hij ze.

Elke dag komt zijn naam minder aan mijn lippen.
De tranen stromen niet meer als een bron;
slechts één enkele
wordt heimelijk weggeveegd.

Tot ze allemaal opdrogen, de bron van verdriet uitgeput.

Een sluier bedekt dan het beeld op het netvlies,
het struikgewas verbergt de ooit heldere figuur in elk landschap,
de omgeving is gekleed in de kleuren van verschillende wezens
die afleiden,
de ziel gaat op zoek naar nieuwe ervaringen.

En op een dag
huilt men om de vergetelheid.
(Jij, zo gevreesde Dood,
jij bent slechts een voorwendsel:
de vergetelheid is wreder dan je zeis).

Marilina Rébora

A LA MUERTE

En vano, cruda muerte,
En mí tu zaña apuras:
Si están mis manos puras
¿Qué mal podré temer?

La llama que a mi mente
Dio un día el alto cielo
No esperes en el suelo
Tirana oscurecer.

El présago sonido
Que exhalas de tu boca
Espante al que provoca
La lid de maldición.

Espante al que su patria
Sujeta a vil coyunda,
Y en crímenes se inunda
De atroz recordación.

Espante al que seduce
La cándida belleza,
Y en llanto e impureza
La mira sin horror.

Espante al que a su hermano
Conduce en cautiverio,
O lleva el adulterio
Al lecho del amor.

Si yo de paz proclamo
Las leyes a porfía,
Si odié la tiranía

Y al hombre desleal:

Si miro un nuevo hermano
De Dios en cada hechura:
Si en mí la desventura
Consuelo halló vital.

¿Por qué, sangrienta muerte,
Tu zaña me persigue?
¿El que inocente vive
Qué mal podrá temer?

La llama que a mi mente
Dio un día el alto cielo
No esperes en el suelo
Tirana oscurecer.

Marzo de 1840.

Adolfo Berro

TOT DE DOOD

Vergeefs, wrede dood,
U brengt uw wreedheid over mij:
Als mijn handen zuiver zijn,
Welk kwaad kan ik vrezen?

De vlam die de hoge hemelen ooit aan mijn geest gaven,
Verwacht niet dat hij op aarde gedooft zal worden,
Tiran.

Het onheilspellende geluid dat u uit uw mond blaast,
Maak hem bang die
de strijd der vloeken uitlokt.

Maak hem bang die zijn vaderland onderwerpt
aan verachtelijke slavernij,
en overspoeld wordt met misdaden
van een gruwelijke herinnering.

Maak hem bang die verleid wordt door
oprechte schoonheid,

en er in tranen en onreinheid zonder afschuw naar kijkt.

Maak hem bang die zijn broeder
in gevangenschap leidt,
of overspel
naar het bed van de liefde brengt.

Als ik vrede verkondig,
de wetten met strijd,
als ik tirannie haatte
en de ontrouwe mens:

als ik een nieuwe broeder
van God zie in elke schepping:
als in mij het ongeluk
levendige troost vond.

Waarom, bloedige dood,
achtervolgt jouw wrok mij?
Hij die onschuldig leeft,
welk kwaad kan hij vrezen?

De vlam die de hoge hemel
ooit aan mijn geest gaf,
verwacht niet dat hij op aarde
tiranniek wordt gedoofd.

Maart 1840.

Adolfo Berro

A LA MUERTE

Seres queridos te miré sañuda
arrebatairme, y te juzgué implacable
como la desventura, inexorable
como el dolor y cruel como la duda...

Mas hoy que a mí te acercas, fría, muda,
sin odio y sin amor, ni hosca ni afable,
en ti la majestad de lo insondable
y lo eterno mi espíritu saluda.

Y yo, sin la impaciencia del suicida,
ni el pavor del feliz, ni el miedo inerte
del criminal, aguardo tu venida;

que igual a la de todos es mi suerte:
cuando nada se espera de la vida,
algo debe esperarse de la muerte.

Guillermo Blest Gana

AAN DE DODEN

Mijn geliefden, ik zag jullie wreed
me wegrukken, en ik oordeelde jullie onverbiddelijk
als ongeluk, onverbiddelijk
als pijn, en wreed als twijfel...

Maar vandaag, terwijl jullie mij naderen, koud, stil,
zonder haat of liefde, noch nors noch zachtmoedig,
begroet mijn geest in jullie de majesteit van het onpeilbare
en het eeuwige.

En ik, zonder het ongeduld van de suïcidale,
noch de angst van de gelukkige, noch de inerte angst
van de misdadiger, wacht op jullie komst;

want mijn lot is hetzelfde als dat van iedereen:
wanneer er niets van het leven verwacht wordt,
moet er iets van de dood verwacht worden.

Guillermo Blest Gana

Unter dayne vayse shtern
Shtrek tsu mir dayn vayse hant
Mayne verter zaynen ttern
viln ruen in dayn hant
Ze, es tunklt zeyer finkl
In mayn kelerdikn blik
Un ikh hob gornit kayn vinkl
Zey tsu shenken dir tsurik

Un ikh vil dokh, got getrayer
Dir fartroyen mayn farmg
Vayl es mogt in mir a fayer
Un in fayer mayne teg
Nor in kelern un lekher
Veynt di merderishe ru
Loyf ikh hekher, iber dekher
Un ikh zukh, vu bistu, vu?

Nemen yogn mikh meshune
Trep un hoyfn mit gevoy
Heng ikh a geplatste strune
Un ikh zing tsu dir azoy
Unter dayne vayse shtern
Shtrek tsu mir dayn vayse hant
Mayne verter zaynen tren
viln ruen in dayn hant
Ze, es tunklt zeyer finkl
In mayn kelerdikn blik
Un ikh hob gornit kayn vinkl
Zey tsu shenken dir tsurik

Abraham Sutzkever

Unter deinen weissen Sternen

Unter deinen weissen Sternen
reich mir deine weisse Hand.
Meine Wörter sind wie Tränen,
wollen ruhn in deiner Hand.

Sieh, schon matter wird ihr Funkeln
mir in meinem Kellerblick.
Bleibe mir auch nur ein Winkel,
schenkte ich sie dir zurück.

Dir was mein ist, Gott getreuer,
will ich anvertraun im Leid,
denn es mahnt in mir ein Feuer
und im Feuer - meine Zeit.

Doch in Kellern und in Löchern
weint die mörderische Ruh.

Und ich lauf hoch über Dächern,
ruf »Wo bist du?«, immerzu.

Hetzen mich, verwirrt im Heute,
Treppen, Höfe, voll mit Klagen,
häng ich als zerrissne Saite
und sing dennoch ohne Zagen:

Unter deinen weissen Sternen
reich mir deine weisse Hand.
Meine Wörter sind wie Tränen,
wollen ruhn in deiner Hand.

Wilnaer Ghetto
1943

Abraham Sutzkever

Übersetzung Peter Comans

Under your white stars
give me your white hand
my words turn into tears,
receive them in your hand.
When it becomes night
let the stars light up the dept of my glance
so I find quiet in the darkness,
allow you to weep again.

Only you hear what I ask,
only you know my pain.
Look at this fire, this I carry
and it burns in my heart.
In the cellars, in the dungeons
the freedom is in the death.
On the houses, on the roofs
I shout: "Where are You, God?"

Restless I look for You,
chased by death.
Only for this song I allow me a pause,
and I sing for You, oh God.
Under your white stars

give me your white hand
my words turn into tears,
receive them in your hand.
When it becomes night
let the stars light up the dept of my glance
so I find quiet in the darkness,
allow you to weep again.

Abraham Sutzkever

Am I the last poet left singing in Europe?
Am I making song now for corpses and crows?
I'm drowning in fire, in gunk, in the swamps,
Imprisoned by yellow patched hours as they close.

I bite at my hours with the teeth of a beast
By a mother's tear strengthened. Through teardrops I see
The heart of a million rise forth from the bones
Of long-buried brothers in gallop toward me.

And I am that heart of a million, one chosen
To guard the songs they left behind as they fell,
And God, whose estates Man has put to the torch,
Goes hidden in me as the sun in a well.

Be open, my heart! Know that your hallowed hours
Shall bloom in posterity's mind. Check their fear,
And lend all your strength unto their mighty will.
Become in your sorrow their herald, their seer.

Make song from down under, make song from the swamps
As long as a mother's tear lives, let the breeze
Bear your voice to the ear of your bone-buried brethren
To the ghetto in flames, to your folk overseas.

Written in the Vilnius Ghetto, June 1943

Abraham Sutzkever

Translated by A.Z. Foreman

Ever Since My Pious Mother Ate Earth on Yom Kippur...

Ever since my pious mother ate earth on Yom Kippur,
ate dark earth on Yom Kippur, mixed with fire,
I, a living man, must eat dark earth on Yom Kippur,
and be, myself, a memorial candle made of her fire.

The masts sink mercilessly down from the sun as it sets,
like a bird, a star skips over to a second distant star,
but since my mother eats earth on Yom Kippur and does not fast,
ever since I must eat earth on Yom Kippur, year after year.

A swarm of locusts has allowed no more on my lips
than two stalks of syllables from a singular word: mother.
My lips swim separated from my life-and-limb
to the kingdom where once my pious mother used to fast.

The silence between us grows ever stiller. Silent all the way down.
And she who eats earth on Yom Kippur hears her son's thoughts
and says a prayer, that her prayer should shield him
when the memorial candle begins to flicker out.

Abraham Sutzkever

Vertaling Maia Evrona

Pequeño responso a un héroe de la República

Un libro quedó al borde de su cintura muerta,
un libro retoñaba de su cadáver muerto.
Se llevaron al héroe,
y corpórea y aciaga entró su boca en nuestro aliento;
sudamos todos, el ombligo a cuestras;
caminantes las lunas nos seguían;
también sudaba de tristeza el muerto.

Y un libro, en la batalla de Toledo,
un libro, atrás un libro, arriba un libro, retoñaba
del cadáver.

Poesía del pómulo morado, entre el decirlo
y el callarlo,
poesía en la carta moral que acompañara

a su corazón.

Quedóse el libro y nada más, que no hay
insectos en la tumba,
y quedó al borde de su manga el aire remojándose
y haciéndose gaseoso, infinito.

Todos sudamos, el ombligo a cuestras,
también sudaba de tristeza el muerto
y un libro, yo lo vi sentidamente,
un libro, atrás un libro, arriba un libro
retoñó del cadáver exabrupto.

César Vallejo

IX

KORTE RESPONSORIE VOOR EEN HELD VAN DE REPUBLIEK

Een boek bleef achter op de rand van zijn dode middel,
een boek sproot uit zijn dode lijk.
Ze droegen de held weg,
en stoffelijk en onheilspellend drong zijn mond in onze adem;
wij zweetten allen, de navel op de rug";
lopend volgden ons de manen;
ook de dode zweette van verdriet.
En een boek, in de slag van Toledo",
een boek, erachter een boek, erboven een boek, sproot uit het lijk.

Poëzie van het paarse jukbeen, tussen het uit te spreken
en het te verzwijgen,
poëzie in de morele brief die zijn hart
zou begeleiden.
Het boek bleef achter en verder niets, want in het graf
zijn geen insecten,
en op de rand van zijn mouw bleef achter de lucht die vochtig werd en
gasachtig, oneindig

Allen zweetten wij, de navel op de rug,
ook de dode zweette van verdriet
en een boek, ontroerd zag ik het,
een boek, erachter een boek, erboven een boek
sproot uit het lijk ex abrupto.

10 sept. 1937

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

Kleines Responsorium für einen Helden der Republik

Ein Buch blieb liegen am Rand seines toten Gürtels,
ein Buch trieb Zweige aus seinem toten Leichnam.
Sie trugen den Helden fort,
und leiblich und unheilschwanger ging sein Mund ein in
unsern Atem;
wir schwitzten alle, auf dem Rücken den Nabel;
die wandernden Monde liefen uns nach;
auch der Tote schwitzte, vor Trauer.

Und ein Buch, in der Schlacht von Toledo,
ein Buch, ein Buch hinten, ein Buch oben trieb aus dem
Leichnam Zweige.

Poesie des maulbeerblauen Jochbeins, zwischen Sagen
und Schweigen,
Poesie im moralischen Brief, der lag
seinem Herzen bei.
Das Buch blieb liegen, sonst nichts, denn im Grab
gibt es keine Insekten,
und es blieb am Rand seines Ärmels die Luft und sog sich voll
und verdunstete ohne Ende.

Wir schwitzten alle, auf dem Rücken den Nabel,
auch der Tote schwitzte, vor Trauer;
und ein Buch, ich hab es empfindlich gesehen,
ein Buch hinten, ein Buch oben, ein Buch
hat aus dem jähen Leichnam Zweige getrieben...

César Vallejo

Vertaling Hans Magnus Enzensberger

IMMER NOCH BIST du vom Meer

und hast dessen rauhe Stimme,
hast du vom lebendigen Wasser
zwischen den Brombeersträuchern
geheimniserfüllte Augen
und eine niedrige Stirn
wie ein von Wolken niedriger Himmel.
Jedes Mal lebst du von neuem,
wie etwas Altes und Ungezügeltertes,
das dein Herz schon kannte, und es verschliesst sich.

Jedes Mal ist es ein Riss,
jedes Mal ist es der Tod.
Immer haben wir gekämpft.
Wer sich zum Kampf entschliesst,
hat den Tod schon gekostet
und trägt ihn im Blut.
So wie gute Feinde,
die sich nicht mehr hassen,
haben wir eine
Stimme, eine Qual,
und leben Aug' in Aug'
unter armseligem Himmel.
Zwischen uns keine Hinterlist,
nichts Unnötiges-
wir werden immer kämpfen.
Wir werden weiterkämpfen,
wir werden immer kämpfen,
weil wir den Todesschlaf suchen,
nebeneinander,
und wir haben eine rauhe Stimme,
eine niedrige und ungezügelterte Stirn
und denselben Himmel.
Dafür wurden wir erschaffen.
Wenn einer von uns dem Stoss nachgibt,

folgt eine lange Nacht,
die weder Friede und Stillstand ist,
noch wirklicher Tod.
Du bist nicht mehr. Die Hände
ringen vergeblich.

Solange das Herz uns zittert.
Deinen Namen haben sie genannt.
Der Tod beginnt immer wieder.
Du, Unbekanntes und Ungezügeltertes,

bist aus dem Meer wiedergeboren.

Cesar Pavese

You, wind of March

Sei la vita e la morte.
Sei venuta di marzo
sulla terra nuda —
il tuo brivido dura.
Sangue di primavera
- anemone o nube -
il tuo passo leggero
ha violato la terra.
Ricomincia il dolore.

Il tuo passo leggero
ha riaperto il dolore.
Era fredda la terra
sotto povero cielo,
era immobile e chiusa
in un torpido sogno,
come chi piú non soffre.
Anche il gelo era dolce
dentro il cuore profondo.
Tra la vita e la morte
la speranza taceva.

Ora ha una voce e un sangue
ogni cosa che vive.
Ora la terra e il cielo
sono un brivido forte,
la speranza li torce,
li sconvolge il mattino,
li sommerge il tuo passo,
il tuo fiato d'aurora.
Sangue di primavera,
tutta la terra trema
di un antico tremore.

Hai riaperto il dolore.
Sei la vita e la morte.
Sopra la terra nuda

sei passata leggera
come rondine o nube,
e il torrente del cuore
si è ridestato e irrompe
e si specchia nel cielo
e rispecchia le cose —
e le cose, nel cielo e nel cuore
soffrono e si contorcono
nell'attesa di te.
E il mattino, è l'aurora,
sangue di primavera,
tu hai violato la terra.

La speranza si torce,
e ti attende ti chiama.
Sei la vita e la morte.
Il tuo passo è leggero.

Cesar Pavese

You, wind of March

Du bist das Leben und der Tod.
Du bist gekommen im März
auf die nackte Erde -
und das Erschauern hält an.
Frühlingsblut -
Anemone du, Wolke -
dein leichter Schritt
hat die Erde verletzt.
Und es kehrt wieder der Schmerz.
Dein leichter Schritt
hat wiederaufgerissen den Schmerz.

Kalt war die Erde
unter kargem Himmel,
unbewegt war sie, verummt
in einen starren Traum,
als ob sie nicht mehr litte
Auch der Frost
tief im Herzen war sanft.
Zwischen Leben und Tod
schwieg die Hoffnung still.

Jetzt hat alles, was lebt,
eine Stimme, ein Blut.
Jetzt sind Erde und Himmel
ein wildes Erschauern,
sie krümmen sich vor Hoffnung,
sie überkommt sie am Morgen,
dein Schritt ertränkt sie,
dein Hauch von Frührot.
Frühlingsblut,
die ganze Erde bebt
unter einem uralten Beben.

Wiederaufgerissen hast du den Schmerz.
Das Leben bist du und der Tod.
Du gingst leichten Schritts
über die nackte Erde,
wie eine Schwalbe, eine Wolke,
und wiedererwacht ist, hereinbricht
der Sturzbach des Herzens,
und, im Himmel sich spiegelnd,
spiegelt er die Dinge -
und die Dinge, im Himmel und im Herzen,
leiden und zerquälen sich
im Warten auf dich.
Es ist Morgen, Frührot,
Frühlingsblut,
du hast die Erde verletzt.

Die Hoffnung zerquält sich,
sie erwartet und ruft dich.
Du bist das Leben und der Tod.
Leicht ist dein Schritt.

Cesar Pavese

You, wind of March

Du bist das Leben, der Tod.
Du bist im März
auf die nackte Erde gekommen -
dein Erschauern hält an.
Blut des Frühlings

- Wolke, Anemone-
dein leichter Schritt
hat die Erde verletzt.
Von neuem der Schmerz.

Dein leichter Schritt
hat aufgerissen den Schmerz.
Die Erde war kalt
unter armem Himmel,
unbeweglich, verschlossen
in dumpfem Traum
wie am Ende der Leiden.
Sanft war auch das Eis
im tiefsten Herzen.
Die Hoffnung schwieg
zwischen Leben und Tod.

Blut und Stimme hat jetzt
jedes lebende Ding,
Erde und Himmel sind
ein starkes Erschauern,
von Hoffnung gequält,
vom Morgen aufgewühlt
dein Schritt geht darüber,
dein Atem aus Morgenröte.
Blut des Frühlings,
die Erde bewegt
von uraltem Zittern.

Du hast den Schmerz
wieder aufgerissen.
Du bist das Leben, der Tod.
Leicht bist du über
die nackte Erde gegangen
wie die Wolke, die Schwalbe,
der Sturzbach des Herzens
ist wieder erwacht, bricht los
und spiegelt sich im Himmel,
widerspiegelt die Dinge-
und die Dinge des Himmels, des Herzens
leidend gebeutelt
im Warten auf dich.
Morgen, Morgenröte,
Blut des Frühlings,
du hast die Erde verletzt.

Die Hoffnung, gequält,
erwartet und ruft dich.
Du bist das Leben, der Tod.
Dein Schritt ist leicht.

Cesar Pavese

Rivolta

Quello morto è stravolto e non guarda le stelle:
ha i capelli incollati al selciato. La notte è piú fredda.
Quelli vivi ritornano a casa, tremandoci sopra.
È difficile andare con loro; si sbandano tutti
e chi sale una scala, chi scende in cantina.
C'è qualcuno che va fino all'alba e si butta in un prato
sotto il sole. Domani qualcuno sogghigna
disperato, al lavoro. Poi, passa anche questa.

Quando dormono, sembrano il morto: se c'è anche una donna,
è piú greve il sentore, ma paiono morti.
Ogni corpo si stringe stravolto a l suo letto
come al rosso selciato: la lunga fatica
fin dall'alba, val bene una breve agonia.
Su ogni corpo coagula un sudicio buio.
Solamente, quel morto è disteso alle stelle.

Pare morto anche il mucchio di cenci, che il sole
scalda forte, appoggiato al muretto. Dormire
per la strada dimostra fiducia nel mondo.
C'è una barba tra i cenci e vi corrono mosche
che han da fare; i passanti si muovono in strada
come mosche; il pezzente è una parte di strada.
La miseria ricopre di barba i sogghigni
come un'erba, e dà un'aria pacata. Sto vecchio
che poteva morire stravolto, nel sangue,
pare invece una cosa e d è vivo. Così,
tranne il sangue, ogni cosa è una parte di strada.
Pure, in strada le stelle hanno visto del sangue.

Cesar Pavese

Aufbruch

Er schaut nicht die Sterne, der Tote. Er liegt da völlig verkrampft.
Sein Haar ist verklebt mit dem Pflaster. Kälter wird nun die Nacht.
Die Lebenden hasten heimwärts, zitternd vor Kälte und Angst.
Man kann ihnen kaum folgen, sie laufen auseinander
in Keller oder aufs Dach. So mancher irrt bis zum Morgen
und wirft sich ins sonnige Gras. Manch anderer grient
höhnisch verzweifelt tagsüber am Arbeitsplatz. Und dann
vergeht auch das.

Die Schlafenden ähneln dem Toten, und ist eine Frau dabei,
so ist der Geruch nur herber. Tot scheinen sie alle zu sein.
Jeder Leib liegt verklammert dem Bette, wie auf
blutigem Pflaster, verkrampft. Ach lange Fron am Tage,
nachts kurze Agonie. Es hüllt alle schlafenden Leiber
schmutzige Dämmerung ein. Nur einer liegt
unter den Sternen, der Tote ganz allein.

Tot scheint auch das Lumpenbündel, dort an die Mauer gelehnt,
in der Sonnenglut. Es zeugt wohl von Vertrauen, wenn man
im Freien schläft. Zwischen Lumpen schimmert
ein Bart durch, es tummeln sich Fliegen darin.
Es krabbeln Passanten wie Fliegen
über die Straße hin. Der Bettler ist Bestand der Straße.
Sein Grinsen wird durch das Bartgras des Elends zugedeckt.
Das gibt ihm ein friedliches Aussehen. Den Alten hätte
treffen können ein gewaltsam-blutiger Tod. Er lebt,
ist Bestand der Straße. So ist, außer dem Blut,
alles Bestandteil der Straße.
Doch haben auf der Straße die Sterne das Blut erblickt.

Cesar Pavese

Verrà la morte e avrà i tuoi occhi —
questa morte che ci accompagna
dal mattino alla sera, insonne,
sorda, come un vecchio rimorso
o un vizio assurdo. I tuoi occhi
saranno una vana parola,
un grido taciuto, un silenzio.
Così li vedi ogni mattina

quando su te sola ti pieghi
nello specchio. O cara speranza,
quel giorno sapremo anche noi
che sei la vita e sei il nulla.

Per tutti l a morte ha uno sguardo.
Verrà la morte e avrà i tuoi occhi.
Sarà come smettere un vizio,
come vedere nello specchio
riemergere un viso morto,
come ascoltare un labbro chiuso.
Scenderemo nel gorgo muti.

Cesar Pavese

Der Tod wird kommen und deine Augen haben,
dieser Tod, der uns begleitet
von morgens bis abends, schlaflos,
dumpf, wie ein alter Gewissensbiß
oder ein törichtes Laster. Und deine Augen
werden ein leeres Wort sein,
ein verschwiegener Schrei, ein Schweigen.
So siehst du sie jeden Morgen,
wenn du dich über dich neigst, mit dir allein
im Spiegel. O teure Hoffnung,
an jenem Tage werden auch wir es wissen,
daß du das Leben bist und das Nichts.

Für alle hat der Tod einen Blick.
Der Tod wird kommen und deine Augen haben.
Das wird sein wie das Ablegen eines Lasters,
wie wenn man ein totes Gesicht
wieder auftauchen sieht im Spiegel,
oder auf eine verschlossene Lippe horcht.
Wir werden stumm in den Strudel steigen.

Cesar Pavese

Sei la terra e la morte.
La tua stagione è il buio
e il silenzio. Non vive

cosa che piú di te
sia remota dall'alba.

Quando sembri destarti
sei soltanto dolore,
l'hai negli occhi e nel sangue
ma tu non senti. Vivi
come vive una pietra,
come la terra dura.
E ti vestono sogni
movimenti singulti
che tu ignori. Il dolore
come l'acqua di un lago
trepida e ti circonda.
Sono cerchi sull'acqua.
Tu li lasci svanire.
Sei la terra e la morte.

Cesar Pavese

Du bist die Erde und der Tod.
Deine Zeit ist das Dunkel
und die Stille. Nichts lebt
ferner der Morgenröte
denn du.

Scheinst du zu erwachen,
so bist du ganz. Schmerz;
in den Augen, im Blut
trägst du ihn, fühllos. Du
lebst wie ein Stein lebt,
wie die harte Erde.
Dich kleiden Träume,
ein Schluchzen, Regungen,
die du nicht kennst. Der Schmerz
bebt und umschließt dich
wie das Wasser eines Sees.
Auf dem Wasser sind Kreise.
Du läßt sie dahingehen.
Du bist die Erde und der Tod.

Cesar Pavese

DIE ERDE BIST DU und der Tod.
Deine Jahrzeit ist das Dunkel
und die Stille. Ferner lebt
nichts der Morgenröte.

Willst du erwachen,
bist du ganz Schmerz;
in den Augen, im Blut
trägst du ihn, fühllos,
lebst wie ein Stein,
wie die harte Erde.
Träume kleiden dich,
schluchzende, unbewusste.
Der Schmerz
bebt und umschliesst dich
wie Wasser eines Sees.
Alle lässt du dahingehn,
bist die Erde und der Tod.

Cesar Pavese

IN MEMORIAM

Amado Nervo, suave perfil, labio sonriente;
Amado Nervo, estrofa y corazón en paz:
mientras te escribo, tienes losa sobre la frente,
baja en la nieve tu mortaja inmensamente
y la tremenda albura cayó sobre tu faz.

Me escribías: «Soy triste como los solitarios,
pero he vestido de sosiego mi temblor,
mi atroz angustia de la mortaja y el osario
y el ansia viva de Jesucristo, mi Señor».

¡Pensar que no hay colmena que entregue tu dulzura;
que entre las lenguas de odio eras lengua de paz;
que se va el canto mecedor de la amargura,
que habrá tribulación y no responderás!

De donde tú cantabas se me levantó el día.
Cien noches con tu verso yo me he dormido en paz.

Aun era heroica y fuerte, porque aún te tenía;
sobre la confusión tu resplandor caía.
¡Y ahora tú callas, y tienes polvo, y no eres más!

No te vi nunca. No te veré. Mi Dios lo ha hecho.
¿Quién te juntó las manos? ¿Quién dio, rota la voz,
la oración de los muertos al borde de tu lecho?
¿Quién te alcanzó en los ojos el estupor de Dios?

Aún me quedan jornadas bajo los soles. ¿Cuándo
verte, dónde encontrarte y darte mi aflicción,
sobre la Cruz del Sur que me mira temblando,
o más allá, donde los vientos van callando,
y, por impuro, no alcanzará mi corazón?

Acuérdate de mí —lodo y ceniza triste—
cuando estés en tu reino de extasiado zafir.
A la sombra de Dios, grita lo que supiste:
que somos huérfanos, que vamos solos, que tú nos viste.
¡que toda carne con angustia pide morir!

Gabriela Mistral

IN MEMORIAM

Geliefde Nervo, zacht profiel, lachende lip;
Geliefde Nervo, strofe en hart in vrede:
terwijl ik je schrijf, heb je een plaat op je voorhoofd,
laat je lijkwade enorm in de sneeuw zakken
en het enorme spinthout viel op je gezicht.

Je schreef mij: «Ik ben verdrietig zoals de eenzamen
maar ik heb mijn beven in vrede gekleed
mijn gruwelijke angst voor de lijkwade en het knekelhuis
en het levende verlangen van Jezus Christus, mijn Heer».

Te bedenken dat er geen bijenkorf is die je zoetheid levert;
dat u onder de tongen van haat een taal van vrede was;
het rockende nummer van bitterheid is verdwenen
dat er verdrukking zal zijn en dat je niet zult reageren!

Van waar je mijn dag zong, steeg op.
Honderd nachten met uw vers ben ik in vrede in slaap gevallen.

Ze was nog steeds heldhaftig en sterk, omdat ze je nog steeds had;
bij verwarring viel je uitstraling.
En nu zwijg je, en heb je stof, en ben je niet meer!

Ik heb je nooit gezien. Ik zal je niet zien. Mijn God heeft het gedaan.
Wie heeft je handen ineengeslagen? Wie gaf, stem gebroken,
het gebed van de doden aan de rand van je bed?
Wie heeft u bereikt in de ogen van de verdoving van God?

Ik heb nog dagen onder de zonnen. Wanneer
tot kijk, waar je je kunt vinden en je mijn ellende kunt geven,
op het Zuiderkruis dat mij bevend aankijkt,
of verder, waar de wind stil is,
en zal hij, omdat hij onrein is, mijn hart niet bereiken?

Onthoud mij —droevige modder en as—
als je in je koninkrijk van extatische saffier bent.
Roep in de schaduw van God wat je wist
dat we wezen zijn, dat we alleen gaan, dat je ons hebt gezien.
dat alle vlees van angst vraagt om te sterven!

Gabriela Mistral

LXV

Madre, me voy mañana a Santiago,
a mojarme en tu bendición y en tu llanto.
Acomodando estoy mis desengaños y el rosado
de llaga de mis falsos trajines.

Me esperará tu arco de asombro,
las tonsuradas columnas de tus ansias
que se acaban la vida. Me esperará el patio,
el corredor de abajo con sus tondos y repulgos
de fiesta. Me esperará mi sillón ayo,
aquel buen quijarudo trasto de dinástico
cuero, que pára no más rezongando a las nalgas
tataranietas, de correa a correhuela.

Estoy cribando mis cariños más puros.
Estoy ejeando ¿no oyes jadear la sonda?
¿no oyes tascar dianas?
estoy plasmando tu fórmula de amor

para todos los huecos de este suelo.
Oh si se dispusieran los tácitos volantes
para todas las cintas más distantes,
para todas las citas más distintas.

Así, muerta inmortal. Así.
Bajo los dobles arcos de tu sangre, por donde
hay que pasar tan de puntillas, que hasta mi padre
para ir por allí,
humildóse hasta menos de la mitad del hombre
hasta ser el primer pequeño que tuviste.

sí, muerta inmortal.
Entre la columnata de tus huesos
que no puede caer ni a lloros
y a cuyo lado ni el Destino pudo entrometer
ni un solo dedo suyo.

Así, muerta inmortal.
Así.

César Vallejo

LXV

Moeder, ik ga morgen naar Santiago,
om mij te drenken in je zegening en in je tranen.
Ik ben mijn teleurstellingen aan het bijstellen en de roze
wonde van mijn onechte beslommeringen.

Mij zal verwachten de boog van je verbazing,
de getonsureerde zuilen van je hunkeringen
waarvoor leven tekort is. Mij zal verwachten de patio,
de gang onderaan met zijn versierde rondingen en wanden
feestelijk. Mij zal verwachten mijn gouverneurszetel,
dat goeie oude meubel met stevige kaken van dynastiek
leder, dat stilstaat en niet meer moppert over de kont
van achterachterkleindochters, van riem tot lederen riem.

Ik ben mijn zuiverste liefdes aan het schiften.
Ik ben aan het assen, hoor je de sonde niet hijgen?
hoor je geen reveilles zwingelen?
ik ben jouw liefdesrecept aan het opstellen

voor alle holtes in deze bodem.
Och konden de zwijgzame sierstroken zich klaarmaken
voor alle meest losverre linten
voor alle meest verschillende afspraken.

Zo, onsterfelijke gestorvene. Zo.
Onder de dubbele bogen van je bloed, waarlangs
je zo op de toppen van je tenen moet passeren, dat zelfs mijn vader
om daarlangs te gaan,
zich verootmoedigde tot minder dan de helft van de man,
tot hij de eerste kleine was die jij baarde.
o, onsterfelijke gestorvene.
Tussen de zuilenrij van je beenderen
die zelfs niet door tranen kan instorten
en tussen wiens zijde zelfs het Lot geen enkele
van zijn vingers kon steken.

Zo, onsterfelijke gestorvene.
Zo.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

LXV

Mutter, ich fahre morgen nach Santiago,
um mich mit deinem Segen und deinen Tränen zu benetzen.
Ich ordne meine Enttäuschungen und die gerötete
Wunde meiner falschen Laufereien.

Dein Bogen des Staunens wird mich erwarten,
die tonsurierten Säulen deiner Angste,
die das Leben verzehren. Der Innenhof wird mich erwarten,
der untere Hausgang mit seinem festlichen Zierat und Friesen.
Mein Hauslehrersessel wird mich erwarten,
das gute, kinnbackenstarke Möbel aus dynastischem
Leder, das nur beim Gesäß der Ururenkelinen aufhört,
von Riemen zu Riemen zu knarren.

Ich siebe meine reinsten Zuneigungen.
Ich ächze, hörst du nicht die Sonde keuchen?
Hörst du nicht den Weckruf knirschen

Ich bilde deine Formel der Liebe
für alle Löcher dieses Erdbodens.
Ach, wenn die verschwiegenen Flugblätter
all den fernsten Bändern,
all den verschiedensten Treffen zur Verfügung stünden.

So, unsterbliche Tote. So.
Unter den Doppelbögen deines Blutes, unter denen
man nur auf Zehenspitzen hindurchgeht, und wofür
sogar mein Vater
sich zu weniger als einer Manneshälfte erniedrigte,
bis er der erste Kleine war, den du hattest.

So, unsterbliche Tote.
Zwischen der Kolonnade deiner Knochen,
die nicht einmal durch Tränenströme zusammenbricht,
und an deren Seite nicht einmal das Schicksal
sich mit einem einzigen Finger einmischen konnte.

So, unsterbliche Tote.
So.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

COSAS

A Max Daireaux

1
Amo las cosas que nunca tuve
con las otras que ya no tengo.

Yo toco un agua silenciosa,
parada en pastos friolentos,
que sin un viento tiritaba
en el huerto que era mi huerto.

La miro como la miraba;
me da un extraño pensamieto,
y juego, lenta, con esa agua
como con pez o con misterio.

2

Pienso en umbral donde dejé
pasos alegres que ya no llevo,
y en el umbral veo una llaga
llena de musgo y de silencio.

3

Me busco un verso que he perdido,
que a los siete años me dijeron.
Fue una mujer haciendo el pan
y yo su santa boca veo.

4

Viene un aroma roto en ráfagas;
soy muy dichosa si lo siento;
de tan delgado no es aroma,
siendo el olor de los almendros.

Me vuelve niños los sentidos;
le busco un nombre y no lo acierto,
y huelo el aire y los lugares
buscando almendros que no encuentro...

5

Un río suena siempre cerca.
Ha cuarenta años que lo siento.
Es canturía de mi sangre
o bien un ritmo que me dieron.

O el río Elqui de mi infancia
que me repecho y me vadeo.
Nunca lo pierdo; pecho a pecho,
como dos niños, nos tenemos.

6

Cuando sueño la Cordillera,
camino por desfiladeros,
y voy oyéndoles, sin tregua,
un silbo casi juramento.

7

Veo al remate del Pacífico
amoratado mi archipiélago
y de una isla me ha quedado

un olor acre de alción muerto...

8

Un dorso, un dorso grave y dulce,
remata el sueño que yo sueño.
Es el final de mi camino
y me descanso cuando llego.

Es tronco muerto o es mi padre
el vago dorso ceniciento.
Yo no pregunto, no lo turbo.
Me tiendo junto, callo y duermo.

9

Amo una piedra de Oaxaca
o Guatemala, a que me acerco,
roja y fija como mi cara
y cuya grieta da un aliento.

Al dormirme queda desnuda;
no sé por qué yo la volteo.
Y tal vez nunca la he tenido
y es mi sepulcro lo que veo...

Gabriela Mistral

Dinge

1

Ich liebe Dinge, die ich niemals hatte,
und andere, die ich nicht mehr habe.

Ich berühre ein stilles Wasser
inmitten fröstelnder Gräser,
Wasser, das ohne Wind zittert,
im Garten, der mein Garten war.

Ich sehe es, wie ich es früher sah;
es bringt mich auf eine seltsame Idee,
zögernd spiele ich mit diesem Wasser,
als wäre es ein Fisch oder ein Geheimnis.

2

Ich denke an die Schwelle, die ich hinter mir ließ,
so fröhlich sind meine Schritte nicht mehr,
und auf der Schwelle ist eine Wunde,
eine Wunde voll Moos und Stille.

3

Ich suche ein Gedicht, das mir entwand,
man erzählte es mir mit sieben,
da war eine Frau, sie buk Brot,
und ich kenne ihren heiligen Mund.

4

Es kommt ein Duft, verweht im Wind;
wenn ich ihn spüre, dann bin ich glücklich;
kein Hauch gleicht an Zartheit
dem Duft der Mandelbäume.

In meinen Gefühlen werde ich zum Kind;
ich suche einen Namen, er fällt mir nicht ein,
und ich rieche die Luft und das Land,
suche Mandelbäume, kann sie nicht finden...

5

Da rauscht ein Fluß in der Nähe.
Ich höre ihn seit vierzig Jahren.
Es ist ein Singen in meinem Blut,
oder ein Rhythmus, den man mir mitgab.

Oder der Elqui, Fluß meiner Kindheit,
ich wate gegen den Strom.
Das wird mir bleiben: Brust an Brust
halten wir uns wie zwei Kinder.

6

Wenn ich die Anden erträume,
dann wandere ich durch Schluchten.
Wandere und höre immerzu
ein Pfeifen, fast eine Beschwörung.

7

Weit draußen auf dem Pazifik
liegen schwarzblau meine Inseln,
und von einer blieb mir
der herbe Geruch nach toter Koralle...

8

Ein Rücken, ein sanfter und schwerer Rücken
beschließt den Traum, den ich träume.
Mein Weg ist zu Ende,
bin ich am Ziel, dann werde ich ruhen.

Es ist ein toter Stamm, vielleicht mein Vater,
der düstere, aschgraue Rücken.
Ich frage nicht mehr und störe ihn nicht.
Lege mich dazu, schweige und schlafe.

9

Ich mag einen Stein aus Guatemala
oder Oaxaca und gewinne ihn lieb;
er ist rot und fest wie mein Gesicht,
und er atmet durch einen Riß.

Schlafe ich ein, dann bleibt er nackt;
Ich weiß nicht, warum ich ihn mitnahm.
Und vielleicht gehörte er nie zu mir,
und was ich da sehe, das ist mein Grab...

Gabriela Mistral

Vertaling Rudolf Sittner

Sermón sobre la muerte

Y, en fin, pasando luego al dominio de la muerte,
que actúa en escuadrón, previo corchete,
párrafo y llave, mano grande y diéresis,
¿a qué el pupitre asirio? ¿a qué el cristiano púlpito,
el intenso jalón del mueble vándalo
o, todavía menos, este esdrújulo retiro?

¿Es para terminar,
mañana en prototipo del alarde fálico,
en diabetis y en blanca bacínica,
en rostro geométrico, en difunto,
que se hacen menester sermón y almendras,
que sobran literalmente patatas
y este espectro fluvial en que arde el oro

y en que se quema el precio de la nieve?
¿Es para eso, que morimos tanto?
Para sólo morir,
tenemos que morir a cada instante?
¿Y el párrafo que escribo?
¿Y el corchete deísta que enarbolo?
¿Y el escuadrón en que falló mi casco?
¿Y la ave que va a todas las puertas?
¿Y la forense diéresis, la mano,
mi patata y mi carne y mi contradicción
bajo la sábana?

¡Loco de mí, lobo de mí, cordero
de mí, sensato, caballísimo de mí!
¡Pupitre, sí, toda la vida;
púlpito, también, toda la muerte!
Sermón de la barbarie: estos papeles;
esdrújulo retiro: este pellejo.

De esta suerte, cogitabundo, aurífero, brazudo,
defenderé mi presa en dos momentos,
con la voz y también con la laringe,
y del olfato físico con que oro
y del instinto de inmovilidad con que ando,
me honraré mientras viva - hay que decirlo;
se enorgullecerán mis moscardones,
porque, al centro, estoy yo, y a la derecha,
también, y, a la izquierda, de igual modo.

8 Dic. 1937

César Vallejo

PREEK OVER DE DOOD

En, uiteindelijk, overgaand dan tot de heerschappij van de dood,
die in eskadron optreedt, voorafgaand haakje,
paragraaf en sleutel, grote hand en klinkerscheiding,
waartoe de Assyrische lessenaar? Waartoe de christelijke kansel,
de intense ruk van het vandalistisch meubel
of, nog minder, deze toevlucht tot de klemtoon op de voorlaatste
lettergreep?

Is het om te eindigen,
morgen in prototype van het fallisch vertoon,
in diabetes en in witte nachtpo,
in geometrisch gelaat, in overledene,
dat men nood heeft aan preek en amandelen,
dat er letterlijk aardappels te over zijn
en dit rivierspectrum waarin het goud brandt
en waarin opbrandt de prijs van d e sneeuw?
Is het daarom, dat we zoveel sterven?
Slechts om te sterven,
dat we op elk ogenblik moeten sterven?
En de paragraaf die ik schrijf?
En het deïstische haakje dat ik omhoog steek?
En het eskader waarin mijn helm het begeeft?
En de sleutel die op alle deuren past?
En de gerechtelijke klinkerscheiding, de hand,
mijn aardappel en mijn vlees en mijn contradictie onder het laken?

Gek van mij, wolf van mij, lam
van mij, verstandig, precies juist van mij!
Lessenaar, ja, heel het leven; kansel,

ook, heel de dood!
Preek van de barbarij: deze paperassen;
toevlucht tot de klemtoon op de voorlaatste lettergreep: deze huid.

In dit geval, peinzend, goudhoudend, armkrachtig,
zal ik mijn prooi verdedigen op twee momenten,
met de stem en ook met het strottehoofd,
en op de fysieke reuk waarmee ik bid
en op het instinct van onbeweeglijkheid waarmee ik stap,
zal ik trots zijn zolang ik leef - het moet gezegd;
mijn horzels zullen zich beroemen,
omdat, in het midden, ík sta, en rechts,
ook, en, links, eveneens.

8 dec. 1937

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

Predigt über den Tod

Und da wir endlich in das Reich des Todes eingehen,
der als Schwadron auftritt, nach vorheriger Einklammerung,
Paragraph und Schlüssel, grosse Hand und Trema,
wozu der assyrische Schreibtisch, wozu die christliche Kanzel,
der heftige Ruck des vandalischen Möbelstücks
oder, noch weniger, dieser proparoxytonische Schlupfwinkel?

Ist es, um morgen
als Prototyp der phallischen Prahlerei zu enden,
als Zuckerkrankter und als weisses Nachtgeschirr,
als geometrisches Gesicht, als Verblichener,
dass Predigten und Mandeln notwendig werden,
dass buchstäblich Kartoffeln übrigbleiben
und dieses Flussgespenst, auf dem das Gold glüht
und in dem der Preis des Schnees verbrennt?
Sterben wir dafür soviel?
Müssen wir, nur um zu sterben,
jeden Augenblick sterben?
Und der Abschnitt, den ich schreibe?
Und die gottgläubige Einklammerung, die ich hochhalte?
Und die Schwadron, in der mein Helm versagte?
Und der Schlüssel, der in alle Türen passt?
Und das forensische Trema, die Hand,
meine Kartoffel und mein Fleisch und mein Widerspruch
unter dem Bettlaken?

Welch' Narr bin ich, welche Wolfshaut, Welch' Lamm,
welch Vernünftiger, welches Ross!
Pult, ja, das ganze Leben über,
Kanzel, auch den ganzen Tod über!
Predigt der Barbarei, diese Papiere;
proparoxytonischer Schlupfwinkel, diese Haut.

Auf diese Weise, nachdenklich, goldglänzend, dickarmig,
werde ich meine Beute in zwei Augenblicken verteidigen,
mit der Stimme und auch mit dem Kehlkopf,
und auf den Körpergeruch, mit dem ich bete,
und auf den Unbeweglichkeitsinstinkt, mit dem ich gehe,
werde ich zeit meines Lebens stolz sein - das muss gesagt werden;
meine Pferdefliegen werden stolz sein,
denn im Mittelpunkt stehe ich und ebenso rechts
und ebenso links, gleichermassen.

8.Dezember 1937

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

LOS SONETOS DE LA MUERTE

I

Del nicho helado en que los hombres te pusieron,
te bajaré a la tierra humilde y soleada.
Que he de dormirme en ella los hombres no supieron,
y que hemos de soñar sobre la misma almohada.

Te acostaré en la tierra soleada con una
dulcedumbre de madre para el hijo dormido,
y la tierra ha de hacerse suavidades de cuna
al recibir tu cuerpo de niño dolorido.

Luego iré espolvoreando tierra y polvo de rosas,
y en la azulada y leve polvareda de luna,
los despojos livianos irán quedando presos.

Me alejaré cantando mis venganzas hermosas,
¡porque a ese hondor recóndito la mano de ninguna
bajará a disputarme tu puñado de huesos!

II

Este largo cansancio se hará mayor un día,
y el alma dirá al cuerpo que no quiere seguir
arrastrando su masa por la rosada vía,
por donde van los hombres, contentos de vivir...

Sentirás que a tu lado cavan briosamente,
que otra dormida llega a la quieta ciudad.
Esperaré que me hayan cubierto totalmente...
¡y después hablaremos por una eternidad!

Sólo entonces sabrás el por qué no madura,
para las hondas huesas tu carne todavía,
tuviste que bajar, sin fatiga, a dormir.
Se hará luz en la zona de los sinos, oscura;

sabrás que en nuestra alianza signo de astros había
y, roto el pacto enorme, tenías que morir...

III

Malas manos tomaron tu vida desde el día
en que, a una señal de astros, dejara su plantel
nevado de azucenas. En gozo florecía.
Malas manos entraron trágicamente en él...

Y yo dije al Señor: —«Por las sendas mortales
le llevan. ¡Sombra amada que no saben guiar!
¡Arráncalo, Señor, a esas manos fatales
o le hundes en el largo sueño que sabes dar!

»¡No le puedo gritar, no le puedo seguir!
Su barca empuja un negro viento de tempestad.
Retórnalo a mis brazos o le siegas en flor».

Se detuvo la barca rosa de su vivir...
¿Que no sé del amor, que no tuve piedad?
¡Tú que vas a juzgarme, lo comprendes, Señor!

Gabriela Mistral

DE SONNETTEN VAN DE DOOD

I

Uit de ijzige nis waar mensen je neerlegden,
zal ik je neerlaten op de nederige, zonovergoten aarde.
Dat ik daar zal slapen, wisten mensen niet,
en dat we op hetzelfde kussen zullen dromen.

Ik zal je neerleggen op de zonovergoten aarde met de tederheid van een
moeder voor haar slapende kind,
en de aarde zal de zachtheid van een wieg worden
terwijl ze je lichaam ontvangt, een kind in pijn.

Dan zal ik aarde en rozenblaadjes gaan strooien,
en in het blauwachtige, lichte laagje maanlicht,
zal het resterende licht gevangen worden gehouden.

Ik zal weggaan en mijn prachtige wraak zingen,
want naar die verborgen diepte zal geen hand
afdalén om je handvol botten van me af te pakken!

II

Deze lange vermoeidheid zal op een dag toenemen,
en de ziel zal het lichaam vertellen dat het niet langer
zijn massa wil
slepen over het rozenpad,
waar mensen gaan, tevreden om te leven...

Je zult voelen hoe ze snel naast je graven,
dat er weer een slaper aankomt in de stille stad.
Ik zal wachten tot ze me volledig bedekt hebben...
en dan zullen we een eeuwigheid spreken!

Pas dan zul je weten waarom je vlees niet rijpt,
voor de diepe botten,
moest je, zonder vermoeidheid, afdalen om te slapen.
Het licht zal dagen in het duistere rijk van het lot;
je zult weten dat er in onze alliantie een teken van de sterren was,
en, het enorme pact verbroken, moest je sterven...

III

Boze handen namen je leven vanaf de dag
dat je, op een teken van de sterren, je tuin
besneeuwd met lelies verliet. In vreugde bloeide hij.
Kwade handen kwamen tragisch in zijn leven...

En ik zei tegen de Heer: — “Ze leiden hem langs sterfelijke paden.
Geliefde schaduw, ze weten niet hoe ze hem moeten leiden!
Ruk hem, Heer, uit die noodlottige handen,
of dompel hem in de lange slaap die U wel weet te schenken!

“Ik kan niet tot hem roepen, ik kan hem niet volgen!
Een zwarte, stormachtige wind stuwt zijn boot voort.
Breng hem terug in mijn armen, of hak hem neer in zijn bloei.”

De roze boot van zijn leven kwam tot stilstand...
Dat ik niets van liefde weet, dat ik geen medelijden had?
U die over mij gaat oordelen, begrijpt U, Heer!

Gabriela Mistral

Death Sonnet I

From the icy niche where men placed you
I lower your body to the sunny, poor earth.
They didn't know I too must sleep in it
and dream on the same pillow.

I place you in the sunny ground, with a
mother's sweet care for her napping child,
and the earth will be a soft cradle
when it receives your hurt childlike body.

I scatter bits of earth and rose dust,
and in the moon's airy and blue powder
what is left of you is a prisoner.

I leave singing my lovely revenge.
No hand will reach into the obscure depth
to argue with me over your handful of bones.

Gabriela Mistral

Canción de la Muerte

La vieja Empadronadora,
la mañosa Muerte,
cuando vaya de camino,
mi niño no encuentre.

La que huele a los nacidos
y husmea su leche,
encuentre sales y harinas,
mi leche no encuentre.

La Contra-Madre del Mundo,
la Convida-gentes,
por las playas y las rutas
no halle al inocente.

El nombre de su bautismo

--la flor con que crece —
lo olvide la memoriosa,
lo pierda, la Muerte.

De vientos, de sal y arenas
se vuelve demente,
y trueque, la desvariada,
el Oeste, y el Este.

Niño y madre los confunda
los mismo que peces,
y en el día y en la hora
a mí sola encuentre.

Gabriela Mistral

Lied van de Dood

De oude Volksteller,
de sluwe Dood,
moge zij, wanneer zij haar werk doet,
mijn kind niet vinden.

Zij die naar pasgeborenen ruikt
en hun melk opsnuift,
moge zij zout en meel vinden,
moge zij mijn melk niet vinden.

De Tegenmoeder van de Wereld,
de Uitnodiger van Mensen,
moge zij langs de stranden en de wegen
de onschuldige niet vinden.

De naam van zijn doop – de bloem waarmee hij groeit –
moge degene met de herinnering die vergeten,
moge de Dood die verliezen.

Van winden, van zout en zand
wordt zij krankzinnig,
en de ijllende verwisselt
West en Oost.

Moge zij kind en moeder verwarren

als wissen,
en overdag en op elk uur
moge zij mij alleen vinden.

Gabriela Mistral

Song Of Death

Old Woman Census-taker,
Death the Trickster,
when you're going along,
don't you meet my baby.

Sniffing at newborns,
smelling for the milk,
find salt, find cornmeal,
don't find my milk.

Anti-Mother of the world,
People-Collector -
on the beaches and byways,
don't meet that child.

The name he was baptized,
that flower he grows with,
forget it, Rememberer.
Lose it, Death.

Let wind and salt and sand
drive you crazy, mix you up
so you can't tell
East from West,

or mother from child,
like fish in the sea.
And on the day, at the hour,
find only me.

Gabriela Mistral

Vertaling Le Guin, Ursula K.

Pero antes que se acabe

Pero antes que se acabe
toda esta dicha, piérdela atajándola,
tómale la medida, por si rebasa tu ademán; rebásala,
ve si cabe tendida en tu extensión.

Bien la sé por su llave,
aunque no sepa, a veces, si esta dicha
anda sola, apoyada en tu infortunio
o tañida, por sólo darte gusto, en tus falanjas.
Bien la sé única, sola,
de una sabiduría solitaria.

En tu oreja el cartílago está hermoso
y te escribo por eso, te medito:
No olvides en tu sueño de pensar que eres feliz,
que la dicha es un hecho profundo, cuando acaba,
pero al llegar, asume
un caótico aroma de asta muerta.

Silbando a tu muerte,
sombrero a la pedrada,
blanco, ladeas a ganar tu batalla de escaleras,
soldado del tallo, filósofo del grano, mecánico del sueño
(¿Me percibes, animal?
¿me dejo comparar como tamaño?
No respondes y callado me miras
a través de la edad de tu palabra).

Ladeando así tu dicha, volverá
a clamarla tu lengua, a despedirla,
dicha tan desgraciada de durar.
Antes, se acabará violentamente,
dentada, pedernalina estampa,
y entonces oirás cómo medito
y entonces tocarás cómo tu sombra es ésta mía desvestida
y entonces olerás cómo he sufrido.

César Vallejo

Doch bevor dieses ganze Glück endet

Doch bevor dieses ganze Glück endet,
verlier es, indem du es abschneidest,
nimm sein Maß, falls es deine Handbewegung übertrifft, übertreffe es,
sich zu, ob es gestreckt in deine Länge paßt.

Ich kenne es gut nach seinem Schlüssel,
obgleich ich manchmal nicht weiß, ob dieses Glück
allein geht, auf dein Unglück gestützt oder
nur, um dir einen Gefallen zu tun, auf deine Fingerknochen trommelt.
Ich weiß wohl, es ist einzig, einmalig,
von einer einsamen Weisheit.

In deinem Ohr schaut der Knorpel schön aus,
und drum schreibe ich dir, denke über dich nach:
Vergil in deinem Traum nicht, daran zu denken, daß du glücklich bist,
daß das Glück ein tiefer Tatbestand ist, wenn es endet,
aber bei seiner Ankunft
das chaotische Aroma eines toten Geweihs erwirbt.

Deinen Tod anpfeifend,
breitbandiger weißer Hut,
schwankst du beim Gewinnen der Treppenschlacht,
Soldat des Sprosses, Philosoph des Samenkorns, Mechaniker des Traums.
(Nimmst du mich wahr, Tier?
Bin ich mit deiner Statur vergleichbar?
Du antwortest nicht und musterst mich schweigsam
durch das Alter deines Wortes.)

Dein Glück solcherart wiegend, wird deine Zunge
wieder nach ihm rufen, es verabschieden,
ein Glück, so unglücklich zu dauern.
Statt dessen wird es gewalttätig enden,
gezackt, steinernes Bild,
und dann wirst du hören, wie ich nachdenke,
und dann wirst du berühren, wie dein Schatten mein eigener entkleideter ist,
und dann wirst du riechen, wie ich gelitten habe.

César Vallejo

Vertaling Curt Meyer-Clason

LA LLUVIA LENTA

Esta agua medrosa y triste,
como un niño que padece,
antes de tocar la tierra
desfallece.

Quieto el árbol, quieto el viento,
¡y en el silencio estupendo,
este fino llanto amargo
cayendo!

El cielo es como un inmenso
corazón que se abre, amargo.
No llueve: es un sangrar lento
y largo.

Dentro del hogar, los hombres
no sienten esta amargura,
este envío de agua triste
de la altura.

Este largo y fatigante
descender de aguas vencidas,
hacia la Tierra yacente
y transida.

Llueve... y como un chacal trágico
la noche acecha en la sierra.
¿Qué va a surgir, en la sombra,
de la Tierra?

¿Dormiréis, mientras afuera
cae, sufriendo, esta agua inerte,
esta agua letal, hermana
de la Muerte?

Gabriela Mistral

X

INVIERNO EN LA BATALLA DE TERUEL

¡Cae agua de revólveres lavados!

Precisamente,
es la gracia metálica del agua,
en la tarde nocturna en Aragón,
no obstante las construidas yerbas,
las legumbres ardientes, las plantas industriales.

Precisamente,
es la rama serena de la química,
la rama de explosivos en un pelo,
la rama de automóviles en frecuencias y adioses.

Así responde el hombre, así, a la muerte,
así mira de frente y escucha de costado,
así el agua, al contrario de la sangre, es de agua,
así el fuego, al revés de la ceniza, alisa sus rumiantes ateridos.
¿Quién va, bajo la nieve? ¿Están matando? No.
Precisamente,
va la vida coleando, con su segunda soga.

¡Y horrísima es la guerra, solivianta,
lo pone a uno largo, ojoso;
da tumba la guerra, da caer,
da dar un salto extraño de antropoide!
Tú lo hueles, compañero, perfectamente,
al pisar
por distracción tu brazo entre cadáveres;
tú lo ves, pues, tocaste tus testículos, poniéndote rojísimo;
tú lo oyes en tu boca de soldado natural.

Vamos, pues, compañero;
nos espera tu sombra apercibida,
nos espera tu sombra acuartelada,
mediodía capitán, noche soldado raso...
Por eso, al referirme a esta agonía,
aléjome de mí gritando fuerte:
¡Abajo mi cadáver! ... Y sollozo.

César Vallejo

X

WINTER TIJDENS DE SLAG OM TERUEL

Er druipt water van gewassen revolvers!
Precies,
dat is de metalen genade van het water,
in de nachtelijke avond van Aragón,
ondanks de aangelegde grassen,
de blinkende groenten, de industriële planten.

Precies,
dat is de serene tak van de chemie,
de tak van explosieven op een haar,
de tak van auto's bij geregeld komen en adieus.

Zo antwoordt de mens, zo, op de dood,
zo kijkt hij recht voor zich uit en luistert hij zijdelings,
zo bestaat het water, omgekeerd dan het bloed, uit water,
zo polijst het vuur, in tegenstelling tot de as, zijn verkleumde herkauwers.

Wie gaat, onder de sneeuw? Zijn ze aan het moorden? Nee.
Precies,
gaat het leven kwispelstaartend, met zijn tweede touw.

En door merg en been oorverdovend is de oorlog, ruit op,
languit legt hij iemand, hologig;
de oorlog graaft graf, velt verval,
doet springen een bizarre sprong van antropoïde!
Jij ruikt het, kameraad, perfect,
als je arm
per ongeluk tussen lijken trapt;
jij ziet het, want je raakte je testikels aan, zeer rood aanlopend;
jij hoort het in je mond van natuurlijke soldaat.

Laten we dan gaan, kameraad;
je gewaarschuwde schaduw wacht op ons,
je ingekwartierde schaduw wacht op ons,
's middags kapitein, 's nachts gewoon soldaat...
Daarom, bij het verwijzen naar die doodsstrijd,
verwijder ik mij van mij luid schreeuwend:
Weg met mijn lijk!... En ik snik.

César Vallejo

Vertaling Bart Vonck

A Ribeiro Couto

País de la ausencia,
extraño país,
más ligero que ángel
y seña sutil,
color de alga muerta,
color de neblí,
con edad de siempre,
sin edad feliz.

No echa granada,
no cría jazmín,
y no tiene cielos
ni mares de añil.
Nombre suyo, nombre,
nunca se lo oí,
y en país sin nombre
me voy a morir.

Ni puente ni barca
me trajo hasta aquí.
No me lo contaron
por isla o país.
Yo no lo buscaba
ni lo descubrí.
Parece una fábula
que yo me aprendí,
sueño de tomar
y de desasir.
Y es mi patria donde
vivir y morir.

Me nació de cosas
que no son país:
de patrias y patrias
que tuve y perdí;
de las criaturas
que yo vi morir;
de lo que era mío
y se fue de mí.

Perdí cordilleras
en donde dormí;
perdí huertos de oro

dulces de vivir,
perdí yo las islas
de caña y añil,
y las sombras de ellos
me las vi ceñir
y juntas y amantes
hacerse país.

Guedejas de nieblas
sin dorso y cerviz,
alientos dormidos
me los vi seguir,
y en años errantes
volverse país.
Y en país sin nombre
me voy a morir.

Gabriela Mistral

Aan Ribeiro Couto

Land van afwezigheid,
vreemd land,
lichter dan een engel
en een subtiel teken,
de kleur van dood zeewier,
de kleur van een maretak,
met de leeftijd van de eeuwigheid,
zonder een gelukkige leeftijd.

Het draagt geen granaatappel,
het groeit geen jasmijn,
en het heeft geen luchten
noch indigo zeeën.
Zijn naam, zijn naam,
ik heb hem nooit gehoord,
en in een land zonder naam
zal ik sterven.

Noch brug noch boot
bracht me hier.
Het werd me niet verteld
als een eiland of een land.

Ik heb het niet gezocht
noch ontdekt.
Het lijkt een fabel
die ik heb geleerd,
een droom van grijpen
en loslaten.

En het is mijn thuisland waar
ik zal leven en sterven.
Het werd voor mij geboren uit dingen
die geen land zijn:
uit thuislanden en thuislanden
die ik had en verloor;
van de wezens
die ik zag sterven; van wat van mij was
en me verliet.

Ik verloor bergketens
waar ik sliep;
Ik verloor boomgaarden van goud
zoet om in te leven,
ik verloor de eilanden
van suikerriet en indigo,
en ik zag hun schaduwen
om me heen cirkelen
en samen, liefhebbend,
een land worden.

Mistbochten
zonder rug of nek,
slapende ademtochten
ik zag ze volgen,
en in zwervende jaren
een land worden.
En in een naamloos land
zal ik sterven.

Gabriela Mistral

DOS ÁNGELES

No tengo sólo un Ángel
con ala estremecida:

me mecen como al mar
mecen las dos orillas
el Ángel que da el gozo
y el que da la agonía,
el de alas tremolantes
y el de las alas fijas.

Yo sé, cuando amanece,
cuál va a regirme el día,
si el de color de llama
o el color de ceniza,
y me les doy como alga
a la ola, contrita.

Sólo una vez volaron
con las alas unidas:
el día del amor,
el de la Epifanía.

¡Se juntaron en una
sus alas enemigas
y anudaron el nudo
de la muerte y la vida!

Gabriela Mistral

TWEE ENGELEN

Ik heb niet één engel
met trillende vleugels:
Ik word gewiegd als de zee,
beide oevers wiegen me,
de engel die vreugde schenkt
en degene die doodsangst schenkt,
de engel met fladderende vleugels
en degene met vaste vleugels.

Ik weet, wanneer de dageraad aanbreekt,
welke mijn dag zal beheersen,
of die de kleur van vlammen heeft
of de kleur van as,
en ik geef me aan hen over als zeewier
aan de golf, berouwvol.

Slechts één keer vlogen ze
met gevouwen vleugels:
op de dag van de liefde,
op Driekoningen.

De vleugels van hun vijand
voegden zich samen en legden de knoop
van dood en leven!

Gabriela Mistral
